

Б 05

60.186.855

Ба 2453-
З новим роком!

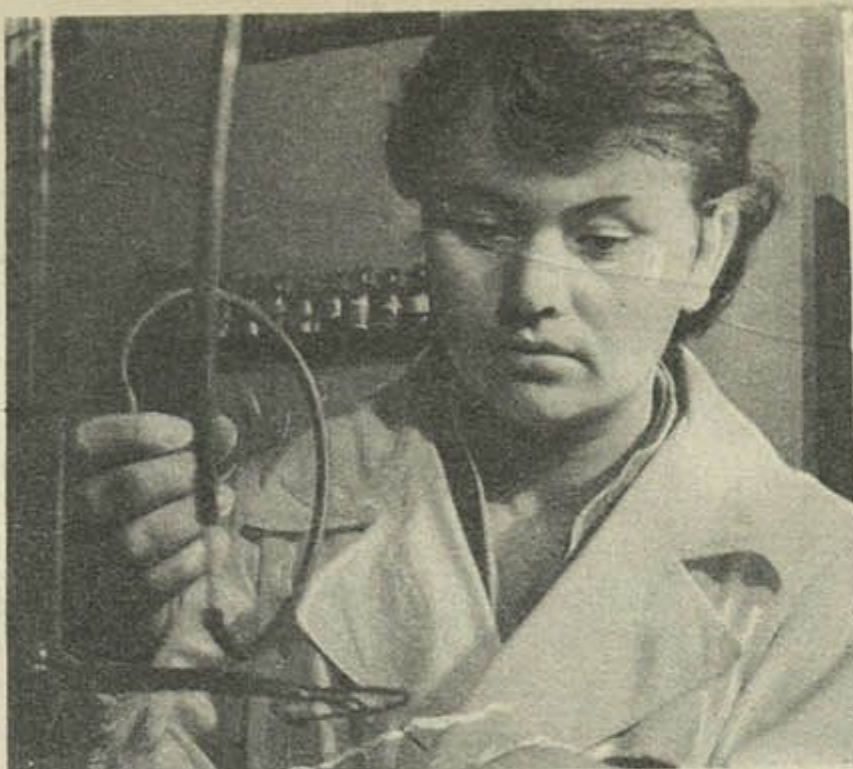

**РАБОТНИЦА
І СЯЛЯНКА**

№ 12 СНЕЖАНЬ 1960 г.
+ прилож.

Маладую пісьменніцу Лідзію Арабей нарадаваў 1960 год: выйшла з друку яе новая кніжка «Калібры». Пажадаем ёй, каб і наступны — 1961 — азнаменаваўся такой жа падзеяй.
Фота В. Адарыча.

Для Галіны Дыгілевіч — былой лабаранткі Мінскага мотавелазавода — сёлета адчыніліся дзверы ў навуку: яна паступіла на хімічны факультэт Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта імя У. І. Леніна. Загадам па заводзе ёй назначана стыпендыя. На здымку: Галіна Дыгілевіч у лабараторыі хімічнага факультэта.
Фота І. Змітровіча.

І ткачыхам Полацкага завода шклова-лакна Раі Канюковай і Олі Ракіцкай ёсць чым ганарыцца. У гэтым годзе іх дружны калектыв заваяваў званне брыгады камуністычнай працы.
Фота К. Якубовіча.

ГОД 1960 Што цікавага адбылося ў Вашым жыцці? ГОД 1960

Добра папрацавалі

Як і мае сяброўкі, я магу быць задаволена вынікамі другога года сямігодкі. Мы папрацавалі добра, папрацавалі на славу. 10 тысяч метраў звышпланавай тканіны дала я ў падарунак любімай Радзіме. Растуць асабістыя рахункі звышпланавай прадукцыі і іншых работніц. У цэлым па камбінату за 10 месяцаў выраблена 2,5 мільёна метраў тканіны дадаткова да задання.

Мне адной з першых у цэху прысвоена званне ўдарніцы камуністычнай працы.

Клара АБАКУМАВА,
ткачыха Аршанскага ільно-камбіната, ударніца камуністычнай працы.

Самы плённы

Для мяне гэты год быў самым плённым. У лютым абараніла кандыдацкую дысертацыю па элементах аўтаматыкі. Я працую ў гэтай галіне сем гадоў, шэсць з іх пайшлі на доследы, патрэбныя для дысертацыі.

Цяпер многія прамысловыя прадпрыемствы пераходзяць на аўтаматызацыю вытворчых працэсаў. Я працую практычнае прымяненне распрацаванага мною прыбора

дае магчымасць увесці аўтаматычны кантроль, што на многа палепшыць якасць прадукцыі, знізіць сабекошт.

Я ўспомню 1960 год добрым словам яшчэ і таму, што нядаўна выйшла кніга «Паўправадніковыя тэрмасупраціўленні», сааўтарам якой я з'яўляюся. Гэта ўсё радасныя, прыемныя падзеі. Але хіба іх можна параўнаць з тым шчасцем, якое ўнесла ў маю сям'ю маленькая дачушка. Олечка нарадзілася ў светлы майскі дзень і з таго часу светла і радасна ў нашым доме.

Няхай толькі будзе мір на зямлі, і тады кожны год прынясе нам, нашай краіне шмат новых адкрыццяў, вынаходстваў у навуцы, шчасця.

А. С. КАСПЯРОВІЧ,
кандыдат тэхнічных навук.

Аддзякую партыі

Мінулы год быў надзвычай багаты знамянальнымі падзеямі ў жыцці нашай краіны. Шмат радасці прынёс ён і мне: да пяцідзесяцігоддзя Міжнароднага жаночага дня я была ўдастоена звання Героя Сацыялістычнай Працы. Я ганаруся гэтай высокай узнагародай і сваёй працай стараюся яе апраўдаць.

Дванаццаць год я працую на пасадзе старшыні калгаса. Апошнія восем — кірую калгасам «1-е Мая». Справы ідуць нядрэнна: зараз мы ўжо мільянеры, маем больш двух мільёнаў рублёў прыбытку.

У 1960 годзе ўзнялася ўраджайнасць збожжавых. Усяго ў нас 355 гектараў адведзена пад збожжавыя (больш мінулагадня ў 1,2 раза), сярэдні ўраджай склаў 13,5 цэнтнера з кожнага гектара. Такая перамога не выпадаковая: наш калгас стаў вялікім, згурта-

ваным, дысцыплінаваным калектывам, якому пад сілу любыя задачы. Вось і жывёлаводы не падвялі. Толькі за 10 месяцаў 1960 года на сто гектараў зямельных угоддзяў у нас было атрымана амаль восемдзесят тры цэнтнеры мяса, 337,7 цэнтнера малака!

Калгас з кожным годам набірае тэмпы, упэўнена ідзе ўперад, усебакова развіваючы сваю эканоміку. У нас па-сапраўднаму кляпоцяцца аб жанчынах-маці: у калгасе ёсць дзіцячыя яслі, адкрыты свой радзільны дом. Не за-

— Я стала майстрам спорту, — гаворыць Аляксандра Арцёмава. Так, Аляксандра заслужыла гэтае званне.
Фота Д. Церахава.

Закончан новы твор. Апошнія мазкі робіць мастак Валерыя Канстанцінаўна Жолтак нават тады, калі карціна ўжо ў раме.
Фота К. Якубовіча.

60.186.855

бываем мы і пра моладзь — хутка для яе адчыняцца дзверы новага прасторнага клуба.

Я магу спакойна перадаць гэтую наладжаную гаспадарку новаму старшыні, а сама хачу пайсці ў адстаючы калгас, каб вывесці і яго ў перадавыя. Гэтым я аддзякую партыі і ўраду за аказаны мне гонар.

Г. Ф. НАЗАРАВА

Жалудоцкі раён.

Наша радасць

1960 год я запамню назаўсёды. Ён прынёс мне самае радаснае, самае жаданае — мацярынства. 17 год я і мой муж чакалі дзіця.

Аднойчы я прыйшла са сваім горам да ўрача Жодзінскай пасялковай бальніцы Таісіі Раманаўны Вялічка. Яна аднеслася да мяне з вялікай спагадай і цяплом. Запэўніла мяне, што я буду маці. Як многа азначалі для мяне гэтыя цёплыя, абнадзейваючыя словы.

Некалькі месяцаў знаходзілася пад назіраннем Таісіі Раманаўны. І вось зараз у мяне расце Міколка. Цудоўны хлопчык. Мы з мужам вельмі шчаслівыя. Муж не пойдзе з дому, не паглядзеўшы на свайго сына, а пасля работы хутчэй спяшаецца дадому.

Як жа мне забыць гэты знамянальны 1960 год? Як мне забыць цудоўнага чалавека — урача Таісію Раманаўну Вялічка? Шлю ёй сваю самую вялікую падзяку і жадаю ад усяго сэрца добрага здароўя, плённай працы!

Е. ШЫПКОВА,

навуковы супрацоўнік
Беларускага інстытута
жывёлагадоўлі.

Жодзіна.

Шмат часу Ганна Філіпаўна Назарава аддае рабоце, калгасным справам, а калі выпадае вольная хвіліна — яна спяшаецца да сына.
Фота П. Нікіціна.

Незабыўны

Ён стане ў маім жыцці незабыўным — працоўны 1960 год, у ім вельмі шмат падзей — урачыстых, шчаслівых, хваляючых, звязаных з жыццём майго завода, маіх сяброў і сябровак, з якімі я разам працую ў цэху. І кожная з гэтых падзей — своеасаблівы вынік нашай агульнай працы ў імя росквіту Радзімы.

Дзень 8 сакавіка. Указам Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР мне, простае работніцы Магілёўскага завода штучнага валакна, радавой прадзільшчыцы, было прысвоена званне Героя Сацыялістычнай Працы. Гэтая высокая ўзнагарода стала нашай агульнай радасцю ў змене № 3, дзе я працую.

Напярэдадні 43-й гадавіны Вялікага Кастрычніка — гэта адначасова быў і дзень 30-годдзя завода — змена заваявала ганаровае званне калектыву камуністычнай працы. Вось самая яркая старонка жыцця нашага калектыву і, значыць, майго жыцця таксама.

Нельга не сказаць і яшчэ пра адну радасць. Нядаўна я атрымала камфартабельную кватэру ў новым доме ў цэнтры горада.

У мінулыя шчаслівага хвалявання і радасці, у дні працоўных поспехаў мне заўсёды хочацца сказаць майму роднаму Савецкаму ўраду і Камуністычнай партыі вялікае дзякуй за тое, што мае жыццё, як і жыццё мільёнаў савецкіх жанчын, цудоўнае. Яно азорана шчасцем мірнай стваральнай працы.

БЕЛАВУСАВА Е. С.

А ў даяркі Г. І. Статкевіч з саўгаса «Рачковічы» Слуцкага раёна таксама радасць: яна заваявала першыноста ў спартыўным сьрод даярак рэспублікі.

Пралетарыі ўсіх краін, яднайцеся!

РАБОТНИЦА № 12 І СЯЛЯНКА

СНЕЖАНЬ
1960

ВЫДАНИЕ ЦК КП БЕЛАРУСИ

ГОД ВЫДАНИЯ ТРИЦЦАТЬ ШОСТЫ

3 Новым годам, сябры!

Вось і яшчэ адзін год падыходзіць к канцу. Мы зрываем апошнія лісткі календара і думаем, што кожны такі лісток, кожны дзень гэтага года быў багаты вялікімі падзеямі. Так, 1960 год быў добрым годам, ён увойдзе ў гісторыю нашай Радзімы як год вялікіх здзяйсненняў, вялікага кроку нашай краіны ўперад, да камунізма.

Успомнім толькі некаторыя важнейшыя падзеі. У гэтым годзе ў нашай краіне ажыццёўлен пераход усіх рабочых і служачых на шасці- і сямігадзінны рабочы дзень. Пераход гэты праведзен без зніжэння зароботнай платы. Адна гадзіна ў дзень вольнага часу прыбавілася для адпачынку, вучобы, сям'і. Якой дарагой з'яўляецца для нас, жанчын, гэтая гадзіна. Як удзячны мы за яе роднай нашай партыі і ўраду.

У гэтым годзе прыняты і ажыццёўляецца закон аб адмене падаткаў з насельніцтва. Краіна наша стала яшчэ багацейшай, яшчэ больш магутнай, а жыццё савецкіх людзей — больш радасным і шчаслівым. Яшчэ ніколі ўнутранае становішча Савецкага Саюза не было такім моцным і многаабяцаючым. Дастаткова сказаць, што за 1960 год наша прамысловасць узбагацілася больш чым на тысячу новых, магутных прадпрыемстваў. Далёка ўперад пайшла айчынная навука і тэхніка. Лепш за ўсё аб гэтым гаворыць такая выдатная падзея, як запуск у космас савецкіх касмічных караблёў-гігантаў з жывымі істотамі.

Напярэдадні 43-й гадавіны Вялікага Кастрычніка наша рэспубліка рапартавала Цэнтральнаму Камітэту КПСС і Савету Міністраў СССР аб дзяржаўным выкананні гадавых планаў продажу дзяржаве мяса, малака, збожжа і іншых сельскагаспадарчых прадуктаў. У гэтым вялікім поспеху працоўнікоў сельскай гаспадаркі немалая заслуга жанчын-сялянак. Гэта іх залатыя рукі вырашчалі высокія ўраджаі кукурузы, жыта і пшаніцы, ільну і бульбы. Гэта яны дабіліся высокіх паказчыкаў у жывёлагадоўлі.

Мінулы год багаты добрымі справамі ў жыцці краіны і ў жыцці кожнага савецкага чалавека. Колькі радасных наваселляў адзначана ў нашай краіне! У адным толькі Мінску на жыллёвае будаўніцтва ў гэтым годзе выдаткавана звыш 205 мільёнаў рублёў. Размах будаўніцтва такі, што не пабываеш месяц-другі ў якім-небудзь з раёнаў, глядзіш, а там ужо новыя дамы выраслі.

У жыхароў Беларусі яшчэ адна радасць — з Дашавы ў нашы дамы прыйшоў газ. А кожная гаспадыня добра ведае яму цану.

1960 год быў годам важнейшых міжнародных падзей і перш за ўсё годам умацавання магутнасці сацыялістычнага лагера. Вялікім укладом у справу барацьбы за мір з'явіўся ўдзел Старшыні Савета Міністраў СССР Мікіты Сяргеевіча Хрушчова ў рабоце XV сесіі Генеральнай Асамблеі ААН. Усе сумленныя людзі, усе, каму дорага справа міру, горача ўхвалілі прапанову Савецкага ўрада аб усеагульным і поўным раззбраенні, аб неадкладнай і поўнай ліквідацыі ганебнай каланіяльнай сістэмы. Барацьба за мір — святая справа савецкіх людзей. Мір, толькі мір патрэбны ўсім нам, нашым дзецям, нашым унукам.

Новы, 1961 год, стукаецца ў дзверы. Мы ведаем, што ён прынясе савецкаму народу шмат новых радасцей. Парукай гэтаму няспыннаму клопату Камуністычнай партыі аб шчасці савецкага народа. Гэтым жа клопатам аб чалавеку прысвечан гістарычны снежаньскі Пленум Цэнтральнага Камітэта партыі.

Дарагія жанчыны, дарагія чытачы нашага часопіса! «Работніца і сялянка» горача віншуе вас з надыходзячым Новым годам. Няхай прынясе ён кожнай з вас, у кожную сям'ю шмат радасці, шчасця ў працы і асабістым жыцці.

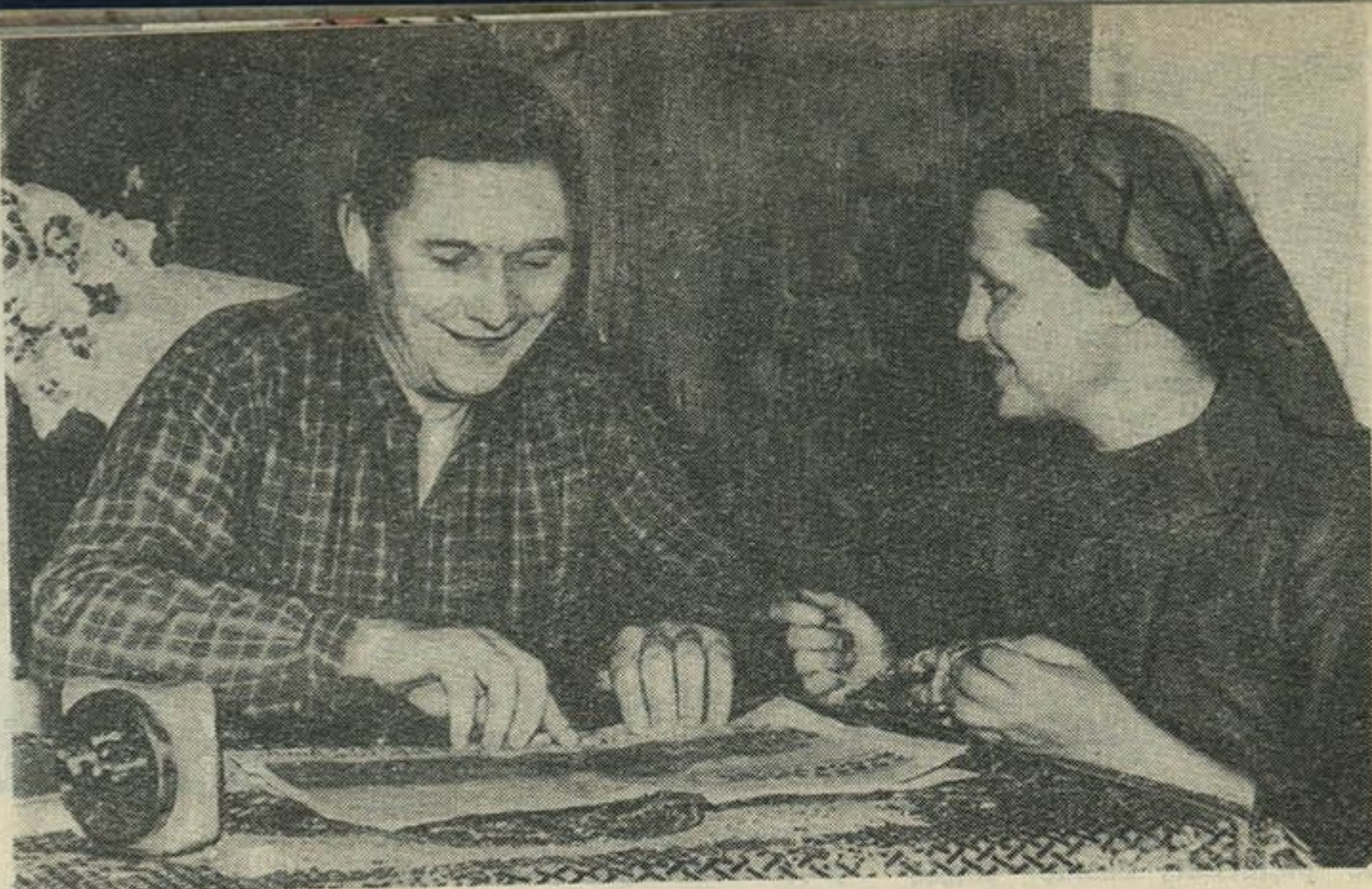

Ля дому затарахцеў матацыкл.
— Тата прыехаў! — крыкнула Ядзя і куляй вылецела ў сенцы. За ёй выбег Валодзя і, не спяшаючыся, быццам яе гэта мала цікавіць, выйшла Аня. Старэйшы Тадэвуш мыў рукі, паліваючы сабе з вялікага эмаліраванага кубка.

— Дзеці, — сказаў ён, глянуўшы праз плячо на дзверы, за якімі схаваліся яго малодшыя сёстры і брат.

Марыя Вікенцьеўна нічога не адказала сыну. Ды што яму скажаш? Сам яшчэ дзіця, хоць лічыць сябе дарослым. Яна завіхалася ля печы, вілкамі адстаўляла чыгункі далей ад жару. Абед ужо быў гатовы, чакалі толькі бацьку.

Дзверы адчыніліся, і ў пакой прасунулася сетка, напоўненая бліскучай серабрыстай рыбай. Рыба ззяла на сонцы. Такая ж ззяючая фізіяномія была і ў Ядзі, якая ўрачыста несла сетку перад сабою на выцягнутых руках. За ёю Аня з Валодзем цягнулі кошык з гры-

Працоўны дзень закончан. Дзеці пайшлі ў клуб, маці знайшла сабе справу — шые, а бацька чытае газету.
Фота М. Васілеўскага.

Мы — рабочыя!

бамі. Шэсце замыкаў бацька, высокі, хударлявы, загарэлы.

— Гаспадыня, прымай здабычу, — весела прагаварыў ён.

Адразу ў кухні запахла лесам і рэчкай і яшчэ той свежасцю, якую звычайна ўносяць з сабою людзі, калі яны ўвесь дзень правялі на вольным паветры.

Пасля абеду ўся сям'я зноў сабралася на кухні. Хто чысціў рыбу, хто перабіраў грыбы, хто мыў посуд. А Міхаіл Васільевіч расказваў, як стары Міцкевіч, да якога ён яшчэ ў суботу паехаў на рыбалку, паказаў яму новае рыбнае месца.

— ...Паставілі мы лодку пад кустом, — гаварыў ён, — закінулі вудачкі. А тут сонца з-за лесу ўзнямацца пачало. Пазалаціла лісце, сыпнула промнямі па вадзе, так ажывіла ўсё навокал, так прыгожа стала, што расказаць немагчыма. Я гляджу, а стары тузае мяне за рукаў, шэпча:

— Ключе.

А я вачэй адвесці не магу ад хараства такога. Узлаваўся ён і гаворыць:

— Ты не рыбак.

— Не, — кажу, — таму і рыбак я, што прыроду люблю, душой адчуваю.

Бацька пабарабаніў пальцамі па сталю, узяў маленькі баравічок з шакаладнай шапкай, пакруціў у руках і зноў паклаў на месца. І ўжо зусім другім голасам сказаў:

— А вось мамка наша прыроду не любіць, праўда, дзеці? Два разы са мной з'ездзіла на рэчку і больш не хоча, як ні заву.

— Час у мяне ёсць гэтым глупствам займацца, — адказала Марыя Вікенцьеўна, спрытна апрацоўваючы карася. — У мяне сям'я, праца.

— Ну вось і дагаварыліся, быццам у мяне сям'і няма, і я не працую, лайдак які. Ды мы ўсе тут рабочыя!

Ядзя, якая мыла посуд, так і застыла на імгненне з талеркай у руках. Мільганула думка: зараз, толькі зараз скажаць тое, што яна тоіць ад усіх ужо некалькі дзён. Яна паглядзела на бацьку,

як ён добра сказаў: мы — рабочыя! Ён працуе токарам у дэпо і ганарыцца гэтым. Тадэвуш — стругальшчык, таксама ля станка стаіць на заводзе і задаволены. Мама з Аняй — работніцы абутковай фабрыкі. Валодзя школьнік, у разлік не ідзе. А яна... Яна таксама будзе рабочай.

— Мама, — сказала яна, — я пайду працаваць да цябе на фабрыку.

Маці здзіўлена, знізу ўверх паглядзела на дачку. Як яна вырасла, ужо вышэй маці, яе Ядзя, веселушка і танцорка.

— Ты ж хацела ў інстытут паступаць, на артыстку вучыцца? — спытала яна.

— Хацела, але ж... Рана яшчэ пра гэта гаварыць. І потым, у вас жа на фабрыцы такая самадзейнасць!

— Нарэшце чую голас дарослага чалавека, — Тадэвуш падняўся і пайшоў у пакой пераапрацаваць. Набліжаўся вечар, яго чакалі сябры.

— Ну, што тут доўга думаць? Рашыла ісці, значыць трэба ісці і ўсё тут, — строга сказала маўклівая Аня.

— Праўда, жонка, малайцы ў нас дзеці?

Адчуўшы ўсеагульную згоду, Ядзя тут жа раскажала, што на фабрыцы ўсё ўжо дамоўлена, што заўтра яна выходзіць на работу, будзе працаваць у хлапчуковым цэху на шнураўцы нарыхтовак. Што пакуль у яе будзе шасцігадзінны рабочы дзень.

Не спалася ў тую ноч Марыі Вікенцьеўне. Думала аб сваім жыцці, аб дзецях. Павырасталі яны. Усе перажыванні за іх, калі яны былі маленькія, хварэлі або што ў школе здаралася, — усё адышло назад, схавалася за туманам часу. І засталася яркім толькі тое, што яны, яе дзеці, ужо дарослыя, ужо выходзяць на самастойную дарогу. Толькі б ішлі па ёй прама, не спатыкаліся, не зваччалі... А думак, а клопатаў аб іх менш не стала.

Аня працуе на складанай аперацыі — зацяжка пятак на жаночых туплях. Тут трэба сіла, каб прыціснуць калодку да станка. А дзяўчо танюсенькае, як бя-

розка. Веды ў яе ёсць, тэхнічнае вучылішча скончыла, ды і дзесяцігодка за плячыма, а сілы ў руках малавата.

А Тадэвуш механізатар, на цаліне год працаваў, а цяпер зноў да кнігі пацягнуўся. У восьмы ходзіць. Інакш нельга. Без ведаў які з цябе рабочы!

Думка зноў перайшла да Ядзі. Ёй ужо семнаццаць... Як час ляціць! Марыя Вікенцьеўна ўздыхнула. І тут зусім выразна, быццам гэта было ўчора, успомніла свае семнаццаць гадоў. Яна таксама ўпершыню прыйшла тады на фабрыку. Толькі фабрыка была не такая, толькі час быў іншы.

Гаспадарылі тады паны. Ім належала ўсё: і зямля, і тое, што на зямлі.

...Маці прынесла вялікі белы клунак, скінула яго ля парога і знясіленая апусцілася на лаўку. Марыя паднесла маці шклянку вады, развязаўла клунак і пачала прывычна разбіраць чужую брудную бялізну.

— Дамовілася, — ціха сказала маці.

Марыя ўсхапілася.

— Няўжо?!

У гэтым слове былі і надзея, што нарэшце здзейсніцца, яе мара — стаць рабочай — і няўпэўненасць...

Маці паглядзела на Марыю, маленькую, хударлявую, зусім дзіця і дадала:

— Малая ты.

— Але ж майстар абяцала?

— Абяцала, — адказала маці, глянуўшы на бялізну.

Вечарам Марыя дастала высахшую чарнілку, наліла туды вады і размяшала. Потым знайшла ручку з пяром, якая пляць гадоў правалалася ў каробцы з цвікамі, якраз з таго часу, як памёр бацька... Ачысціла пяро ад іржы і паклала перад сабой сваё метрычнае пасведчанне. Доўга прымяралася, як з лічбы 1915 зрабіць 1914. Пісаць яна развучылася, ды і не надта ўмела. Тры класы пачатковай школы — уся яе навука.

Чацвёрка атрымалася тлустая, але гэта не страшна, галоўнае, яна стала на год старэйшай.

З палёгкай уздыхнуўшы, задаволеная

Марыя лягла спаць. Пад падушкай у яе ляжалі туплі на высокіх абцасах, пазычаныя ў суседкі.

Ноччу ёй снілася фабрыка, Марыя працавала. І раптам яе ўбачыў самы галоўны майстар. Ён закрываў:

— Прэч! Нам малыя не патрэбны!

Ад гэтага крыку яна прачнулася.

...Адбылося ўсё вельмі проста. Галоўны майстар не паглядзеў ні на метрыку, ні на высокія абцасы. Яму ўсё роўна было, колькі ёй год і якога яна росту. Яму патрэбны былі вучаніцы. І яна стала вучаніцай гумава-абутковай фабрыкі з незразумелай назвай «Ардаля».

Тры цэхі. За доўгімі сталамі схіліліся жанчыны. Іх многа. Ім менш плацця, хоць працуюць яны нароўні з мужчынамі. Чаму? Марыя не ведала і не пыталася. За пытанні праганялі з фабрыкі:

— Ідзі, зарабляй ноччу на вуліцы!

Потым яна стала рабочай, многае зразумела і разам з іншымі жанчынамі не згаджалася, калі гаспадар хацеў яшчэ больш падоўжыць рабочы дзень. А аднойчы... О, Марыя Вікенцьеўна да гэтага часу помніць той дзень. Аднойчы, пасля зніжэння зарплат, абураныя рабочыя сказалі: «Хопіць!»

Горад пачуў голас іх пратэсту: працяжна загудзіла фабрычныя гудкі, трывожна завывілі сірэны... Пачалася забастоўка. Яна цягнулася тры доўгія месяцы. Тры месяцы рабочыя горада падтрымлівалі бастуючых, збіралі для іх грошы, адпускі бясplatна прадукты, хлеб. А праз два месяцы ў горадзе ўспыхнула ўсеагульная забастоўка салідарнасці...

Так было.

А цяпер... прасторныя светлыя цэхі, кветкі ля кожнага рабочага. Многа машын. Яны замяняюць чалавека на самых складаных аперацыях. А галоўнае, людзі ведаюць, што працуюць на сябе, і таму працуюць з любоўю.

Той дзень быў урачысты, вельмі ўрачысты, калі Марыі Вікенцьеўне — брыгадзіру швейнага патоку — прысвоілі ганаровае званне ўдарніка камуністычнай працы. Яна змагалася за гэтае высокае званне. Восем год працуе на адной аперацыі, вядома, і спрыт ёсць і дакладнасць. А яшчэ характар у яе такі, за што возьмецца — стараецца зрабіць як мага лепш. І дзяцей да гэтага прывучае.

Дома, у шуфлядцы стала ляжыць сціплая кардонная папка. У ёй — складзеныя ў стосік ганаровыя граматы. Іх выдавалі і Міхаілу Васільевічу «лепшаму токару вагоннага дэпо» і Марыі Вікенцьеўне «за высокія паказчыкі ў сацыялістычным спаборніцтве», і Ані «за дасягнутыя поспехі ў гонар Першага мая» і школьніцы Ядзі «за ўдзел у мастацкай самадзейнасці».

Мы ўпэўнены: гэты стосік будзе расці і расці. Уперадзе яшчэ многа слаўных працоўных перамог.

...Раніца была на дзіва ясная і сонечная. З дому выйшла пяць чалавек — пяць рабочых, будаўнікоў новага жыцця. У адзін бок пайшлі бацька з сынам, а ў другі — маці і дзве дачкі. Яны ішлі на фабрыку. Усё навокал было святочным: дрэвы ветліва ківалі сваімі пышнымі галінкамі, вымытыя аўтобусы блішчалі на сонцы, людзі весела ўсміхаліся новаму дню...

А можа проста светла было на душы Марыі Вікенцьеўны Камянецкай — маці вялікай рабочай сям'і.

Галіна ВАСІЛЕЎСКАЯ

г. Ліда.

ДЗЁННІК БРЫГАДЫ

Крыху больш года таму назад у чырвоным кутку зборнага цэха Мінскага гадзіннікавага завода сабралася брыгада майстра Г. М. Агнеўскай. Дзяўчаты ўзялі абавязацельствы змагацца за званне калектыву камуністычнай працы. У канцы сходу хтосьці з прысутных прапанаваў весці дзёнік брыгады. З таго дня дзяўчаты запісваюць найбольш важныя падзеі, што адбываюцца ў іх невялікім працоўным калектыве.

Першыя старонкі дзёніка знаёмыя са складам брыгады. У ёй 21 чалавек, 12 з іх прыйшлі на завод з атэстатамі сталасці. Дзяўчаты і зараз паспяхова спалучаюць работу з вучобай. Майстар Ганна Агнеўская і зборшчыца Рагіна Муравіцкая займаюцца на першым курсе вячэрняга аддзялення Мінскага палітэхнікума, некаторыя вучацца ў школе рабочай моладзі, многія наведваюць гурткі тэхнічнага навучання на прадпрыемстве.

У дзёніку можна прачытаць пра тое, як дзяўчаты вядуць барацьбу з бракам, паляпшаюць якасць выпускаемай прадукцыі, павышаюць прадукцыйнасць працы.

Чытаючы дзёнік, не цяжка заўважыць, што невялікі калектыв зладжана і дружна працуе, а вольны час праводзіць разумна і цікава. Калектывнае наведванне тэатраў, кіно, музеяў, арганізаваныя выезды за горад, віншаванні адзін аднаго са святамі і днём нараджэння сталі традыцыяй у брыгадзе.

Чырвонымі літарамі выведзена ў дзёніку дата 24 верасня 1960 года. У гэты дзень брыгадзе было прысвоена званне калектыву камуністычнай працы.

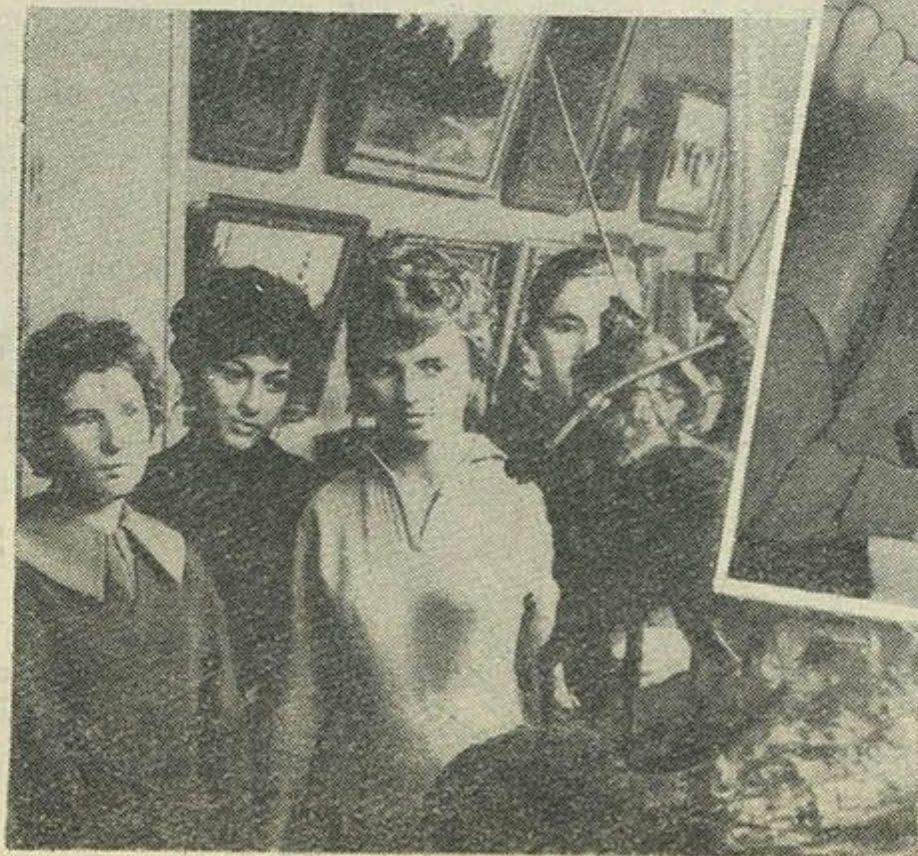
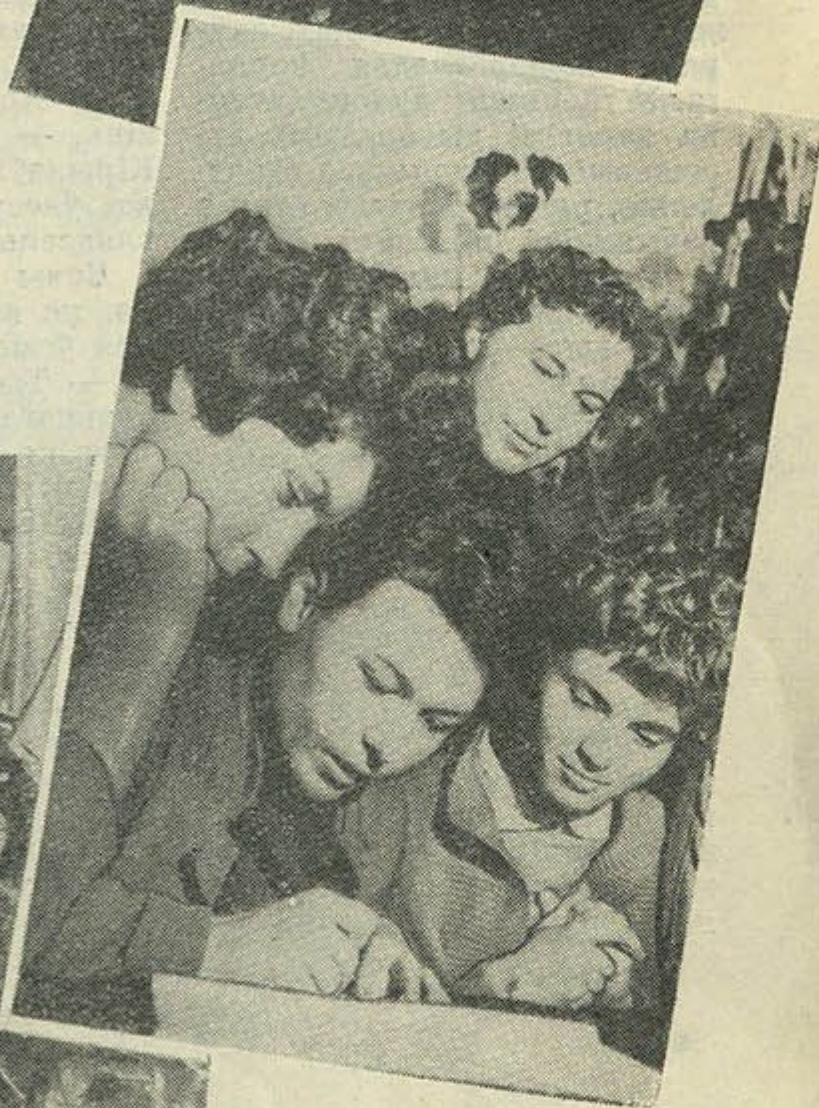
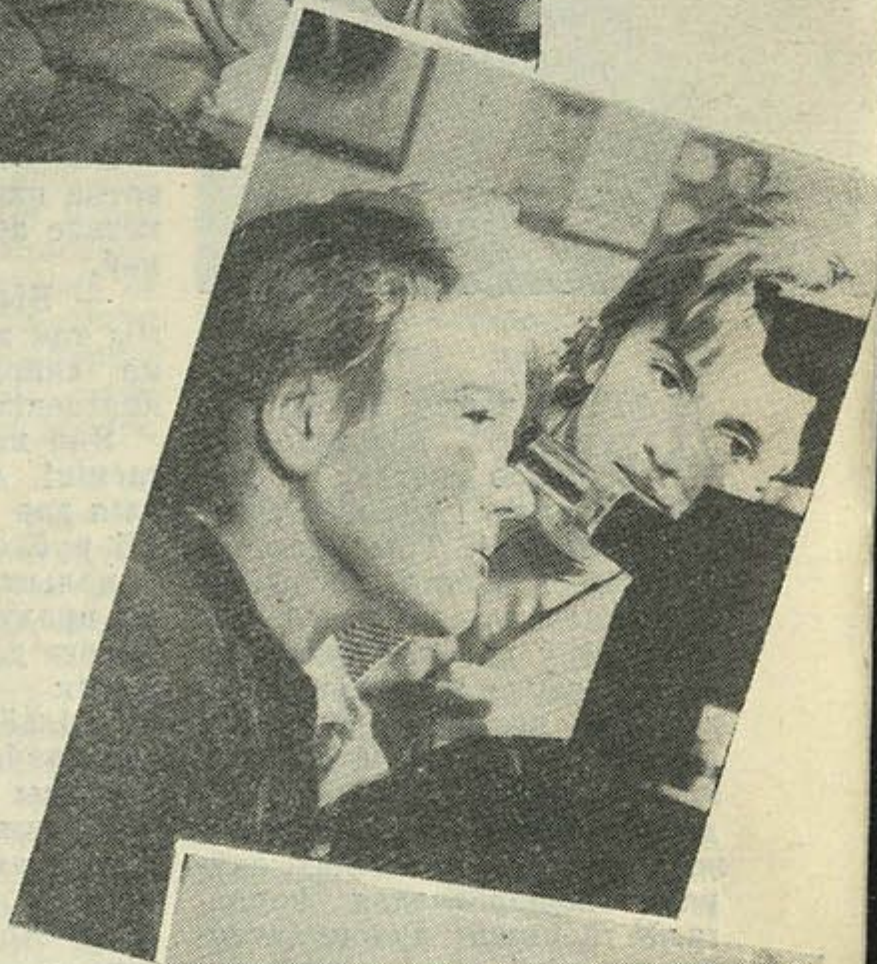
На здымках зверху ўніз: майстар Ганна Агнеўская (злева) і кантраляёр брыгады Люда Палаткіна правяраюць якасць прадукцыі.

Ганна Агнеўская (злева) і Рагіна Муравіцкая ў лабараторыі выпрабавання металаў Мінскага палітэхнікума.

Ядзвіга Блажэвіч (злева), Іна Голенева, Фаіна Чарняўская і Рагіна Муравіцкая заносзяць чарговы запіс у дзёнік брыгады.

Калектывнае наведанне Беларускага дзяржаўнага музея выяўленчага мастацтва.

Фота І. Змітровіча.

Добрая слава ідзе пра даярку Галіну Мікалаеўну Бяляўскую. І заслужана. За дзевяць месяцаў яна надала звыш 3 000 кілаграмаў малака ад кожнай з замацаваных за ёю кароў. Чаму ж не ганарыцца такімі паказчыкамі!

вой калгасніцы з сельскагаспадарчай арцелі «Рассвет» Кіраўскага раёна — цялятніцы Валянціне Кірылаўне Рудак.

Час быў абедзенны, і я застаў гаспадароў дома. Валянціна Кірылаўна, яшчэ маладая жанчына, сядзела на канаве і трымала на каленях двухгадовага Вову. А побач з ёй прымасцілася старэйшая, ужо школьніца, Таня. Мяжучы па ажыўленаму твару і гарэзлівым іскрыкам у вачах дзяўчынкі, можна беспамылкова вызначыць, што яна толькі што расказвала маме нейкую вельмі ўжо забаўную гісторыю.

Валянціна Кірылаўна ахвотна паказвае кватэру, расказвае аб жыцці калгаснікаў.

— Вы думаеце — толькі мы так жывём? Ніхто цяпер не скардзіцца. Усе нашы калгаснікі добра жывуць.

Яна паведамляе, што калгаснікі атрымліваюць кожныя два месяцы аванс па 15 рублёў на прададзень, а ў цэлым за год будзе, апрача прадуктаў, па 20 рублёў. Нічога дзіўнага: гадавы прыбытак калгаса складзе 18 мільёнаў рублёў.

Нядаўна якраз выдавалі чарговы аванс, і яны ўдвух з мужам, Мікалаем Васільевічам, атрымалі 2700 рублёў.

— Хочам тэлевізар купіць, — гаворыць Валянціна Кірылаўна. — Не хадзіць жа ўвесь час да суседзяў глядзець.

Вочы яе раптам засвяціліся, на вусны лягла спакойная ўсмішка:

— Тым больш, што часу вольнага цяпер прыбавілася. Гэта не тое, што раней, калі з-за каровы свету не бачыла.

На самай справе, хто не ведае, колькі клопатаў прыносіць гаспадыні догляд каровы.

— Бывала, прыбегу дадому, — успамінае Валянціна Кірылаўна, — і хочацца з дзецьмі пазабаўляцца, што-небудзь у хаце зрабіць, а тут трэба пакарміць карову, падаць, у хляве прыбраць.

Аднойчы Валянціна Кіры-

лаўна, вяртаючыся з фермы, убачыла, як будаўнікі ўзводзілі нейкую будку.

— Гэта малочны ларок, — растлумачылі ёй. — Тут будуць выдаваць малако на прададні.

Сапраўды, раніцай сюды прывезлі напоўненыя бітоны. Калі ласка, таварышы калгаснікі, свежае малачко — па два літры на прададзень!

З таго часу ларок пачаў працаваць рэгулярна два разы ў дзень — раніцай і вечарам. Кому калі зручней, тады і атрымлівай. Такія ж ларкі адкрыліся ва ўсіх астатніх пяці вёсках калгаса.

Здзіўляліся калгаснікі: нечуваная справа — малако на прададні! Некаторыя гаварылі:

— Гэта так, для паказу, а потым апусце ларок. Хіба пад сілу калгасу ўсіх малаком забяспечыць?

Але большасць калгаснікаў не сумнявалася. Ведалі людзі, што іх старшыня Кірыла Пракоф'евіч Арлоўскі не любіць кідаць слоў на вецер. Калі вырашылі на праўленні выдаваць, значыць усё загадзя прадумалі, узважылі, падлічылі. І сапраўды, мінуў тыдзень, месяц, два, тры месяцы, а ларкі працуюць акуратна, адчыняюцца ў строга вызначаны час. Паступова прывыклі калгаснікі, атрымманне малака ў ларках стала для іх звычайнай, будзённай з'явай.

— На нашу сям'ю прыпадае штодзённа сем літраў, — тлумачыць Валянціна Кірылаўна. — Зусім дастаткова! Ці ж варта з каровай вадацца...

Не толькі Валянціна Кірылаўна Рудак, але і іншыя калгаснікі без жалю прадалі сваіх кароў.

— Як гара з плеч звалілася, — з палёгкай гавораць яны.

Мала таго, што лягчэй стала гаспадыні, што адпалі пастаянныя клопаты аб кармах. Жанчыны раскажучы вам і яшчэ аб адной перавазе забеспячэння калгаснікаў малаком з грамадскіх ферм. Яны яго цяпер атрымліваюць круглы год. А раней жа, калі карова была ў асабістай гаспадарцы, месяцы за два да ацёлу яе запускалі, і тады або купляй або сядзі без малака, чакай, пакуль карова ацеліцца.

Не паспелі калгаснікі на-

радавацца адной навіной, а па вёсцы паплыла ўжо не менш прыемная другая. Валянціна Кірылаўна прыйшла аднойчы па малако, а ёй і гавораць:

— Можна хлеба печанага жадаеце купіць?

Зірнула Валянціна Кірылаўна праз акенца, а ў ларку і сапраўды поўна фармавога хлеба.

— Адкуль такі з'явіўся? — міжволі здзівілася яна.

— Як адкуль? З Бабруйска. Цяпер кожны дзень ва-зіць будзем на калгаснай

Задаволена Надзея Сяргееўна Бяляўская. Багаты ўраджай гарбузоў вырасціла яна сёлета. Нездарма ж так старалася ўлетку. Не малы прыбытак прынясе яе праца калгасу. Таму і свеціцца твар радаснай усмішкай.

аўтамашыне. Так што дзяжы сваёй адстаўку давай.

Жарт жартам, а дзежкі пачалі рассыхацца ў гаспадынь. Навошта ж дома пячы хлеб, калі ў ларку яго можна заўсёды колькі хочаш свежанакага купіць!

Пакуль Валянціна Кірылаўна з захапленнем расказвала аб тым, як добра, што ёй больш не даводзіцца займацца выпечкай хлеба, Мікалай Васільевіч паставіў на стол міску вялікіх, у два кулакі, жаўтабокіх антонавак.

— Частуйцеся. Яблычкі ў нас свае, не купленыя.

І зноў лёсца задушэўная размова аб сіле і шчасці калгаснага жыцця.

— Разумеце, раней уся

ДАРАГІ чытач! Уяві сабе ўтульную, добраўпарадкаваную кватэру з высокай столлю і вялікімі светлымі вокнамі. Тры прасторныя пакоі, кухня, веранда. Падумаешся па невысокаму ганку, і ў далёкім кутку веранды зараз жа заўважаеш круглую пральную машыну рыжскага завода. Заходзіш у жылыя пакоі, і ў вочы кідаюцца перш за ўсё прыгожыя шпалеры на сценах, акуратна пафарбаваная падлога. У гасцінай падлога заслана дарагімі дывановымі дарожкамі. Электрычнае асвятленне, радыё. Круглы стол з паўмяккімі крэсламі. Шафа з люстэркам, мяккая канапа, а ў спальні — новыя ложка. І ўсюды — кветкі, чысціня, парадак.

Ты, напэўна, думаеш, дарагі чытач, што гэта апісваецца абсталяванне гарадской кватэры дзесьці, скажам, у Мінску, Гомелі або Віцебску. Што ж, кватэра сапраўды вельмі падобна на гарадскую, дзе жыве нядрэнна забяспечаная сям'я. Але ты будзеш прыемна задаволены, даведаўшыся, што гэтая вельмі добрая кватэра належыць ні мінчаніну, ні гамельчаніну, ні наогул якому-небудзь гараджаніну, а рада-

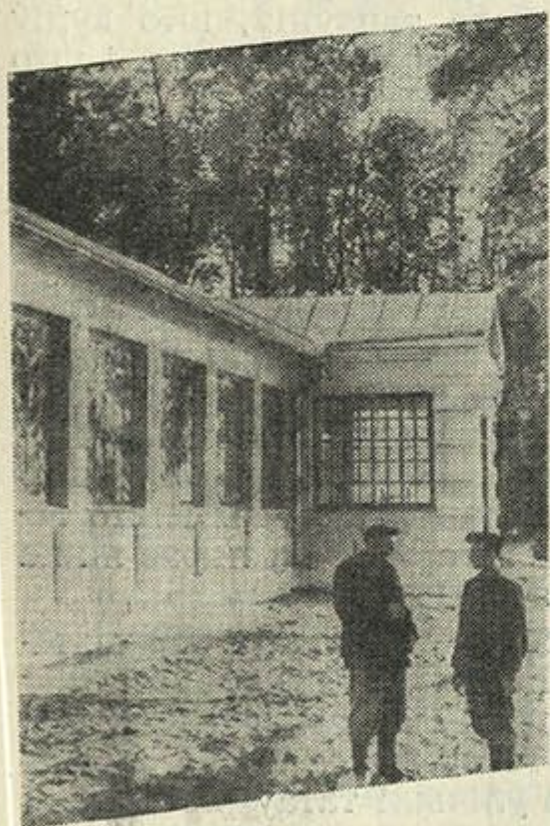
У Заўтрашні

надзея ў нас была на прысядзібны ўчастак. Прыйдзеш з работы, адпачыць хочацца, ды не, хутэй на агарод спяшаешся. Поркаешся дацямна. А зараз? І грошы, і збожжа, і бульба, і гародніна, і малако — усё з калгаса атрымліваем. Чаго ж трымацца за паўгектарны прысядзібны ўчастак?

Аказваецца, па аднадушнаму рашэнню калгаснікаў прысядзібныя ўчасткі ва ўсіх скасаваны да трыццаці сотак. Фруктовыя дрэвы, ягад-

ой, як патрэбны. Але гэтае пытанне ўжо рашалася праўленнем арцелі. У будучым годзе ва ўсіх шасці вёсках будуць пабудаваны двухпавярховыя будынкі, дзе раз-месьцяцца самыя маладыя грамадзяне «Рассвета». І Вова і ўсе яго ровеснікі будуць там своєчасова накормлены і дагледжаны.

— Мы ўсё стараемся рабіць, — гаворыць Кірыла Пракоф'евіч Арлоўскі, —

Вось ён амаль і гатовы, цудоўны калгасны санаторый. Як не пазайдросціць рассветаўцам: хораша тут будзе ім адпачываць!

нікі, кветкі — вось чым галоўным чынам засаджаюцца цяпер сядзібы.

Калгасніцы ўсё больш вы-звалюцца ад цяжкай, карпатлівай хатняй працы. У Мышкавічах заканчваецца будаўніцтва вялікай сталовай з механізаванай кухняй. У будучым годзе такія ж сталовыя адчыняцца ва ўсіх вёсках. Для іх ужо і кадры повараў падрыхтаваны. Шэсць жанчын навучаліся майстэрству гатавання разнастайных смачных страў у рэстаранах і лепшых сталовых Бабруйска.

— Адно толькі пакуль яшчэ дрэнна, — заўважае Валянціна Кірылаўна. — Малых няма куды дзяваць. Давялося нам наняць бабулю даглядаць Вовачку. Не кідаць жа работу.

Гэта правільна. І дзіцячы сад і яслі патрэбны калгасу,

каб нашы працавітыя калгаснікі добра жылі, спакойна і ўпэўнена глядзелі ў сваю будучыню.

Ён расказвае пра пенсіі для састарэлых, пра аплачваемыя бальнічныя бюлетэні, пра многае іншае. А як загараюцца вочы ў старшыні, ва ўсіх калгаснікаў, калі ідзе гутарка аб уласным калгасным санаторыі, які васьмь-васьмь адкрываецца на беразе невялічкай рачулки Олы ў прыгожым, маляўнічым месцы. Даўно марылі рассветаўцы аб сваім санаторыі. І вось ён амаль гатовы. Хутка першыя 36 пудёвак тэрмінам на два тыдні будуць выдадзены калгаснікам. На працягу года ў санаторыі адпачнуць звыш 800 чалавек. І не толькі адпачнуць. Там будзе магчымасць падля-

чыцца тым, каму гэта неабходна. Кваліфікаваны персанал, навіейшае медыцынскае абсталяванне, добрае харчаванне, разумныя, культурныя забавы — усё будзе гэтаму садзейнічаць.

Паблізу ад цэнтральнай сядзібы калгаса ўзвышаецца земляны вал, насыпаны калгаснікамі. У мінулым годзе яны пасадзілі на ім сем маладых дубкоў, якія сімвалізуюць нашу сямігодку. А далей, адразу ж за імі відаць уздоўж дарогі стройныя рады новых дубовых і кляновых пасадак — алея Міру. Растуць і набіраюцца сіл маладыя дрэўцы, усё глыбей пускаюць у зямлю свае каранні. Пройдуць гады, і магутныя дубы-веліканы, кучаравыя прыгажуні-клёны зашумяць зялёнымі шапкамі пад блакітным вясеннім небам.

— Дарага ў заўтрашні дзень, — сказаў аднойчы хтосьці з гасцей, калі Кірыла Пракоф'евіч Арлоўскі, стоячы на вале, расказваў ім аб намечанай калгаснікамі вялікай праграме культурна-бытавога будаўніцтва, якое разгорнецца тут, каля дарогі, у бліжэйшы час.

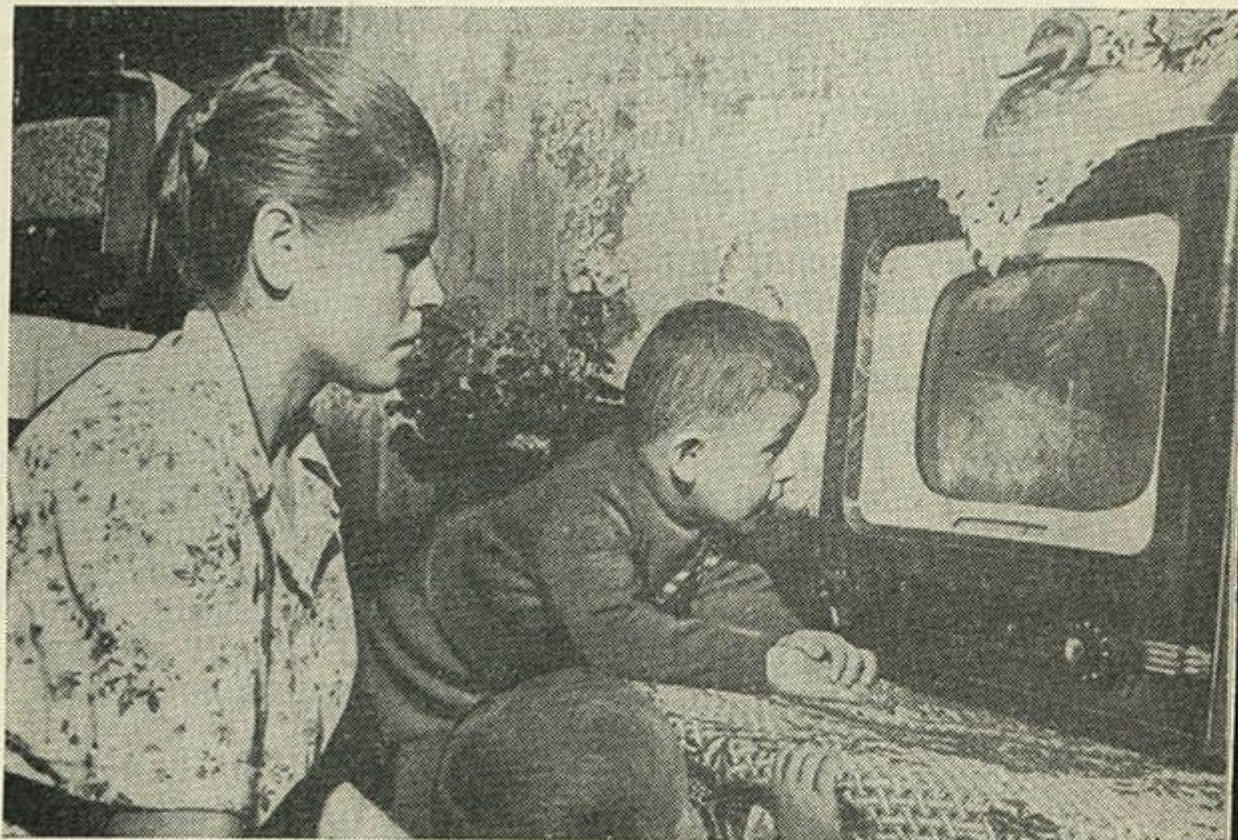
Так, шырокая, светлая калгасная дарога ў будучыню. Яшчэ не так даўно рассветаўцы намячалі на канец сямігодкі сапраўды захапляючыя лічбы росту ўраджайнасці сельскагаспадарчых культур, павелічэння вытворчасці малака, мяса і іншых прадуктаў жывёлагадоўлі. Але тое, што здавалася амаль недасягальным учора, сёння становіцца прывычным і нават недастатковым. Мінула зусім нямнога часу, і яны зноў на ўвесь

голас, з поўнай упэўненасцю заявілі: «Наша сямігодка будзе выканана за чатыры гады!» Вось які размах, якім шырокім крокам ідуць яны ў заўтрашні дзень.

Калі ты хочаш, дарагі чытач, хоць бы крышку зазірнуць у заўтрашні дзень рассветаўцаў, уяві сабе перш за ўсё невялікі добраўпарадкаваны гарадок з асфальтаванымі вуліцамі і дарогамі. Ты ўбачыш у цэнтры Мышкавічаў ззяючы белізной новы будынак Палаца культуры з глядзельнай залай на 800 месц, бібліятэкай, чытальнай залай і пакоямі для гурткоў мастацкай самадзейнасці. Ты будзеш доўга любавалася патануючай у зеляніне школай-інтэрнатам, добраўпарадкаваным калгасным стадыёнам. Ты пачуеш цудоўныя мелодыі Чайкоўскага, Глінкі і іншых вялікіх кампазітараў, якія льюцца ў вячэрняй цішыні з адчыненых вокнаў музычнай школы. А водаправод, атэлье мод, лазне-пральны камбінат, шавецкая майстэрня, дзіцячыя ўстановы, кухня кулінарных паўфабрыкатаў — хіба ўсё пералічыш! Сёлета ў Мышкавічах адкрываецца калгасны музей, і на яго стэндах будзе падрабязна расказана аб старым і новым абліччы сяла.

Не, не выдумка ўсё гэта, не фантазія. І не планы далёкай будучыні. У рассветаўцаў словы ніколі не разыходзяцца са справай. Прыязджай, дарагі чытач, у Мышкавічы праз два-тры гады, і ты пераканаешся ў гэтым сам, усё ўбачыш уласнымі вачыма.

Я. ЗЯМЛЯК

Цікавая сёння перадача па тэлевізару. І не толькі для Лёні. Падбаеца перадача і Лёнінай маці — даярцы Раісе Мікалаеўне Кісялёвай. Што ж, можна і паглядзець у вольны ад работы час.

Земля

Як мы взяжам дзень нараджэння мамы

Стывен ЛІКОК

Мал. А. Волкава

Апавяданне аднаго з членаў сям'і

З УСІХ і розных ідэй за апошні час у нашай сям'і самай выдатнай, я думаю, была прапанова святкаваць адзін раз у год «Дзень мамы». І я не здзіўлюся, калі 11 мая стане вядомай датай не толькі ва ўсёй Амерыцы, але, я ўпэўнен, яе пачнуць адзначаць і ў Англіі.

Гэтая ідэя магла мець месца толькі ў такой вялікай сям'і, як наша.

Дык вось, мы вырашылі святкаваць «Дзень мамы», і мы думаем, што гэта вельмі добры намер. Ён прымусіў нас зразумець, як многа мама зрабіла для нас і колькі сіл і здароўя яна ахвяравала нам.

Такім чынам, мы прыйшлі да вываду, што «Дзень мамы» трэба зрабіць вялікім днём, святам для сям'і, што трэба прыкласці ўсе намаганні, каб маці ў гэты дзень была шчаслівай.

Тата ўзяў водпуск са службы, каб дапамагчы наладзіць святкаванне, мая сястра Эн і я не пайшлі на заняткі ў каледж, а Мэры з братам Уілам таксама засталіся дома і не пайшлі ў школу.

Мы планавалі спраўляць гэты дзень накшталт каляд або якога іншага вялікага свята. Мы вырашылі ўпрыгожыць дом кветкамі, напісаць некалькі лозунгаў і прыклеіць іх над камінам і яшчэ шмат чаго. Мама ўпрыгожвала дом сама — яна ж заўсёды рабіла гэта на каляды.

Дзяўчынкі падумалі, што было б нядрэнна апрагнуцца ў самае лепшае з выпадку такой вялікай урачыстасці. Яны абедзве купілі новыя капялюшкі і цяпер выглядалі такімі прыгожымі. Тата купіў чатыры шаўковыя галыштукі для сябе і для нас, хлопцоў, у якасці сувеніраў на ўспамін аб маме і яе дні. Мы мелі намер купіць таксама і маме капялюш, але паколькі было ўсім вядома, што мама вельмі любіць свой стары шэры капялюш, то дзяўчынкі запэўнілі нас, што стары ёй лепш да твару.

Пасля снедання мы дагаварыліся зрабіць для мамы сюрпрыз — наняць аўтамабіль і добра пакатаць яе за горадам. Праехаць некалькі міль за горадам, дзе цяпер так цудоўна, будзе вельмі прыемна для яе. Але ў дзень ад'езду мы зноў трошкі змянілі свой план, таму што ў таты з'явілася думка, што чым

браць маму на прагулку ў аўтамабілі, лепей узяць яе на рыбную лоўлю. Ён растлумачыў, што калі чалавек толькі выязджае за горад без усякай мэты, у яго адчуванне бязмэтнасці, але калі ён едзе на рыбу, то перад ім — пэўная мэта, а гэта павялічвае асалоду.

І вось мы ўсе вырашылі, што маме лепей будзе сапраўды мець пэўную мэту. А калі даведаліся, што тата за дзень раней купіў новую вудачку, ідэя рыбнай лоўлі стала яшчэ больш рэальнай. Апрача таго, тата запэўніў, што купіў ён яе, фактычна, для мамы, і што яна можа карыстацца ёю, калі захоча. Мама ж між тым заўважыла, што яна б хацела лепей глядзець, як ловаць рыбу, чым самой сядзець з вудачкай.

Мы сабралі ўсё для паездкі. Мама падрыхтавала некалькі бутэрбродаў і зрабіла свайго роду снеданне на выпадак, калі мы прагаладземся, хоць мы і думалі, што прыедзем дамоў апоўдні і што тады будзе багаты абед, якраз як на каляды або Новы год.

Мама палажыла бутэрброды ў кошык і падрыхтавала ўсё іншае для паездкі.

Нарэшце да дзвярэй падкаціў аўтамабіль. Хутка высветлілася, што ў ім не гэтак многа месца, як мы меркавалі, таму што мы не ўлічылі татаў рыбалоўны мяшок з вудамі і снеданне. Было зразумела без слоў, што мы ўсе не сядзем.

Тата сказаў не звяртаць на яго ўвагі, што з такім жа поспехам ён можа застацца дома і што ён упэўнены, што добра правядзе гэты час і папрацуе ў садзе. Ён сказаў, што там у яго многа цяжкай і бруднай работы, што трэба выкапаць яму для смецця і што, калі ён зробіць гэта ўсё сам, не трэба будзе наймаць чалавека. Тата папярэдзіў, каб ніхто не лічыўся з тым, што ў яго ўжо тры гады не было сапраўднага адпачынку; ён хацеў, каб мы ехалі адразу і былі шчаслівымі і добра правялі дзень і не звярталі на яго ўвагі. Ён дадаў, што які ён быў дурань, калі думаў, што яму калі-небудзь будзе адпачынак.

Але мы, безумоўна, адчувалі, што тату ні ў якім разе не патрэбна заставацца дома, таму што мы яго ведалі: калі ён і застаўся, то нам усім хапіла б непрыемнасці.

Абедзве сястры, Эн і Мэры, таксама са здавальненнем засталіся б дома і прыгатавалі абед, толькі вось шкада заставацца ў гэтакі цудоўны дзень і з гэтакімі прыгожымі капялюшкамі на галовах.

Усё ж яны сказалі, што калі мама скажа, хоць слова, яны з радасцю застануцца і будуць працаваць. Уіл і я маглі б таксама вылезці, але, на няшчасце, ад нас не было б ніякай карысці ў час гатавання абеду.

Нарэшце было вырашана, што дома застанецца мама, што яна правядзе свой дзень адпачынку ля дома і прыгатуе абед. Да таго ж высветлілася, што яна не любіць рыбную лоўлю, што надвор'е халаднаватае і наогул тата турбаваўся, каб мама не захварэла. Тата сказаў, што ён ніколі б сабе не дараваў, калі б ён пацягнуў маму за горад і яна б прастудзілася, замест таго, каб даць ёй адпачыць. Ён падкрэсліў, што наш абавязак — старацца зрабіць усё так, каб мама з прыемнасцю магла адпачываць, што яна зарабіла гэта ва ўсіх нас. Вось чаму, сказаў тата, у яго першапачаткова была думка ўзяць

маму ў рыбу. Маладым людзям, дадаў ён, не зразу-мела, што значыць спакой для людзей, якія пачынаюць ужо старэць. Што ж датычыць яго самога, то ён яшчэ вытрымае ўсе турботы, і ён рад пазбавіць маму ад іх.

Мы тры разы крыкнулі «ура» ў гонар мамы і паехалі. А мама стаяла і глядзела ўслед з веранды да той пары, пакуль мы не схаваліся за ўзгоркам. Тата ж махаў ёй рукою праз кожныя адну-дзве хвіліны, а пасля таго, як выцяў руку аб кузаў аўтамабіля, ён заявіў, што мама іх ужо больш не бачыць.

Мамін дзень у гарах мы правялі цудоўна. Тата злавіў некалькі вялікіх рыб. Ён быў упэўнены, што калі б мама злавіла іх, то яна не змагла б нават выцягнуць іх з вады. Мы з Уілам таксама лавілі рыбу, але вынік быў горшы, чым у таты. Сёстры ж убачылі па дарозе сваіх знаёмых, а таксама сустрэліся з некалькімі маладымі людзьмі на рацэ, іх сябрамі. Наогул, мы добра правялі час.

Дамоў мы вярнуліся каля сямі гадзін вечара. Мама загадзя ведала, што мы прыедем позна, і гатавала абед з такім улікам, каб ён якраз быў гатовы і цёплы да нашага прыезду.

Перш-наперш мама падала ручнік і мыла для таты, а потым і чыстую бялізну, таму што пасля рыбнай лоўлі ён заўсёды быў такі запэцканы. Ёй таксама прыйшлося дапамагчы дзяўчатам пераапрацу. Усё гэта некалькі затрымала ўрачысты абед.

Але вось, нарэшце, усё гатова, і мы селі за стол. Абед быў цудоўны — смажаны індэк і іншыя святочныя стравы, як на каляды. Мама даводзілася вельмі часта ўскокваць і падаваць да стала новыя стравы, бегаць туды і сюды, аж пакуль тата не заўважыў гэтага і не сказаў, што яна не павінна рабіць гэтага сёння ў час абеду, што ён хоча, каб яна пашанавала сябе. І тата ўстаў і сам прынёс арэхі з буфета!

Абед цягнуўся доўга і праходзіў весела. Пасля абеду ўсе мы хацелі дапамагчы маме памыць посуд, але мама зноў сказала, што яна лепш гэта зробіць сама. Мы спачатку паспрачаліся, але хутка згадзіліся паміж сабой, што ў гэты дзень мы не павінны перэчыць маме.

Калі ўсё кончылася, было зусім позна. І калі мы перад тым, як ісці спаць, пацалавалі нашу маму, яна расчулена заўважыла, што гэта быў самы шчаслівы дзень у яе жыцці, і ў маміных вачах заблішчалі слёзы. Усе мы адчулі ў гэтым вялікую ўзнагароду сабе за ўсё тое, што мы зрабілі сёння для нашай мамы.

Пераклад з англійскай мовы Я. Дубовіка.

ЧЫТАЮЧЫ верш, які нам спадабаўся, або слухаючы прасты няхітры напеў беларускай «Перапёлачкі», або, нарэшце, любуючыся велічнай панарамай новага Мінска, якая адкрываецца вачам пры спуску па цэнтральнай магістралі горада да плошчы Перамогі, мы абуджаем у сваёй душы асаблівае пачуццё, пачуццё прыгожага. Прыгожае! Колькі натхнёных слоў патрацілі паэты, каб апесць гэтае надзвычайнае пачуццё чалавека! Няма лапа працавалі і філосафы, спрабуючы сфарму-

на вытворчасці, у грамадстве, — непрыкметна, паволі ўздзейнічае на яго эстэтычнае пачуццё, фарміруе яго мастацкі светапогляд.

Наогул эстэтычнае пачуццё — адно з важнейшых пачуццяў чалавека. Паводле слоў Маркса, са стратай эстэтычнага пачуцця чалавек наогул перастае быць чалавекам. І калі мастакі — «інжынеры чалавечых душ» — сваім майстэрствам спецыяльна заклікаюць вучыць нас прыгожаму, адкрываць людзям законы характа, то не менш патрэбна гэта

Вучыцца любіць ПРЫГОЖАЕ

ляваць сутнасць характа, даць вызначэнне прыгожага. І трэба сказаць, што зрабіць гэта не так проста, таму што адным і тым жа словам мы вызначаем зусім розныя, здавалася б, нічым не падобныя паміж сабой з'явы. Мы гаворым аб прыгожым падзвігу чалавека ў славу Радзімы і аб прыгожым надвор'і, называем прыгожымі карціну мастака і натхнёны твар чалавека, любуемся дарагімі сэрцу малюнкамі роднай прыроды, прыгожым усходам сонца, свежай, налітай сокамі жыцця галінкай бэзу або нават проста прыгожа пашытай сукенкай.

Словам, вызначыць сутнасць прыгожага цяжка, а між тым паняцце гэтага вельмі даступнае, блізкае і дарагое кожнаму простаму чалавеку. Яно дапамагае нам даць эстэтычную ацэнку, выказаць нашы эстэтычныя адносіны да навакольнага, глыбей пазнаць багацце свету і пераўтварыць яго па законах характа.

Нязмерна вырас культурны ўзровень савецкага народа. З кожным днём павышаюцца мастацкія густы шырочкі працоўных мас. І наіўна было б думаць, што мастацкі густ і эстэтычныя запатрабаванні чалавека выхоўваюцца толькі тады, калі ён чытае добрую кнігу, сядзіць у канцэртнай зале або наведвае карцінную галерэю. Усё, што бачыць чалавек вакол сябе, з чым ён сустракаецца штодзённа — у быце,

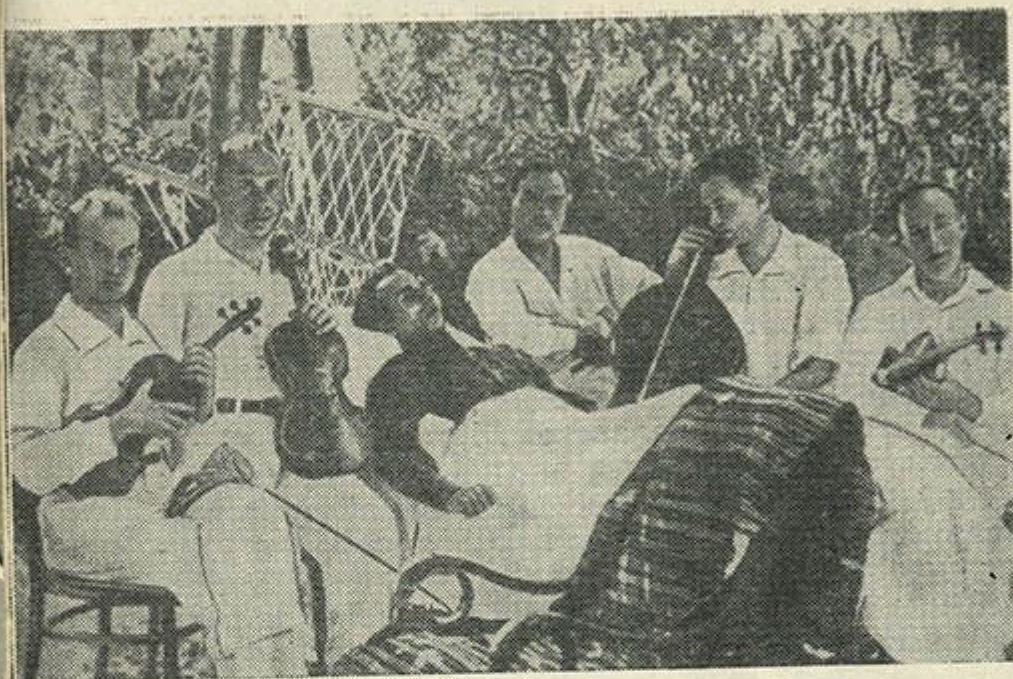
якасць інжынеру ў прамым значэнні гэтага слова, урачу, які мае справу з самым тонкім і складаным «механізмам» — арганізмам чалавека, педагогу, які выхоўвае падростаючае пакаленне, рабочаму і калгасніку, якія сваімі рукамі ствараюць характаво рэчаіснасці, хатняй гаспадыні, ад якой у многім залежыць і арганізацыя быту, і выхаванне дзяцей, і ўтульнасць жылля.

Паспрабуйце назваць хоць бы адзін профіль, адну галіну ведаў, адзін род заняткаў, абсалютна далёкія эстэтычнаму. Цудоўныя тэхнічныя збудаванні, сучасныя канструкцыі, станкі, машыны, прадметы масавага ўжытку — мэбля, адзенне, цацкі, дасканалыя не толькі па мэтаваму прызначэнню, але і па сваёй форме, знешняму выглядзе, — хіба не павінна ўсё гэта задавальняць нейкі мінімум мастацкага густу, фарміраваць у людзях пачуццё прыгожага?

Зараз у нашым грамадстве вялікая ўвага ўдзяляецца выхаванню чалавека — чалавека камуністычнага грамадства, чалавека, у якім павінна быць усё прыгожа: і твар, і адзенне, і душа, і думкі. Гэта цудоўная асаблівасць нашага часу. Упершыню ў гісторыі чалавецтва эстэтычнае выхаванне стала справай дзяржаўнай важнасці!

А як часта яшчэ даводзіцца сустракацца з факта-

ДРЭВА МІРУ

Нават у самыя цяжкія мініцы жыцця, будучы прыкаваным да пасцелі, гораха любіў музыку пісьменнік Мікалай Астроўскі. На гэтым здымку вы бачыце квартэт імя Вільяма. Музыканты прыйшлі ў госці да Мікалая Астроўскага, каб пазнаёміць яго са сваім новым рэпертуарам. (Сочы, 1935 год.)

Прывезлі дрэва з пушчы векавой.
Яно стаіць,

на плошчу паглядае,
А восень гаспадарскаю рукою
Яму свае багацці падкідае:

То нітак серабрыстых напрудзе,
А то — падорыць фарбаў нечаканых.
І добра клёну ў шумнай чарадзе
Расці паміж сяброў-аднасьлячанаў!

Мы пасадзілі дрэвы ў стройны рад —
Ім хопіць тут святла, паветра,

шыры!
Мы ўласных сэрцаў споўнілі загад
І кожны клён назвалі
дрэвам Міру.

Карэнні п'юць густы і смачны сок,
А голле прагна цягнецца да неба.

Чуваць, як ранне абвясціў гудок.
Не, не! Вайны нікому тут не трэба!

Патрэбны дрэву
і дзіцячы смех,
І загарэлых лісцяў трапятанне,
І першы дружны іскрамётны снег,
А ўвесну слова першага кахання.

Яму патрэбны не гарматны дым,
А хмаркі дыму з комінаў
фабрычных.

Рознагалосы гул плыве над ім,
Ідуць хлапцы з брыгады будаўнічай.

Расце юнак, расце на плошчы клён,
Сваёй зямлі ён спеў складае шчыры.
Ён людзям шле глыбокі свой паклон
За тое, што яны — на варце міру.

мі абыякавасці асобных людзей да прыгожага, да сапраўднага мастацтва, няўмення адрозніць мастацкую каштоўнасць ад падробкі, неразумення, у прыватнасці, класічнай музыкі, калі любя, так званая сур'ёзная музыка выклікае ў некаторых паклоннікаў джаза толькі пачуццё смутку («завялі, маўляў, сімфонію!»).

Да гэтага часу знаходзяцца людзі, эстэтычнае пачуццё якіх можа задаволіцца жыхлівым базарным, з дазволу сказаць, «жывапісам» самых фантастычных, ядавіта-хімічных афарбовак, з абавязковай парай беласнежных лебедзяў на нябесна-блакітнай сажалцы. І дрэнна тут яшчэ не тое, што знаходзяцца такія «мастакі» і ахвотнікі да падобнай прадукцыі. Невуцтва — рэч папраўная. Было б жаданне! Дрэнна тое, што асобныя невукі не хочуць прызнаць свайго невуцтва і спрабуюць выдаць яго за перакананне. Не падняўшыся да таго, каб зразумець глыбокае характава лепшых твораў сусветнага мастацтва, людзі гэтыя (на шчасце, у нас іх нямнога) лічаць за лепшае адмаўляць наогул яго каштоўнасць, аб'яўляючы «старым», «несучасным» і да т. п.

Паўнацэнны мастакі густ, які выяўляе здольнасць чалавека меркаваць аб прыгожым, успрымаць і ацэньваць прыгожае ў прыродзе і грамадстве, патрабуе рознабаковага развіцця асобы.

Уменне ўспрымаць і ацэньваць прыгожае ў мастацтве важна не толькі само па сабе. Правільна зразумець характава мастацтва як праўду жыцця, выяўленую ў сучаснай мастацкай форме,

гэта значыць таксама зразумець і характава самога жыцця — чалавечай працы, пераўтварэння прыроды, чалавечых адносін, характава быту.

Перавага мастацтва ў тым, што яно можа нам паказаць сапраўднае характава. «Прыгожасць» жа яшчэ не ёсць характава. Часам у жыцці знешняя форма закрывае сабой змест, і мы іншы раз прымаем за прыгожае тое, што ляжыць на паверхні і кідаецца ў вочы. Скрытае характава заўсёды мацней яўнага, — сказаў адзін старажытнагрэчаскі мысліцель. Не ўсё тое золата, што блішчыць, — падмацоўвае гэты мудры афарызм народная прыказка.

Чалавечы характава — з'ява складаная. Л. Талстой стварыў вобраз бліскучай свецкай прыгажуні Элен Бэзухавай, аднак гэта не ёсць сапраўдная чалавечая прыгожасць, якой надзелена, напрыклад, значна менш бліскучая знешне Наташа Ростова.

Прыгожае ў чалавеку раскрываецца толькі праз учынікі, дзеянні. Рэалістычнае мастацтва і заклікана ўскрываць чалавечыя характары ў дзеянні і тым самым паказваць сапраўдную прыгожасць. Унутранае характава Паўла Карчагіна ў момант яго апошняй сустрэчы з Тоняй Туманавай глыбока хваляе. І гэтаму не перашкаджае знешняя брыдкасць яго адзення ў той момант. У падраным панашаным адзенні і фантастычным абутку, з брудным ручніком на шыі, з даўно нямытым тварам стаяў Павел перад прыгожай «у коцікавай шапачцы з бубя-

цом наверху» Тоняй. Якой агіднай яна здаецца ў той момант чытачу, з яе вузка-мяшчанскай меркай аб шчасці, з яе «шчырым» спачуваннем Паўлу! Унутранае духоўнае характава Паўла ў той момант выступае ва ўсёй сіле.

Мастацтва дапамагае чалавеку ўбачыць характава рэчаіснасці і адрозніць яго ад знешняй «прыгожасці». Мастацтва вучыць знаходзіць паэзію ўсюды, заўважаць, здавалася б, самыя прайзвічныя факты і з'явы штодзённа. І можа быць скромную прывабнасць «Маскоўскага дворыка» мы заўважылі не ў жыцці, а дзякуючы мастаку В. Д. Паленаву.

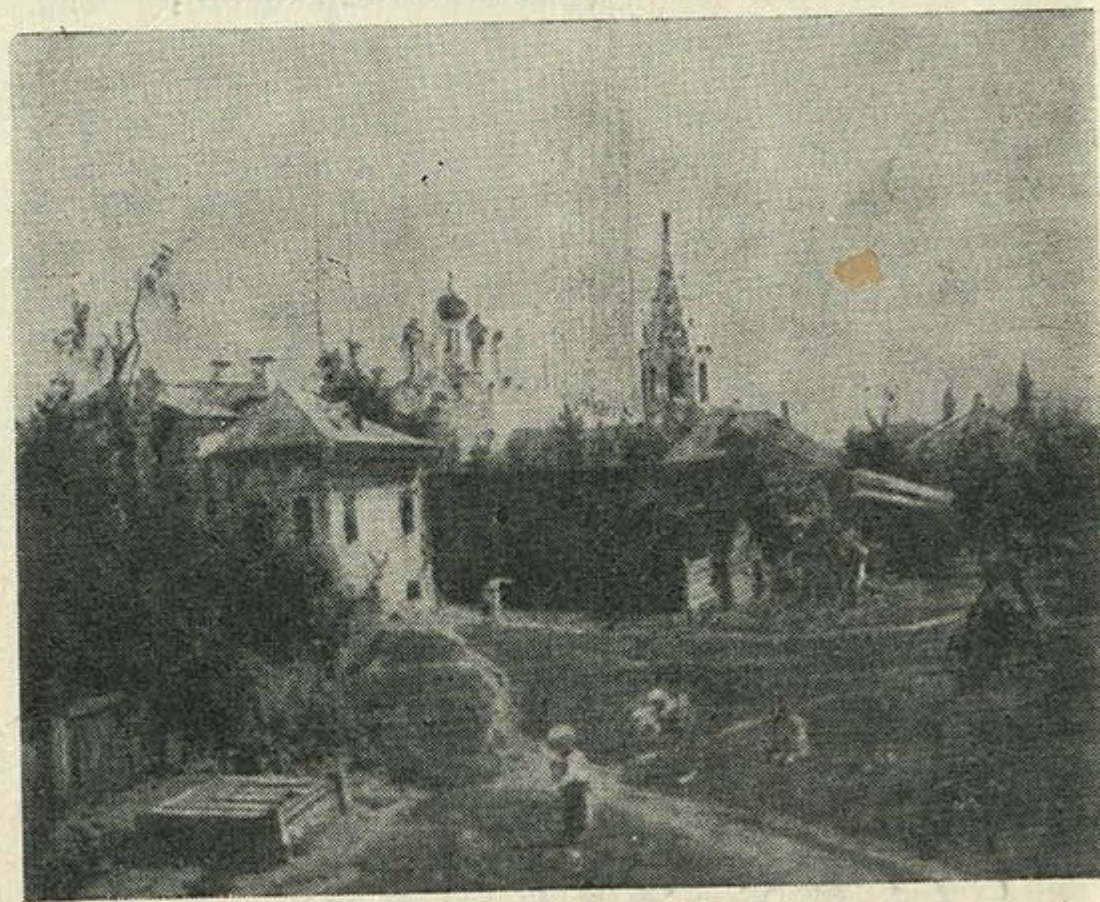
Мастацтва павінна быць мастацтвам. Чалавек прыступае да чытання рамана або ідзе ў тэатр, на канцэрт, у карцінную галерэю з мэтай

атрымаць эстэтычнае задавальненне, а выходзіць адтуль узбагачаным новымі ведамі, новымі пачуццямі, пазнаўшым нешта новае, думаючым, глыбока ўсхваляваным.

Вось чаму чалавек павінен вучыцца любіць і разумець прыгожае. І мастакі ў гэтых адносінах па праву лічацца выхавальцамі эстэтычных густаў народа.

Гавораць, што аб густах не спрачаюцца. Няправільна! Аб густах спрачаюцца, аб густах трэба спрачацца. І плённасці і пераканаўчасці гэтых спрэчак дапамагае веданне мастацтва і асноўных палажэнняў навукі аб мастацкім асваенні рэчаіснасці чалавекам — эстэтыкі.

А. ЛАДЫГІНА,
кандыдат філасофскіх навук.

В. Д. Паленаў. «Маскоўскі дворык».

МАГУТНЫ ГОЛАС МІЛЬЁНАЎ

МІЖНАРОДНАЙ дэмакратычнай федэрацыі жанчын 1 снежня споўнілася 15 год. Гэтую знамянальную дату з радасцю адзначаюць жанчыны ўсяго свету.

МДФЖ — самая масавая жаночая арганізацыя. Яе мэты і задачы блізкія і дарагія кожнай жанчыне, кожнай маці. Яна была створана праз паўгода пасля заканчэння другой сусветнай вайны на Міжнародным жаночым кангрэсе ў Парыжы. На Кангрэс з'ехаліся дэлегаткі 40 краін свету — работніцы, былыя ўдзельніцы другой сусветнай вайны, вязні фашысцкіх лагераў смерці, дзяржаўныя дзеячы, урачы, журналісткі, хатнія гаспадыні.

Радасць вызвалення ад фашызму і заканчэння вайны не засланіла неабходнасці барацьбы за трывалы мир, за перамогу дэмакратыі і прагрэсу. Дзеці ўсяго свету павінны спакойна спаць у сваіх калысках — такі быў дэвіз Кангрэсу.

Удзельніцы Кангрэсу горача абмеркавалі праблему раўнапраўя жанчын. І зараз без хвалявання нельга не ўспомніць цудоўныя словы Эжэні Катон, вядомай вучонай, грамадскай дзяячкі, старшыні Ініцыятыўнага камітэта, якая стала нязменнай старшыняй Федэрацыі.

— Трывалы непакісны мир, — сказала яна, — з'яўляецца вялікай мэтай усіх жанчын. Яны ўсімі сіламі імкнуча да яго, каб набыць, нарэшце, магчымасць выходзіць шчаслівых дзяцей. Працаваць для адраджэння сваёй радзімы, для ўстанаўлення дэмакратыі ў свеце, для забеспячэння шчасця сваіх дзяцей — вось мэты, якіх жанчыны дасягнуць толькі тады, калі будуць мець адпаведную для гэтага ўладу, гэта значыць набудуць роўныя правы з мужчынамі ва ўсіх абсалютна галінах.

15 год Федэрацыі — гэта 15 год барацьбы жанчын розных краін за пастаўленыя Кангрэсам задачы. За прайшоўшы час Федэрацыя стала самай масавай, самай уплывовай жаночай арганізацыяй. Яна цяпер аб'ядноўвае 200 мільёнаў жанчын больш 100 краін свету.

Няма такой міжнароднай падзеі, якая прайшла б міма Федэрацыі. Усе памятаюць, з якой актыўнасцю жанчыны збіралі подпісы пад азовамі за мир, як рашуча змагаліся і змагаюцца яны супраць развязвання атамнай вайны.

Міжнародная дэмакратычная федэрацыя жанчын выхавала многія тысячы самаадданных барацьбітоў за мир. Усе мы з глыбокай удзячнасцю ўспамінаем імя бразільскай маці Элізы Бранко. Гэта па яе ініцыятыве пачалася барацьба супраць адпраўкі салдат на вайну ў Карэю. А патрыётка Францыі Раймонда Дзён, каб затрымаць поезд са зброяй для французскіх войск у В'етнаме, рызыкуючы сваім жыццём, кінулася на рэйкі. Мы памятаем нацыянальную гераіню алжырскага народа Джамілу Бухірэд, прыгавораную да пакарання смерцю. Жыццё гэтай бяспэчнай дзяўчыны было выратавана ўсенароднай кампаніяй пратэсту супраць прыговору су-

да, што разгарнулася па ініцыятыве Федэрацыі.

Усюды жаночыя арганізацыі, якія ўваходзяць у МДФЖ, вядуць неаслабную барацьбу за ўмацаванне міру. Асабліва вялікі ўклад у гэту справу ўносяць жанчыны краін сацыялістычнага лагера. У Кітайскай Народнай Рэспубліцы з чатырохсот мільёнаў подпісаў, што былі сабраны пад Венскім зваротам Сусветнага Савета Міру, палавіну сабралі жанчыны.

З кожным днём мацнее дружба савецкіх жанчын з жанчынамі іншых краін. На здымку: дэлегацыя жанчын Індыі ў гасцях у савецкіх сябровак.

Вялікую і шматгранную работу супраць вайны і ядзернай зброі праводзяць жанчыны Японіі. Яны не забылі і ніколі не забудуць, што іх краіна ў 1945 годзе перажыла трагедыю атамнай бамбардзіроўкі. У Хірасіме і Нагасакі тады загінула 300 тысяч чалавек, але яшчэ і цяпер там паміраюць людзі ад прамянёвай хваробы.

Жаночыя арганізацыі Японіі адыгралі вялікую ролю ў барацьбе супраць ратыфікацыі і практычнага ажыццяўлення японска-амерыканскага «дагавору аб бяспецы». Тысячы жанчын удзельнічалі ў мітынгх, дэманстрацыях. Яны патрабавалі адстаўкі ўрада Кісі і адмены візіту Эйзенхаўэра ў Японію.

15 чэрвеня гэтага года ля сцен парламента загінула японская студэнтка Міцка Канда. Яна стала ахвярай расправы паліцэйскіх. Але ні рэпрэсіі, ні пагрозы з боку ўрада не запалохаюць японскіх патрыётак.

Магутны голас пратэсту супраць вайны ўзнімаюць жанчыны Заходняй Германіі і Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі. Многае яшчэ тут напамінае аб жахах вайны. У Равенсбруку, былым лагерах смерці, дзе гітлераўцы знішчылі 92 тысячы жанчын і дзяцей з 22 краін, стаіць скромны помнік ахвярам фашызму. На ім вы-

сечаны словы нямецкай пісьменніцы Анны Зегерс, напісаныя крывёю сэрца: «Яны — нашы маці і сёстры. Вы не змаглі б сёння ні вучыцца, ні свабодна гуляць, а магчыма, нават нарадзіцца, калі б у часы фашысцкага тэрору гэтыя жанчыны не абаранілі сваім кволым, далікатным целам, як стальным шчытом, вас і вашу будучыню».

Ва ўсёй рабоце Міжнароднай дэмакратычнай федэрацыі жанчын самы

актыўны ўдзел прымаюць савецкія жанчыны. Мы добра ведаем аб сваім інтэрнацыянальным абавязку. Усімі сіламі ўмацоўваем дружбу паміж жанчынамі розных краін. Мы з радасцю сустракаем у сябе замежныя жаночыя дэлегацыі і з удзячнасцю прымаем запрашэнні на візіты зарубежных сябровак.

Мы па-сяброўску расказваем сваім зарубежным сёстрам пра велізарныя поспехі, дасягнутыя ва ўсіх галінах гаспадаркі, і пра той актыўны ўдзел, які прымаюць савецкія жанчыны ў жыцці краіны. Савецкі ўрад, савецкі народ з'яўляюцца самымі гарачымі прыхільнікамі міру ва ўсім свеце.

У дзень 15-годдзя Міжнароднай дэмакратычнай федэрацыі жанчын работніцы, сялянкі — усе жанчыны Беларусі шлюць сваё гарачае прывітанне актыўным удзельнікам міжнароднага жаночага руху. Мы выказваем вялікую ўдзячнасць нязменнаму старшыні Федэрацыі Эжэні Катон, якая, не шкадуючы сіл і энергіі, нягледзячы на свой узрост, горача змагаецца за перамогу міру.

Няхай і надалей расце і шырыцца жаночы міжнародны рух, узначальваемы Федэрацыяй. Няхай мацнее дружба паміж народамі, няхай мацнее мир ва ўсім свеце.

Дарога імкліва бяжыць на Усход...

ПРАМАЯ ДАРОГА

Я НА пачынаецца ля заходніх варот нашай краіны. На левым беразе празрыстага Буга, за Брэстам, стаіць пагранічны слуп, увенчаны дзяржаўным гербам Савецкага Саюза. Ля слупа застыў вартавы. І заходзячае сонца адлюстроўваецца ў чырвонай зорачцы на яго пілотцы. Спакойна плешча рака, кранутая журавінавымі промнямі вячэрняй зары, навявае ўспаміны...

Па гэтай дарозе, што імкліва бяжыць на Усход, прыходзілі і прыходзяць да нас сябры і госці, і мы сустракалі і сустракаем іх хлебам-салю. Па гэтай дарозе ўрываўся і ворагі, пакідаючы пасля сябе толькі нянавісць і магілы.

...Адзін з буйнейшых цэнтраў на гэтай дарозе — Брэст, горад-герой, горад-вартавы. Над Бугам і Мухаўцом узвышаюцца бастыёны праслаўленай крэпасці, і тысячы наведвальнікаў прыходзяць сюды, каб пакланіцца свяшчэнным руінам.

А горад, адноўлены, вясёлы, живе будзённым, кіпучым жыццём. Пірамідальныя таполі ўзвышаюцца на вуліцах. Спяшаюцца людзі на працу, да станкоў і прылаўкаў, да пісьмовых сталоў і на будаўнічыя рыштаванні. Пойдзем за імі, заглянем на адно з прадпрыемстваў горада — швейную фабрыку. Яна выпускае дзіцячыя касцюмчыкі, жаночыя сукенкі, халаты. Ля бліскучых машын завіхаюцца жанчыны. Пад іх спрытнымі, працавітымі рукамі тканіна ператвараецца ў прыгожыя матроскі, сукеначкі, штонікі. Такія вырабы нельга шыць абы-як: іх жа будуць націскаць нашы дзеці.

З цікавасцю назіраем за ра-

ботай вопытнай раскройшчыцы Кацярыны Паўлаўны Уласюк. Дзесяць год яна працуе на швейнай фабрыцы. У яе разліковай кніжцы, у графе «выкананне норм» лічбы не ніжэй ста п'яцідзесяці працэнтаў. Кацярына Паўлаўна змагаецца за званне ўдарніцы камуністычнай працы.

На пецельнай машыне працуе малады кандыдат у члены партыі Раіса Назарук. На гэтае імя мы звярнулі ўвагу яшчэ пры ўваходзе ў цэх, дзе знаходзіцца дошка паказчыкаў. Побач з яе прозвішчам крэйдай было выведзена: 167%. Майстар запэўняе, што гэта самы

звычайны дзень у жыцці Раісы. Дзяўчына працуе рытмічна, без браку, і самы прыдзірлівы кантралёр не заўважыць у яе прадукцыі хоць бы маленькіх заган.

...Шкада развітвацца з прыгожым горадам, але дарога кліча. І вось ужо блакітны аўтобус імчыць нас па роўнай, як шкло, магістралі, абсаджанай высокімі дрэвамі. Мы абганяем грузавікі, а часам і аўтобусы з замежнымі нумарамі. Гэта, здаецца, французскі, а гэта — і гадаць не трэба — бо збоку вялікімі чырвонымі літарамі на нямецкай мове выведзена: «Берлін — Масква».

Праслаўленая навікі Брэсцкая крэпасць.

КОБРЫН сустракае нас сонечным надвор'ем і газавым факелам, запаленым напярэдадні. Дашаўскі газ прыйшоў і сюды.

Пры дарозе ўзвышаецца помнік рускім воінам, якія атрымалі першую перамогу над французамі ў самым пачатку вайны 1812 года. Палкі генерала Тармасава разграмілі напалеонаўскі корпус, які рухаўся на Усход. На адной з вуліц стаіць невялікі драўляны домік, дзе ў 1797-м і ў 1800-м гадах жыў вялікі Суворав. Цяпер тут ваенна-гістарычны музей, і кожны, хто спыняецца ў горадзе

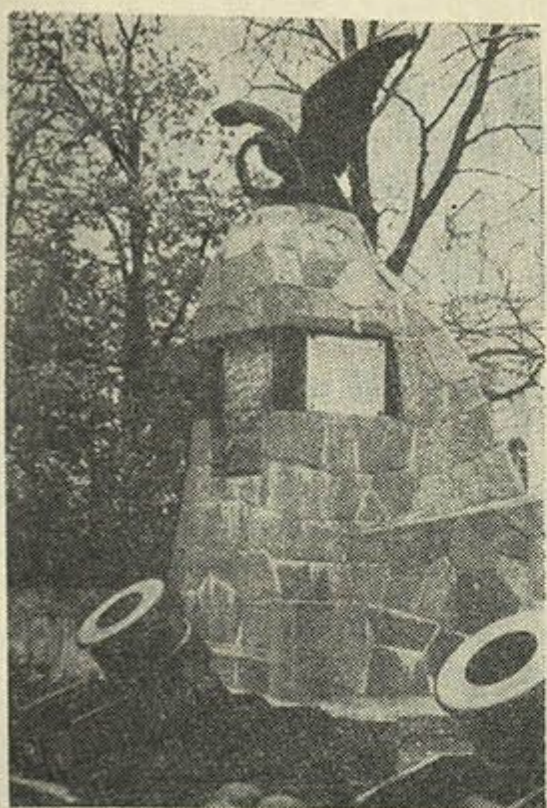
Нават прыдзірлівая ў рабоце майстар швейнай фабрыкі (Брэст) Любоў Васільеўна Вераб'ева не заўважыць заганы ў прадукцыі Раісы Назарук.

хоць бы на гадзіну, перш-наперш прыходзіць сюды.

Кобрын перасякае Дняпра-Бугскі канал. Па ім павольна рухаюцца баржы з разнастайнымі таварамі. Горад акуратны, чысценькі, нібы толькі што яго вымылі. Сапраўды, нядаўна прайшоў дождж, і брусчатка пабліскае на сонцы. Гудзе гудок. Што гэта? Ага, кансервавы завод. Трэба зайсці.

Многія пакупнікі добра ведаюць марку Кобрынскага завода. На шклянках слоіках этыкеткі: «Кабачковая ікра», «Фаршыраваны перац», «Грыбная салюнка», рознае варэнне, джэм, сокі. Хатнія гаспадыні, пэўна, не раз хвалілі кансервы, але, думаецца, вельмі нямногія ведаюць людзей, якія гатуюць гэтыя смачныя стравы.

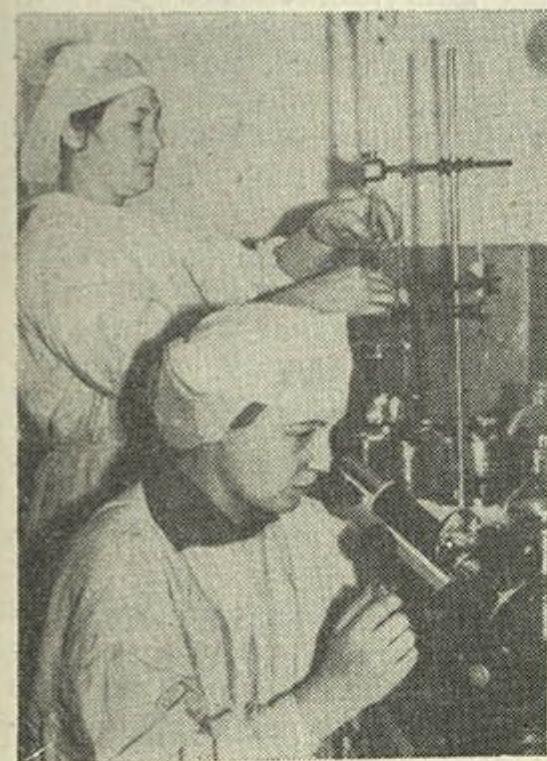
Жанчыны ў белых халатах, падобныя на ўрачоў, стаяць ля канвеера, па якім рухаецца нарэзаная гародніна. Усе аперацыі — ад мыцця да расфасоўкі — механізаваны. Сёлетні год асабліва ўраджайны на грыбы,

Пры дарозе ўзвышаецца помнік рускім воінам (Кобрын).

і завод выпусціў дзесяткі тысяч слоікаў баравікоў, лісічак, падсінавікаў, прычым не толькі для свайго, айчыннага пакупніка, але і на экспарт — у Італію і Нарвегію. Нашы грыбы далёка славыцца.

За горадам — гадавальнік, дзе вырошчваюцца дрэвы для пасадак паабпал аўтамагіст-

Вельмі важны ўчастак на Кобрынскім кансервавым заводзе — лабараторыя. На варце якасці выпускаемай прадукцыі заўсёды лабаранткі Л. Макраус і С. Жамчужнікава.

ралі. Зялёныя палеткі займаюць некалькі гектараў прыдарожнай зямлі. Бригадзірам у гадавальніку працуе майстар па азеляненню Людміла Васільеўна Кузьміна. Тысячы дрэў, кустоў і кветак высаджаюцца штогод уздоўж асфальтаванай магістралі. На роўных дзялянках падростаюць пірамідальныя і канадскія таполі, манчжурскі арэх, явар, клён, а таксама яблыні, вішні, грушы, чарэшні. Пройдзе некалькі год, і бедай завірухай пахучых плястэкаў абсыпаць падарожнікаў квітне-

ючыя дрэвы, а ўвосень парадуюць водарам свежых пладоў. Вынікамі працы будуць карыстацца ўсе. Спыні машыну, сарві яблык і з'еш. Успомні працавітых жанчын, што вырашцілі гэтыя дрэвы.

БУДАЎНІЦТВА Бярозаўскай ДРЭС у баку ад нашага маршруту, але не заехаць туды нельга.

Разам з намі ўваходзяць у аўтобус мужчыны з вялікімі чамаданами, у дарожных пла-

Майстар па азеляненню Кобрынскага гадавальніка Людміла Васільеўна Кузьміна са сваёй брыгадай.

Арматуршчыца Каця Бірынчык у любы момант можа замяніць электразваршчыка. Побач — брыгадзір Дзмітрый Бягеза.

Мама, Зінаіда Закаліна — тэхнік земснарада Бярозаўскай ДРЭС. А дачушка Таня, магчыма, будзе музыкантам.

шчах. Яны едуць працаваць на будоўлю. Бетоншчыкі, мантажнікі, гідратэхнікі.

Праз паўгадзіны перад вачыма вырастае велічная панорама новабудоўлі, хвалюючы індустрыяльны пейзаж. На былых пустэчах узнікаюцца светлыя, прыгожыя будынкі, ускінуты ўгору, нібы рукі ў шчырым прывітанні, стрэлы вежавых кранаў.

Куды ні кінеш вокам — новыя кварталы, дарогі, заводы. Закончана будаўніцтва стометровой трубы, і мантажнікі-верхалазы, якія яшчэ нешта дарабляюць наверх, з зямлі здаюцца цацачнымі. А побач, у катлаване, ідзе мантаж фундаменту пад магутныя турбіны. Электрастанцыя будзецца без цэгля. Толькі зборны жалезабетон. На мантажы зборных блокаў працуюць лепшыя спецыялісты будоўлі. Заканчваецца зборка 75-тоннага партальнага крана. Кран такой магутнасці збіраецца ўпершыню ў рэспубліцы. Гэта цэлая фабрыка, а кіраваць ёю будзе ўсяго адзін чалавек.

Уступае ў строй бетонны завод, абсталяваны навейшай айчыннай тэхнікай. На нарыхтоўцы бетону жвава працуюць дзяўчаты.

А побач завіхаюцца арматуршчыцы, узначальваемыя брыгадзірам Дзмітрыем Багезам. Зусім маладзенькія Кацярына Бірынчык, Валянціна Матусевіч, Соф'я Будзько, Вера Цыбульская, а колькі спрыту ў іх рабоце. Яны выконваюць нормы ад 170 да 200 працэнтаў.

Палац культуры яшчэ не збудаваны. Часовы клуб сціпла называецца чырвоным кутком.

Драматычны гурток рыхтуе «Паўлінку» і «Кухарку». Працуюць два хоры — дарослы і дзіцячы. У рэпертуары не толькі народныя і масавыя сучасныя песні, а і складаныя творы кампазітараў-класікаў.

У пасёлку ўжо некалькі месяцаў працуе музычная школа, якую наведваюць і дзеці, і дарослыя. Адкрыта сярэдняя школа, заканчваецца будаўніцтва ясляў на 110 месц і дзіцячага сада на 125 месц. Гэтыя ўстановы ўжо існуюць, але праз два-тры месяцы малых пераселяць з часовых памяшканняў у тыпавыя, прасторныя, добра абсталяваныя. Будзецца бальнічны гарадок з рэнтгенам і гразелячэбніцай. Адным словам, расце велічны горад электрыкаў.

...Мільгаюць кіламетровыя слупы. Засталіся ззаду Івацэвічы, Баранавічы, Стаўбцы. Сонца стаіць прама перад намі. Яно прыходзіць з Масквы, адтуль, дзе канчаецца гэтая магістраль, куды ў наш час сходацца ўсе дарогі свету.

М. АЛТУХОЎ

Фота П. Нікіціна.

Ул. Крыловіч у ролі Карнейчыка са спектакля «Канец дружбы» К. Крапівы.

І. Ждановіч у ролі Веры са спектакля «Апошнія» М. Горкага.

Л. Ржэцкая ў ролі Ламбрыні Кір'якулі са спектакля «Востраў Афразіты» А. Парніса.

ЖАМЧУЖЫНА БЕЛАРУСІ

Слова — глядачу

Дарагія сябры!
Ад усяго сэрца хочаца сказаць Вам дзякуй за тое, што Вы стварылі такі цудоўны тэатр.

А. ЮРКЕВІЧ,
галоўны інжынер
завода «Мазыркабель»,
г. Мазыр.

...Анцёрская група тэатра — гэта сапраўдная жамчужына беларускага мастацтва... Хочаца пажадаць перш за ўсё добрага рэпертуару, таленавітай рэжысуры і ўмацавання тэатра маладымі (але толькі вельмі здольнымі) актёрамі.

Б. І. СЦЯПАНАУ,
дырэктар Інстытута
фізікі АН БССР,
акадэмік.

Спектакль «Паўлінка» я глядзела некалькі разоў, але заўсёды адчуваю вялікую асалоду. Глядзіш на сцэну — і бачыш сапраўднае жыццё, актёры жывуць жыццём сваіх герояў. Асабліва мне падабаецца ігра Глебава, Дзядзюшкі, Пола, Ржэцкай. Тэатр імя Я. Купалы мы ўсе вельмі любім і просім Вас часцей прыязджаць да нас, у наш Пухавіцкі раён.

Ольга СТАВЕР,
сакратар Пухавіцкага
РК ЛКСМБ.

Першая афіша.

СОРАК год мінула з таго восеньскага дня, калі на «правінцыяльнай» тэмбе для аб'яў з'явілася першая афіша першага беларускага прафесіянальнага тэатра — тэатра, якому выпала стаць сэрцам сцэнічнага мастацтва Беларусі, яго ўзорам, яго славай, яго гонарам. На Беларускай акадэмічнай імя Янкі Купалы раўняюцца цяпер шматлікія творчыя калектывы — прафесіянальныя і самадзейныя. Ён і сам вырас з самадзейнасці — з Таварыства беларускай драмы і камедыі, якое аб'ядноўвала тых, хто не ўяўляў жыцця без сцэны. І, напэўна, тое, што тут сабраліся разам неўтаймаваныя, гарачыя сэрцам аматары

і на ўсё жыццё закаханыя ў тэатр маладыя прафесіяналы, якіх аб'ядноўвала адна мэта, вызначыла аблічча маладога калектыву і паклала свой адбітак на ўсю яго дзейнасць. Нованароджаны тэатр стаў тэатрам-студыяй. Гэта азначала, што сталая праца тут спалучалася з вучобай. У гарачых спрэчках, у настойлівых пошуках свайго шляху, свайго адметнага аблічча, у няспынай вучобе, у захапленнях новым, рэвалюцыйным мастацтвам, побач з глыбокай пашанай да старога — скарбаў народнага нацыянальнага мастацтва і лепшых традыцый братніх — рускай і украінскай — тэатральных культур, рос, развіваўся і мужнеў наш, беларускі тэатр.

Многіх з тых, хто быў першым, хто пачынаў гэты шлях, ужо няма сярод жывых. І тут нельга не ўспомніць з глыбокай пашанай і ўдзячнасцю выдатнага актёра, рэжысёра і драматурга Я. Міровіча, які здолеў згуртаваць малады калектыв, захапіць яго сваёй бязмежнай прагай творчасці і бескарыслівай адданасцю тэатральнай справе і выхаваў не адно пакаленне актёраў. Нельга не ўспомніць у гэты дзень шчырым словам пашаны і найлепшага актёра незабыўнага Ул. Крыловіча, які прынес у тэатр і пакінуў там сваё палымнае сэрца...

Многім з тых, хто юнакамі і маладзенькімі дзяўчатамі ўвайшоў у яго сцены, цяпер ужо за 60. Сорак год шчыра служаць народу яны, цяпер праслаўленыя майстры беларускай сцэны, змагаючыся за сапраўды вялікае мастацтва жыццёвай праўды.

У сусор'і талентаў, якім славіцца тэатр, пачэснае

КАГА АСТАЦТВА

месца займаюць народныя артысты СССР — Г. Глебаў, П. Малчанаў, Б. Платонаў, Л. Ржэцкая, Ул. Уладамірскі, народныя артысты БССР С. Бірыла, О. Галіна, Ул. Дзя-дзюшка, І. Ждановіч, Р. Кашэльнікава, В. Пола, Л. Рах-ленка, К. Саннікаў, С. Станюта, І. Шаціла. Іх імёны, як і створаныя імі цудоўныя сцэнічныя вобразы, вядомы далёка за межамі рэспублікі. Непаўторныя, разнапланавыя і шматгранныя гэтыя вобразы, як непаўторныя, шматгранныя і разнабаковыя таленты іх творцаў. Выдатная іх здольнасць да пераўвасаблення.

Сапраўды: Барыс Віктаравіч Платонаў — гэта і Зёлкін — пляткар і кар'ерыст, гэта і мужны, сардэчны, велічны і просты ў сваім гераізме Заслонаў; хапуга і нахабнік «мілы чалавек» і высакародны і мудры Эзоп... Высокую ацэнку ўсёй тэатральнай грамадскасці атрымала адна з апошніх работ выдатнага акцёра — роля вялікага Леніна ў «Трэцяй патэтычнай» М. Пагодзіна.

А Лідзія Іванаўна Ржэцкая — гэта і Зоська з «Раскіданага гнязда» і Фразіна («Скупы»), Мурзавецкая («Ваўкі і авечкі»), і цёця Каця («Хто смяецца апошнім»). У яе актыве — шэраг вобразаў цудоўных жанчын-маці: Кручынкіна («Без віны вінаватыя»), Сакалова («Апошнія»), Аўдоцця Захараўна («Пялюць жаваранкі») і многія іншыя. І як выдатны працяг лейтэмы яе творчасці — вобраз Маці з вялікай літары — апошняя работа артысткі — Ламбрыні Кір'якулі ў «Востраве Афразіты».

Леопольд Гушка і Даніла Дрыль, Абабурка і Часнок, Горлаў і Гудовіч, Мурзавецкі і Шмага, Юсаў і Каламійцаў — неацэнны ўклад у скарбніцу тэатральнага мастацтва, зроблены Ул. Уладамірскім.

Глеб Паўлавіч Глебаў, чый абаяльны камедыйны талент даўно пакарыў сэрцы глядачоў, даў сцэнічнае жыццё і прагнай, воўчай натуры Паўла Няміры («Бацькаўшчына»), і хціўцу Гарпагону («Скупы»), і змрочнаму вобразу зацятага ворага Савецкай улады кулака Харкевіча («Пагібель воўка»), і крыштальна чыстаму чалавеку, адданаму сыну свайго народа — Гайдару («Фронт»). Туляга і Пустарэвіч, Маргарытаў і Кропля, Максімаў і Барута — трагічная ахвяра чорнай здрады — колькі ў гэтых вобразах праўды, шчырасці і сапраўднага майстэрства!

А каго не захапляў бліскучы камедыйны талент С. Станюты і яркая камедыйнасць у спалучэнні з надзвы-

чайнай арганічнасцю і натуральнасцю ў сапраўды народных вобразах, створаных В. Пола! Яе лепшыя ролі — Агата Пустарэвіч і Паўліна Бохан — зрабілі імя артысткі надзвычай папулярным.

Хто не захоўвае глыбока ў памяці свайго сэрца вобразы Джульеты і Веры з «Апошніх», створаныя І. Ждановіч! Ці Соф'і і Марыі Аляксандраўны Ульянавай у выкананні О. Галіны.

Усе гэтыя вобразы ўвайшлі ў залаты фонд тэатральнага мастацтва Савецкага Саюза.

А колькі імёнаў іх маладзейшых папличнікаў, таленавітых творцаў яркіх сцэнічных характараў можна смела паставіць побач з гэтымі слаўнымі імёнамі ў адзін рад. На іх плячах трымаецца цяпер асноўны цяжар. На іх глядзіць і маладое папаўненне тэатра, глядзіць з захапленнем і шчырай, добрай зайздрасцю. Бо маладым належыць захоўваць слаўныя традыцыі — любоў і павагу да творчасці, прагу да ведаў, гарачае, партыйнае сэрца мастака.

Тут, у гэтых сценах, не толькі выходзіліся і выходзіліся пакаленні акцёраў, тут нараджалася, атрымлівала права голасу і знаходзіла свайго ўдзячнага глядача беларуская драматургія. Усе п'есы Янкі Купалы, чые імя з гонарам носіць тэатр, убачылі на гэтай сцэне святло рампы. А «Паўлінка» ўвайшла трывала ў рэпертуар. Пастаўленая ў тэатры другі раз рэжысёрам Л. Літвінавым у 1944 годзе, яна прайшла ўжо больш 400 разоў пры перапоўненай зале. Кузьма Чорны і Кандрат Крапіва, Змітрок Бядуля і Эдуард Самуйлёнак, Канстанцін Губарэвіч і Андрэй Макаёнак, Алесь Кучар і Аркадзь Маўзон, Васіль Вітка і Іван Мележ знайшлі тут сваё сапраўднае прызнанне. А іх п'есы — родны дом.

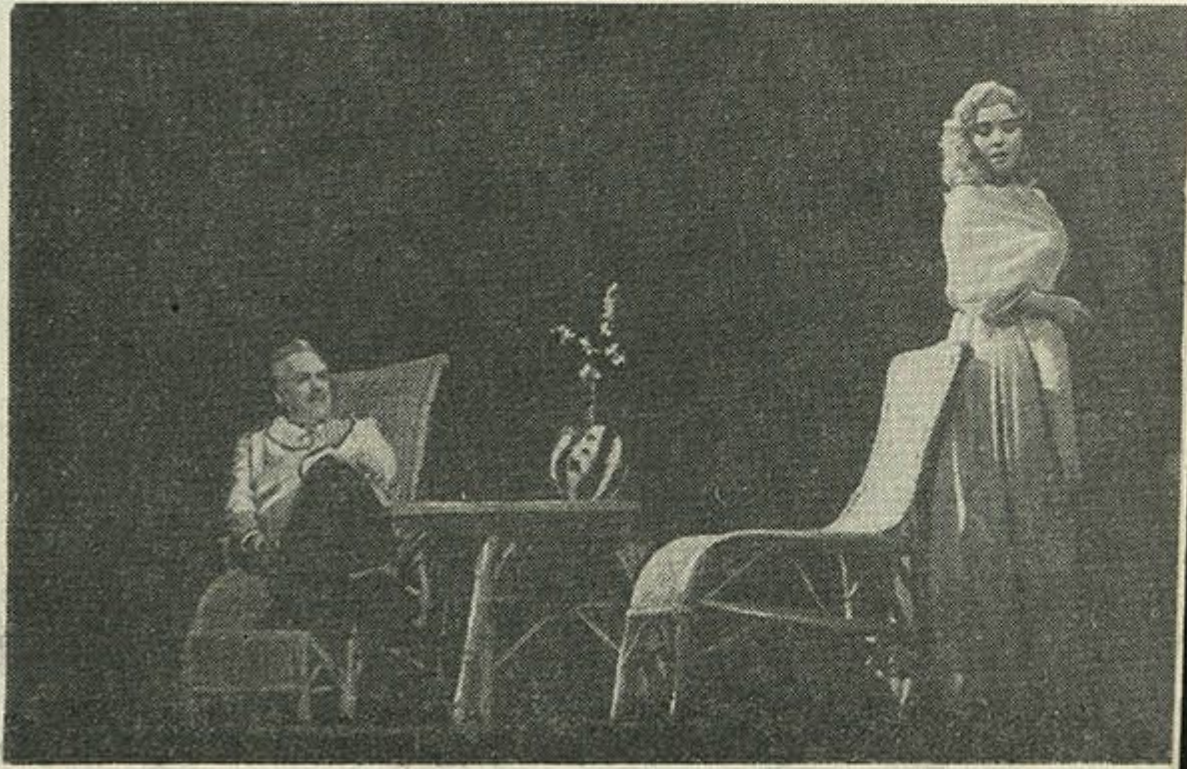
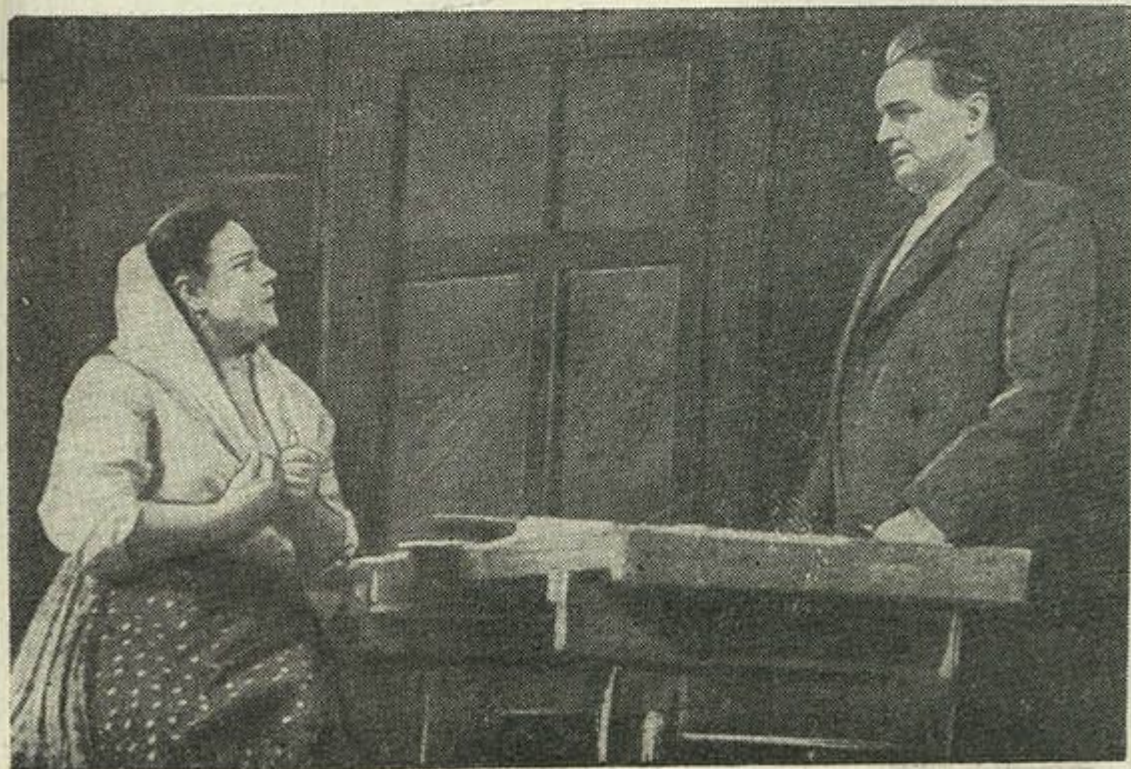
І не дзіва, што ў дзень слаўнага юбілею самыя шчырыя словы сардэчнага вітання шле тэатру яго Глядач, выказваючы сваю бязмежную любоў і павагу да неацэннай жамчужыны беларускага мастацтва.

Дзякуй за ўсё, родныя купалаўцы!

Тамара БУШКО

Сцэны са спектакляў. На здымках (злева направа): «Трэцяя патэтычная» М. Пагодзіна. У ролі У. І. Леніна — Б. Платонаў, у ролі Ірыны Аляксандраўны — З. Браварская. «Хто смяецца апошнім» К. Крапівы. У ролях: Тулягі — Г. Глебаў, Зёлкінай — С. Станюта. «Ліса і вінаград» Г. Фігейрэда. У ролях: Ксанфа — С. Бірыла, Мелі — Т. Аляксеева. «Каб людзі не журыліся» А. Макаёнка. У ролях: Кавальчука — Б. Платонаў, Аксіні — Л. Шынка. «Забыты ўсімі» Н. Хімета. У ролях: Доктара — П. Малчанаў, Жанчыны — Т. Аляксеева.

Фота У. Крук

Слова — глядачу

Мы толькі што глядзелі Ваш спектакль «Ліса і вінаград». Уражанне проста неперадавальнае. Мы ўзрушаны ігрой усіх Ваших актёраў.

А Эзоп-Платонаў — гэта іменна Эзоп!

Ад душы дзякуем за велізарную асалоду!

Супрацоўніцы
Беларускага інстытута
ўдасканалення ўрачоў.

...Спектакль «Ён бяжыць ад ночы» — першы спектакль, які я бачыла ў Вашым тэатры, але адразу ж Ваш тэатр стаў для мяне родным. Цудоўныя ў Вас актёры! Жадаю тэатру далейшых поспехаў у рабоце. Дзякуй, сябры!

Р. ЯКУШАВА,
актрыса, г. Даўгаўпілс
Латвійскай ССР.

...Глядзеў спектакль «Востраў Афродзіты». Як паклоннік Вашага цудоўнага тэатра, павінен Вам сказаць каротка: «Малайцы!». Вы паказалі спектакль, які пераклікаецца з рэчаіснасцю нашых дзён, з высакароднай барацьбой за мір, супраць каланіялізму.

Мне спадабалася ігра актёраў. Вылучыць каго-небудзь з ансамбля немагчыма. Люблю Ваш тэатр за тое, што Вы аднолькава сур'ёзна падыходзіце і да «вялікіх» і да «малых» роляў.

Жадаю Вам далейшых творчых поспехаў.

М. БЕСПРАЗВАННЫ,
работнік радыёзавода,
г. Мінск.

Мы прыехалі з Растова ў камандзіроўку і наведалі Ваш тэатр. Глядзелі «Забыты ўсімі». Асабліва моцнае ўражанне зрабіла на нас ігра Народнага артыста СССР П. Малчанова. Дзякуем Вам і жадаем поспехаў.

Інжынеры ЯУЦЕЕВА,
ВЕРАБ'ЕВА,
ПУШКАРОВА.

...Як хочацца мне расцалаваць усіх актёраў, рэжысёраў і ўсіх, хто прымае ўдзел у стварэнні Ваших цудоўных спектакляў. Як мне хочацца быць падобнай на актёраў Вашага тэатра.

Плённай Вам работы, людзі мастацтва.

Л. ГАРБУНОВА
г. Мінск.

ПА ТОЙ БОК РАМПЫ...

Глыбока праўдзівае, рэалістычнае мастацтва, якім мы ўсе захапляемся, глядзячы спектаклі купалаўцаў, — вынік і плён штодзённай карпатлівай працы на працягу ўсёй яго саракагадовай дзейнасці.

Гэта будзённая праца, у выніку якой нараджаюцца лепшыя, як іх прынята называць, «этапныя» спектаклі, не відаць глядачу, яна — па той бок рампы.

Вось яны, гэтыя будні тэатра, без якіх не бывае свята.

Яшчэ старэйшы рэжысёр тэатра К. Саннікаў, вядомы «першаадкрывальнік» новых п'ес, невядомых драматургаў і маладых актёраў, «уводзіць» у спектакль «Канстанцін Заслонаў» новых выканаўцаў на ролі Ані і Аксаніча, сваіх колішніх інстытуцкіх выхаванцаў, якія толькі ў гэтым сезоне прыйшлі ў тэатр (фота 1), а Х. Родкіна — загадчыца касцюмёрнага цэха — заклапочана тым, як апрацуць новую Аню — Зіну Зубкову, якой даручана першая роля (фота 2). Яна добра разумее, што такое для актрысы першы дэбют. Яна памятае, як за кулісамі моцна білася яе сэрца — сціплай касцюмёршы — у дзень адкрыцця тэатра, як хвалявалася яна, аглядаючы сваю бедную тады «гаспадарку»...

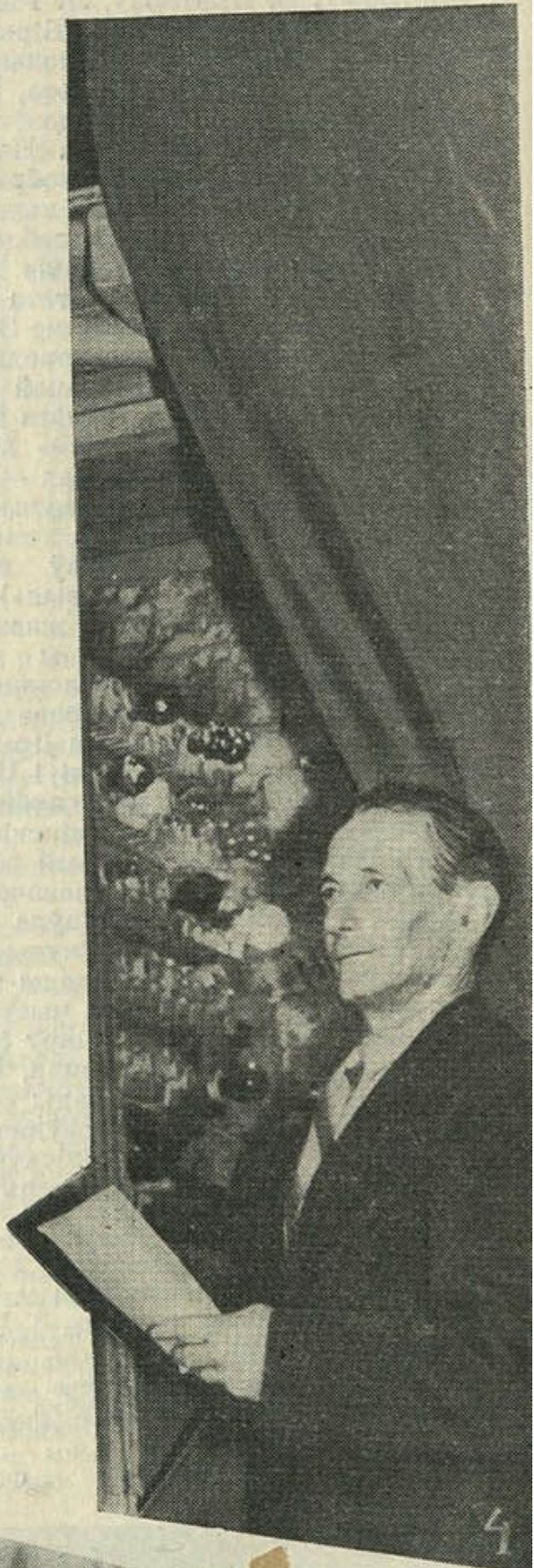
Сёння ў Акадэмічным тэатры імя Янкі Купалы чарговы спектакль. І Вера Мікалаеўна Пола грывіруецца да чатырохсотга спектакля «Паўлінкі» (фота 3). Чатырыста разоў нязменна ў адной ролі! Але класічны вобраз Агаты не страціў сваёй першапачатковай свежасці і абаяльнасці. Можна таму, што яна і сёння хвалюецца гэтак жа, як і сорок год таму назад, хоць добра ведае, што Р. Злотнікаў, як заўсёды пунктуальны, ужо даўно на сваім месцы — ля пульту (фота 4). Гэта значыць — ніякіх неспадзяванасцей быць не можа. І спектакль, як заўсёды, пачнецца роўна ў 7-30. Нездарма ж усё мяняецца ў праграмах і на афішах, адзін толькі апошні радок: «Спектакль вядзе Злотнікаў» без змен перадрукоўваецца з афішы ў афішу, з праграмы ў праграму вольно сорок год.

...Спектакль пачаўся. Але хто гэта яшчэ спяшаецца ў тэатр? Гэта — члены мастацкага савета, старэйшыя і найбольш паважаныя людзі калектыву збіраюцца на чытку новай п'есы. У той п'есе аб савецкай моладзі для многіх з іх няма роляў. Але ім не ўсё роўна, які твор прыме тэатр да пастаноўкі. Яны ведаюць: рэпертуар — гэта аблічча тэатра, яго твар. І яны адчуваюць сябе адказнымі за яго ў поўнай меры. І з гарачым хваляваннем, як, напэўна, сорок год назад, яны абмяркоўваюць твор маладога аўтара, уносяць свае папраўкі і прапановы. Хутка поўнач, а спрэчкі не сціхаюць — і аб новай п'есе, і аб рэжысуры, і аб кірунку, у якім ідзе тэатр... І вечная незадаволенасць сабой, якая не праходзіць з гадамі, напэўна, і ёсць сведчанне таго, што тэатр не пастарэў, што ён поўны творчых сіл і імкненняў.

Слова — глядачу

...Жадаю тэатру паставіць шмат добрых спектакляў, якія б вучылі і дапамагалі нам будаваць новую светлую будучыню.

Лідзія КАМОЦКАЯ,
выкладчыца
беларускай літаратуры.

У РЕДАКЦЫЮ прыйшло пісьмо. Пісала яго адна з нашых чытачак з Мінска. «Чаму вы ніколі не напішаце аб свякрухах. Мая свякруха паводзіць сябе як пані. Нават з дзіцем, са сваім унукам, і то не хоча пабыць». У пісьме, яго тоне адчувалася нейкая пагардлівасць і злосць.

Мы пазнаёміліся з гэтай «панай». У доме якраз ішло перадсвяточнае прыбіранне. Сцепаніда Іванаўна толькі што памыла вокны. Ужо адзін яе выгляд, натруджаныя рукі гаварылі аб тым, што жанчына не прывыкла да бяздзейнага жыцця. Мы разгаварыліся з ёй, распыталі, як жыве, як адчувае сябе. І вось што высветлілася. Сцепанідзе Іванаўне пад шэсцьдзесят. Яна шмат год працавала на вытворчасці, рана засталася ўдавой, адна выгадала траіх дзяцей, вывела іх у людзі. Цяпер на пенсіі. Жыве з сынам і нявесткай. І сын і нявестка працуюць. У іх ужо сваіх двое дзяцей. Адзін вучыцца ў школе, а малодшы ходзіць у дзіцячы садзік. Адчуваецца, што бабуля любіць унукаў не менш, чым сваіх дзяцей, клапаціцца аб іх.

— Жыву добра. Дзякуй Савецкай уладзе, пенсію атрымліваю, — гаворыць Сцепаніда Іванаўна. — А вось без работы не магу. Але работа ў доме заўсёды знойдзецца.

Што больш за ўсё нас здзівіла? Ні слова крыўды, скаргі мы не пачулі. І, вядома, не павярнуўся язык, каб расказаць пра пісьмо нявесткі. Чаго ж хоча гэтая маладая жанчына, аўтар пісьма, ад сваёй свякрухі?

Так, гэтая тэма варта таго, каб пра яе пагаварыць, хоць яна далёка не новая.

Мы ведаем і ўсёй душой ненавідзім Кабаніху з п'есы «Навальніца» А. М. Астроўскага. Гэтая ўладная, дэспатычная купчыха не лічыла сваю нявестку чалавекам. У яе ўяўленні мужняя жонка павінна была цалкам падпарадкавацца дамастроўскім парадкам сям'і, быць мужу і ёй, свякрусе, пакорнай нявольніцай. Колькі іх, такіх Кабаніх, было ў дарэвалюцыйную пару! І параджаў іх царызм з яго парадкамі і законамі.

Новае грамадскае становішча жанчыны ў нашай краіне прывяло і да новых сямейных адносін. Савецкія людзі — людзі высокай маралі. Але перажыткі старога ўсё яшчэ сустракаюцца і ў нашы дні.

Спашлёмся яшчэ на адно пісьмо. Яно прыйшло ад трактарыста торфапрадпрыемства Карэліцкага раёна Георгія Карлюты. Два гады назад Георгій ажаніўся. Жонка яго, Лідзія, пакінула ў Мінску работу і паехала жыць да яго родных. Але ўжо з першых дзён маладая нявестка не прыйшла да спадобы. Яе крыўдзілі бацькі Георгія. Асабліва іх злавалі ўдзел нявесткі ў грамадскай рабоце і добрыя ўзаемаад-

носіны паміж маладымі, іх любоў і павага адзін да аднаго.

— З таго часу, як я ажаніўся, толькі некалькі дзён мы пражылі добра, астатнія дні — усё спрэчкі і сваркі, — піша ў рэдакцыю Георгій.

Раённыя арганізацыі па просьбе рэдакцыі сталіся дапамагчы наладзіць адносіны ў гэтай сям'і. Але і ўмяшанне грамадскасці не дапамагло. Тады народны суд падзяліў хату і хатнюю маёмасць. Здавалася б, цяпер ужо няма глебы для скандалаў. Але па-ранейшаму не ўнімаюцца бацькі Георгія. Не міла не толькі нявестка, не мілыя сталі родны сын і маленькая ўнучка. Чым, як не

сваім чулым сэрцам здолела адвесці вялікую бяду ў вашым жыцці і жыцці свайго сына.

Бывае і так, што маладая дзяўчына, прыйшоўшы ў сям'ю мужа, усімі сіламі імкнецца падпарадкаваць свайму ўплыву ўвесь дом, зусім не лічачыся з устаноўленым у гэтай сям'і ўкладам жыцця. Ёй не падабаецца, калі муж уважлівы да бацькі або маці, патрабуе, каб яна была поўным распарадчыкам мужавага заработку. Ёй чамусьці здаецца, што маці ўжо зусім пачочны чалавек у доме і ніякіх правоў на сына не мае. У такіх выпадках вельмі хутка ўзнікае глеба для разладу.

НЯВЕСТКА І СВЯКРУХА

перажыткамі мінулага, не імкненнем падпарадкаваць сваёй волі дарослых дзяцей, можна растлумачыць такі факт? Хочацца сказаць такім бацькам: падумайце аб сваіх учынках, азірніцеся на свае дзеянні. І сабе і дзецям сваім вы атручваеце жыццё.

У штодзённым жыцці ў нас тысячы і тысячы фактаў добрых чалавечых узаемаадносін паміж нявесткамі і іх свякрухамі. Яны бываюць там, дзе людзі адносяцца адзін да аднаго з належнай павагай.

У рэдакцыю прыйшла маладая жанчына з дзіцем на руках. Са слязмі на вачах яна расказала аб вялікай крыўдзе на мужа. Два гады жылі добра. Муж быў і добрым бацькам і ўважлівым сябрам. Але вось умяшалася яшчэ адна жанчына. Муж усё часцей і часцей пачаў прыходзіць дадому позна, часта выпіўшы. На заўвагі жонкі адказваў грубасцю. Пачаліся скандалы. «Дапамажыце, таварышы, наладзіць жыццё», — прасіла жанчына.

І вось яшчэ адна сустрэча з нявесткай і свякрухай. Маці не стала на бок свайго сына. Яна цалкам пацвердзіла ўсё тое, на што скардзілася нявестка. Гаварыла з горыччу, з болем і адчувалася, што сорамна ёй за сына, за яго нядобрыя ўчынкі.

Гэтая жанчына, як і павінна зрабіць сапраўдная, добрая маці, прыняла ўсе меры, каб наладзіць жыццё маладых. Нялёгка ёй гэта дасталася.

Тыдзень таму назад зазваніў тэлефон. Гаварыла наша старая знаёмая. «Я з вамі не толькі горам, але і радасцю спяшаюся падзяліцца. У нас з мужам усё добра. Вялікае дзякуй».

— Гэтае дзякуй не столькі адносіцца да нас, колькі да маці вашага мужа, — адказалі мы, — гэта яна вас падтрымала ў цяжкую хвіліну. Гэта яна

У адным з пісьмаў у рэдакцыю пажылая жанчына з Віцебска, маці адзінага сына, з горыччу пытала: «Хто з нас правы?»

— Гаспадарку мы з маладой нявесткай вядзем асобна. Нават чай заварваем кожны ў сваім чайнічку.

Як горка было мне пачуць аднойчы папрок ад нявесткі: «Вы ж маёй газай карысталіся». А як такое перанесці? У сына з нявесткай дзве зарплаты, маладосць, здароўе, згода паміж сабой, а ў мяне самая нізкая пенсія. Прыносяць сын або нявестка яблыкі, грушы, вінаград і ніхто з іх не скажа хоць для прыстойнасці: «Мама, пачастуйцеся».

Чытаеш такое пісьмо або назіраеш за такой сям'ёй і думаеш, адкуль, калі і кім выхавана гэтая дробязнасць і прагнасць?

На шчасце, такія факты сустракаюцца не часта. Вось яшчэ адно пісьмо. Але яго прыемна чытаць. Маладая нявестка піша, што набліжаецца дзень нараджэння маці мужа, і вельмі просіць змясціць выкрайку добрага фасона для пажылой поўнай жанчыны. Яна хоча сама пашыць сукенку і падарыць яе свякрусе. Як быццам факт нязначны, а гаворыць ён пра многае. І перш за ўсё пра ўвагу да чалавека, да той, якая выгадала і выхавала яе мужа. Можна не сумнявацца, што і свякруха добра адносіцца да нявесткі.

Жыццё ёсць жыццё. Дзеці ў сям'і падростаюць, жэняцца і выходзяць замуж — усё гэта нармальна і натуральна. Кожная свякруха ў свой час была і нявесткай. І там, дзе шануецца пачуццё чалавечай годнасці, там, дзе ў сям'і ёсць узаемная любоў і дружба, няма месца для крыўды і спрэчак.

М. ЕЛАГІНА,
М. УЛАДЗІМІРАВА

ДАЎНО не быў Мітрафан у Навасёлках. Неяк адразу пасля вайны, дэмабілізаваўшыся з арміі, заехаў ён быў на бацькава котлішча — пацягнула зірнуць, чым стала родная вёска. Сэрца крывёю аблілося, калі ён яшчэ ад ветракоў угледзеў спуставанне: абапал шляху стаялі абгарэлыя камяны ды на вогнішчах вецер закручваў віхурчыкі попелу. Гнаныя ад Дняпра фашысты падпалілі Навасёлкі. Праўда, другога канца Навасёлкаў, дзе жыў Мітрафанаў бацька Нічыпар і які падыходзіў упрытык да густога альшэўніку, партызаны не далі спаліць. Гэтак турнулі падпальшчыкаў, што тыя аж зубоў не пазбіралі.

Праз усе гэтыя пасляваенныя гады Мітрафан Равуцкі насіў у памяці карціны спуставання родных Навасёлкаў. Дадому ён не вельмі ездзіў, і калі праўду казаць, дык яго не дужа і цягнула туды. Яшчэ з малых год хлопец выбраўся з вёскі і то вучыўся, то працаваў у горадзе і гэтак да яго прыкіпеў душой, што наўрад ці знайшлася б такая сіла, якая б магла адарваць яго. Зноў жа такі, каб не крывіць душой, дык Мітрафан і не далюбліваў дамоўку. З ёю ў яго было звязана столькі крыўд-ных і балючых успамінаў, што нават яны адны, калі ўсплывалі ў памяці, ранілі сэрца. Мітрафанава маці памёрла, як толькі хлопчык стаў на ногі. Неўзабаве бацька прывёў у хату чужую жанчыну і сказаў, каб Мітрафан зваў яе мамай. Язык не паварочваўся ў хлопчыка вымавіць гэтае слова, і калі ўжо была нявыкрутка і абавязкова трэба было сказаць яго, дык хлопчык гугнявіў у нос: «мам», як бы пратэстуючы тым, што праглынаў апошнюю літару.

Ды і не дзіва, што хлопчык ніяк не мог прывыкнуць да новай маці: яна ніколі на яго ласкава не зірнула, лагодна не абазвалася. Мітрафану на ўсё жыццё застаўся ў памяці той дзень, калі спраўлялі бацькава вяселле. На яго нібы ўсе і забыліся. Госці пілі і елі, гулялі і весяліліся, а яму ніхто нічога і ў руку не даў. Бацька і той нават як бы выкінуў з галавы, што ён, Мітрафанка, яго родны сыноч. Адно цётка Аксіння, суседка і матчына сяброўка, якая памагала рыхтавацца да вяселля, падыйшла да яго, пакрыўджанага няўвагай, і спытала:

— Ці ты хоць ела, дзіцятка, што, ці не? Ніхто цябе, сіротку, і не дагледзеў і не прыбраў. Гэтак мурзаты і ходзіш на бацькавым вяселлі.

Яна вывела Мітрафанку ў сенцы, абмыла над цэбрам твар, умурзаны ў вішні, прыгладзіла шорсткай далоньй старчакаваты віхор на галаве і сунула ў руку пасыпаны цукрам хрумсткі хрушчык. На тым і загавеў хлопчык на бацькавым вяселлі. А цётка Аксіння, ні то дакараючы за вочы бацьку, ні то хочучы ўцешыць хлопчыка, казала:

— Як маці памёрла, дык бацька аслеп.

«А гэта мо' і праўда?» — падумаў тады Мітрафанка. Такі не іначай, бацька аслеп. Хіба ж ён не бачыць, што Аніся — гэтак звалі Мітрафанкаву мачыху — ужо не раз давала хлопчыку без дай прычыны грымакоў між плеч, апярэзвала вілачнікам нават пры бацьку. А ён, дык нібы нічога гэтага і не бачыць. Мітрафану нават здавалася, што бацька знарок адварочваўся, каб не бачыць. І хлопчык плакаў горкімі слязьмі не так ад таго болю, як ад крыўды, чакаючы, што бацька такі не змоўчыць. Аднак жа Нічыпар замест таго, каб уціхамірыць дурную бабу, накінуўся на сына:

— Ды ціха ты, разумзаўся, як вадзяны вол.

Пасынак

А п а в я д а н н е

Раман САБАЛЕНКА

Мал. С. Раманава

Такімі сваімі адносінамі бацька як бы даў патачку Анісі, і яна часта без дай прычыны перыла пасынка. Асабліва не стала ў Мітрафанкі змогі цяпець, калі ў мачыхі спачатку знайшоўся Гараська, а потым і Міхальчык. На добры лад хлопчыку самому яшчэ патрэбна была нянька, а Мітрафанка ўжо не толькі калыхаў у лубяной калысцы дзіця, але і насіў яго перад сабой на руках. Ніколі не забудзецца, як аднаго разу ўлетку, акурат у жніво, мачыха не ўзяла калыску пад постаць, а нажавала суслу, наліла ў пляшку з гумавай соскай паранага малака і загадала Мітрафану глядзець дзіця, папярэдзіўшы, каб яго барані бог не парвала пупка крычучы. Смаркатая нянька доўга калыхала дзіця, але тое, каб заснуць, дык ні блізка. Ці ў яго што балела, ці яно так прындзілася, хто яго ведае, дзіця ж не скажа. Аж пот праняў няньку. Мітрафанка даваў дзіцяці суслу, падносіў пляшачку з соскай пасмактаць. Пакуль яно смактала, дык толькі ціха і ляжала, быццам і спала ўжо, але адно Мітрафанка забіраў суслу і Гараська заходзіўся, як рэзаны. Дзень да абеду сцёгся няньцы за год. А тут яшчэ акурат у іх пад воканнем хлопцы-падшыванцы, з якімі Мітрафанка таварышавалі, пачалі гульні ў коні. Яны бегалі то паркамі, то выбрыкавалі па адным, як стаеннікі, і, нібы на здзек, крычалі:

— Мітрафан, дай таму байбусу ў рот суслу, а сам бяжы сюды!

А Мітрафанку і сапраўды вельмі ж захацелася выскачыць на вуліцу, як таму каню, што застаўся доўга ў хляве, брыкануць парэпанымі лыткамі і прыпусціцца на ўсю сілу ўздоўж вуліцы. Але што рабіць з гэтым Гараськам? Хлопчык спрабаваў насіць дзіця на руках, спяваць калыханку. Пакуль носіць, здаецца, і спіць і вочы заплюшчаныя, а як толькі пакладзе ў калыску, дык узнімае гэтакі гвалт, што хоць ты вушы затыкай, Нарэшце, усё такі, ці то дзіця змаглося, ці мо' перастаў яму жываць балець, Гараська заснуў. Мітрафанка яшчэ з момант пабавіўся ля калыскі, паслухаў, як дзіцятка і ў сне яшчэ хліпала, а потым матануў з хаты. На вуліцы ён адразу ўпрогся карэннікам у Андрэйкаву тройку і гэтак са свежымі сіламі рвануў, што адно пяткі пабліскавалі. Дзіцячая зухватасць, заўзятасць гульні адагналі Андрэйкаву тройку далёка ад Нічыпаравай хаты. А фурман яшчэ пакрыкваў:

— Гэй, стаеннікі, каб вас ваўкі дралі.

І стаеннікі, асабліва карэннік Мітрафанка, аж са скуры вылузваліся, пудзіліся, намагаючыся выкінуць з вазка фурмана. Мітрафанка нават не заўважыў, як тройка апынулася аж на шляху. Тут толькі хлопчыку цюкнула ў галаву: а што калі там Гараська прачнуўся ды выкуліўся з калыскі. Ён хуценька выпрагся з тройкі і на ўсю сілу прыпусціўся бегчы дадому. Яшчэ не дабегшы да двара, угледзеў расчыненыя сенечныя дзверы. Значыць, мачыха, а мо' і бацька дома? Ужо на панадворку пачуў сіпаваты плач Гараські і мачышын лямант:

— Каб ты сам так учарнеў, як ты счарніў гэтае дзіцятка.

Мітрафанка здагадаўся, што з Гараськам адбылося нешта няважнае. Хацеў кінуцца ў адрыву, затачыцца ў сена і перабыць там ліхую гадзіну, дачакацца пакуль прыйдзе бацька і мо' пры ім. Аніся не гэтак будзе перыць яго. Але, прыслушаўшыся, хлопчык пачуў бацькаў голас:

— І дакуль яму ў галаве, трасца яго матары, будучь ты гульні. Каб ён на вярочы гуляў. Я яму пакажу, байбусу.

У Мітрафанкі з'явілася яшчэ большая рашучасць схавацца куды-небудзь так, каб ніхто яго не знайшоў, і не аказвацца доўга-доўга, няхай бы яго папашукалі, няхай бы нават думалі, што ён дзе памёр. Хлопчыку вельмі захацелася, каб яго хоць хто пашкадаваў, паспагадаў яму. І толькі гэта ён хацеў кінуцца ў адрыву, каб затачыцца ў сена, як праз расчыненае акно яго ўгледзеў бацька.

— Ідзі, ідзі сюды, каб ты па свеце не хадзіў.

Мітрафанка, шморгаючы носам, калоцячыся і загадзя плачучы, пераступіў парог хаты. Ужо ў дзвярах яму нешта гэтак дало па галаве, што аж іскры з вачэй пасыпаліся, і ён паваліўся на падлогу. А мачыха падноскамі біла пад бокі, давала кулакамі грымакоў між плеч. Можна б яна яго зусім знявечыла, калі б не абазваўся бацька:

— Годзе табе, маладзіца, ты ж гэтак хлопца на той свет загоніш,— і бацька схпіў Анісю за руку і жывасілам адцёг ад хлопца.

— Ты таксама такі, як ён,— ускінулася раз'ятраная Аніся на бацьку.— З аднаго балота чэрці. Бач, яму гэтага шкада стала, а таго, што лабок расквасіла, дык і не шкада.

— Мне ўсіх іх шкада,— буркнуў бацька,— мне яны абодва родныя.

А Мітрафанка нават не плакаў уголас, ён толькі нема хліпаў, глытаючы палыновыя слёзы.

— Трэба от так біць,— сказаў бацька і, зняўшы з кручка, убітага ў вушак дзвярэй, раменную пугу, секануў Мітрафанку.

Як бы хто агнём абпёк хлопчыкаву спіну, але ён, сцяўшы зубы, маўчаў. Каб мо' ён загаласіў, дык бацькава сэрца пэўне што адышло б, але Мітрафанка зацята маўчаў, і гэта яшчэ больш злавала Нічыпара. І ён ссек сына на горкае яблыка. Больш тыдня хлопчык не мог ні сесці, ні легчы без болю.

Гэтая бойка запомнілася Мітрафану на ўсё жыццё. Запомнілася і тое, што Аніся заўсёды як бы шкадавала яму кавалка хлеба. Сваім, дык яна і малака спарыць і хрушчыка спячэ, і яблык які ці грушу-лежанку, дык усё ім ды ім. А Мітрафанку, калі ён зайздрослівымі вачыма глядзеў на тое, што елі меншыя, Аніся падносіла пад самы нос дулю, кажучы:

— На добры лад, дык табе і хлеба шкада. Гульма гуляеш, на бацькавым карку сядзіш, як той смоўж.

А хіба ж Мітрафанка сядзеў на бацькавым карку. Як толькі трохі падняўся, дык бацька пасылаў яго і за плугам, ён ужо і касу браў і, хоць сілы тае і не выстачала, усё роўна гнаў пракос, хоць трошкі і вузейшы за бацькавы. На яго ўжо брыгадзір і працэдні запісваў. А насіў хлопец абы што, латанае і пералатанае, ношанае і пераношанае. Гэтая паняверка можа і выклікала ў хлопца настырную думку: сысці ў свет, куды вочы глядзяць. І от неяк пад канец вясны хлопца не стала ў Навасёлках. Аніся агледзела ўсю хату і адно толькі недалічылася свежага бохана хлеба, кавалка сала ў кубле ды новай торбы. Бацька папахадзіў па Навасёлках, шукаючы, можа сын дзе схавася. Схадзіў нават у раён і заявіў у міліцыю. Там склалі пратакол, запісалі прыкметы і казалі, што калі дзе знойдзецца, дык дадуць знаць у Навасёлкі. І Аніся ўсхадзілася была шукаць хлопца. Ёй не так ужо і шкада было пасынка, адно па свеце пагалас пайшоў, што Мітрафанка не вытрымаў здзекаў і ўцёк з бацькавай хаты. А людзі ж не на Нічыпара, а на яе пальцамі будуць паказваць: маўляў, яна давяла пасынка, што той усё кінуў-рынуў ды ў прочкі пайшоў.

Доўгія гады Мітрафанка не аказваўся. У Навасёлках мо' нават каторыя пачалі забывацца, што ў Нічыпара Равуцкага быў большы сын. Падраслі меншыя. Не ведаючы ніякай прынкуі, Гараська і Міхалёк раслі, аж буялі. Потым Гараська скончыў школу і з'ехаў вучыцца ў горад. А Міхалка пасля школы застаўся пры бацьках.

Незадоўга да вайны аказаўся і Мітрафан. Не мог, мабыць, чалавек, маючы бацьку, маючы родны кут, пазбыцца яго ў памяці. Мітрафан напісаў бацьку вялізны ліст, як ён праз усе гэтыя гады жыў-быў. Ліст быў напісаны шчыра, у ім нават і намёку не было на тое, што Мітрафан злаваў на бацьку. А Нічыпар, мабыць, хацеў апраўдацца перад аднавяскоўцамі, што ён і богу душой не вінен у тым, што яго большы сышоў з дому, чытаў той ліст кожнаму, каго толькі сустракаў. У бацькі нават нейкі гонар за сына паявіўся.

— А яно, каб тут сядзеў у Навасёлках, дык што б ён тут выседзеў. Петваўся б, як той чорны вол, на гэтай нашай рабоце, а так чалавекам стаў, на інжынера выйшаў.

У Навасёлках ужо ўсе ведалі, што пасля таго, як Мітрафан ўцёк з дому, гады чатыры пабыў ён у дзіцячым доме, а потым працаваў на заводзе, вучыўся ў школе. Затым скончыў інстытут і выйшаў на інжынера. Ажаніўся, і Нічыпар ужо мае ўнукаў. Нічыпар не мог нарадавацца, што аб'явіўся сын. Усё ж, як ні кажы, свая кроў. І хоць пры Анісі Нічыпар і стараўся рабіць выгляд, што першая жонка, Мітрафанава маці, была для яго як бы і не жонкай, што яе быццам і наогул не было ў яго, аднак жа сам сабе чалавек ведаў, што першая яго Мар'я была жанчына не абы якая, а з добрай, чулай душой, мела мяккі, пакладзісты характар, і ён вунь як шкадаваў, што не давалося з ёй пражыць жыццё. Вядома, каб жыва была Мар'я, дык нічога б гэтага і з Мітрафанам не адбылося. А так колькі ён сораму набраўся. Праўда, цяпер той сорам абярнуўся гонарам, і дзе на мужчынах Нічыпар возьме ды і скажа:

— Яно мо' і праўду кажацца: няма ліха без дабра. Здаецца, мой Мітрафан вунь якое ліха зрабіў, а яно вунь куды павярнула.

Нічыпар ужо колькі разоў пісаў Мітрафану, каб той прыехаў хоць пагасцяваць на бацькава котлішча, хоць паказацца бацьку і людзям, якім ён стаў, паказаць жонку і дзяцей. Мітрафан чамусьці ўсё аднекваўся, спасылаўся на тое, што не можа ніяк выбраць вольнага часу. Нічыпар чытаў гэтыя аднекванні і не вельмі верыў сыну. Бацьку ўсё здавалася, што ў Мітрафана, хоць ён і піша цяпер да іх, а часам і грошай якую сотню падашле, не ўсё добра, не ўсё шчыра на душы. Мусібыць, ён усё-такі гневаецца, калі не на яго, бацьку, дык на Анісю, бо ні ў адным лісце добрым словам не абазваўся да яе. Але ж і родныя сыны не вельмі абзываюцца да маткі, хоць яна іх

вунь як глядзела, хрысцілася і малілася на іх, дагаджала і выстарчала ім. Гарасім, дык той хоць гады ў рады прышле які ліст, а Міхалка пасля таго, як ажаніўся, колькі разоў браўся з маткай за чубкі. Ды і нявестка не раз калашмаціла старую. Гады два назад Міхалка пайшоў на аддзел і цяпер рэдка калі і нос паказвае ў бацькаву хату.

Мітрафан Равуцкі трасецца ў аўтобусе. Летняя раніца шчодра разлівае духмянасць. Сонца залоціць вершаліны соснаў, рассыпае бліскучыя лапікі на працярэбленых прасеках, на палянках. Колісь на гэтай дарозе ад Хвойнага да Навасёлкаў Мітрафан ведаў не толькі кожны дом, дык мо' кожнае дрэва абапал. Але за гэтыя пятнаццаць год, якія Мітрафан не быў у родных краях, усё з'іначылася. Раней па дарозе людзі адно калясьмі малолі і перамолвалі пясок. Цяпер аўтобус ідзе па выспанай гравійцы. Абапал цыбата стаяць з белымі чашкамі ізалятараў слупы, на якія напята вунь колькі правадоў. І вёскі прыдарожныя зусім іншымі сталі. От жа на выездзе з лесу Храпаўка. Колісь тут на самай паваротцы дарогі, вытыркнуўшы вулгом, стаяла старая адрына. Мітрафан добра памятае тую адрыну пад заімшэлай страхой. Аднаго разу яны з бацькам везлі кладзь на станцыю Хвойнае і хлопчык не ўпільнаваў, як вось воза ўчапілася ў вугал. Воз быў цяжкі і колькі ні сепалі яны з бацькам, каб адкінуць яго, не далі рады. Давялося падважваць дручкамі. Цяпер ні той адрыны, ні той павароткі няма. Гравійка цалюе наўпрасткі і абапал яе разросся гэтакі вішаннік, што і хат не відаць. Адно непадалёку ад дарогі ў прагаліне вішанніку разлёгся вялізны драўляны будынак пад бляшаным дахам. Гэта Храпаўскі Дом культуры.

Мітрафана гэтыя відавочныя змены радавалі, але ў той жа час і засмучалі. Неяк у штодзённым бегу жыцця, у сузіранні звыклага наваколля чалавек і не заўважае таго, як ён сам старэе. Малюнкі ж даўно бачанага, калі яны зноў паўстаюць перад вачыма, прымушаюць чалавека паглядзець на сябе як бы збоку і здалёку, а гэта заўсёды выклікае ціхі смутак. Карціны, малюнкі свайго дзяцінства чалавек заўсёды носіць у памяці, у сэрцы, як часцінку свайго жыцця, як самога сябе.

Відны ўжо і Навасёлкі: купчасты гай пры шляху, непадалёку металічныя карункі ветравага рухавіка, мураваныя прысадзіс-

тыя будынкi гаражоў i свiрнаў. Мiтрафан гэтага яшчэ нi разу не бачыў i ён мог бы падумаць, што гэта i не Навасёлкi. Але ж поле ён ведаў гэтак, што кожны ўзгорак на iм, кожны ярк быў як бы часцiнкай яго самога. Каб мо' тут зусiм нiчога не было, Мiтрафан i тады б пазнаў, што гэта не чыё iншае, як напасёлкаўскае поле. Аднак жа за гэтыя гады Навасёлкi вунь як вышугалi: на шляху вырасла зусiм новая вулиця. Ды i старая, што адным канцом упiралася ў шлях, стала зусiм iншай: на ёй новыя яшчэ смольныя дамы пад чаралiцай i шыферам, i дрэвы, што тады, як Мiтрафан заязджаў пасля вайны, стаялi абсмаленыя пажарам, цяпер шырока i радасна лапушылiся густой i яркай зелянiнай. Толькi той канец, дзе жыў Мiтрафанаў бацька i якi ўцалеў у час пажару, можна было пазнаць, што ён стары. Але i там памiж старых будынiн было ўжо настаўлена нямала новых хат.

Цi то ад сустрэчы з мiнулым, цi ад чаго iншага сэрца Мiтрафанава соладка забiлася. Яму на момант здалося, што ён i цяпер яшчэ падшыванец i от зараз прыпусцiцца, як у маленстве, уздоўж вулицы. Але не толькi цяжкi чамадан, i груз гадоў змушалi Мiтрафана iсцi павольна i пiльна ўглядацца ў кожную хату, у кожнага стрэчнага чалавека. Ён шмат каго ўжо не пазнаваў, а каторыя i яго не пазнавалi. Дзiва што: хiба ж лёгка пазнаць у мажнай постацi iнтэлігентнага чалавека ў гарадскiм адзеннi Нiчыпаравага Мiтрафанку!

А вось i бацькава хата. Яна як бы трошкi ўгрузла ў зямлю. Бацькава хата цяпер не канцавая. Густы альшэўнiк адступiўся ад вулицы i даў месца яшчэ тром хатам. Двор абнесены парканам, i тая таполя, што калiсь дубчыкам тырчала пры вугле хаты, цяпер разраслася, разгалiнiлася. Вершалiна яе вышэй за комiн, i хоць у паветры не адчувалася нават i подыху ветру, лiсце на таполi калацiлася, як у лiхаманцы.

Мiтрафан паляпаў слiсакom, пагрукаў у фортку, але яна была замкнёна. На грук яго нiхто з двара не выйшаў. Паставiў чамадан пры паркане, а сам зняможана, як бы ён прайшоў якiх кiламетраў з паўсотнi, прысеў на лавачку. У момант збеглася цэлая чародка мурзатых дзяцей. Яны цiкаўна разглядалi гарадскога чалавека. Мiтрафан паспрабаваў загаварыць з iмi, папытаць, чыя яны, але не так лёгка было знайсцi агульную мову з вясковымi дзецямi. Яму на момант здалося, што ён ужо страцiў усё тое, што колiсь раднiла яго з такімi ж, як гэтыя, хлапчукамі. Дастаў кулёк цукерак i даў па адной дзецяц. Нават цукеркi нясмела бралi яны з незнаёмых рук. Нарэшце адзiн з хлопчыкаў у насунутай на вочы аблавушцы асмелiўся i спытаў:

— Дзядзька, вы, мабыць, прыехалi ў госцi да дзеда Нiчыпара?

— Так, да дзеда Нiчыпара.

— То яго няма дома. Ён паехаў па торф. А баба Аніся на канаве. Я хуценька збегаю па яе,— сказаў хлопчык i прыпусцiўся гэтак бегчы, што наўрад цi дагнаў бы яго спрактыкаваны спартсмен-бягун.

Мiтрафан госцем сядзiць за старым рыпучым сталом, засланым саматканым абрусам у вiленскую клетачку. Ён дастаў з чамадана ладны кавалак прыгожага штапелью на сукенку i хустку-кашмiраўку i даў Анісi, цёмна-шэры гарнiтур, разы са два надзеты iм i цеснаваты ў плячах, падарыў бацьку. Выняў з бакавой патайной кiшэні тры соценныя i ўсё гэта аддаў мачысе. Аніся, беручы, чамусьцi заплакала.

— Чаго гэта вы, мама? Хiба якое няшчасце ў хаце? — спадгiлiва спытаў Мiтрафан.

— Ды не, сынку,— сказала Аніся так, што ў гэтым «сынку» сапраўды пачулася Мiтрафану i матчына ласка, i любасць. На момант яму нават здалося, што памiж гэтай жанчынай i iм у яго юнацтве не было нiякiх нi згрызот, нi сварак.

— Дык чаго ж вы ўсё такі, мама? — перапытаў як мага ласкавей Мiтрафан.

— Маўчы ты, сынку, як жа мне не заплакаць. Родныя нi пацалунка, нi падарунка нi разу не паднеслi, а ты... Мiтрафан не ведаў, што i сказаць гэтай старой ужо i, вiдаць, не вельмi шчаслівай ад сваiх дзяцей жанчыне.

— Дык цi патраплю я табе i есцi смачна згатаваць,— ставячы на стол наварысты шчаўёвы боршч, пытала мачыха i як бы незнарок расказвала пра тое, як былі ў гасцях Гарасiм i яго жонка Раiса i яна нiяк не магла згатаваць так, каб iм спадабалася.

— Ото ж мы i цябе тады чакалi. Думалi, што прыедзеш i ты. А ты i не прыехаў.

— Я не мог, мама, работа.

— О то ж бо яно так i дзеецца: то работа, то турбота, а да бацькавай хаты, дык каторыя i дарогу забываюцца. Мiхалка вунь i тут жыве, а ўжо каторы год парогу бацькавага не пераступiў.

— Дык чаго гэта ён так?

— А бог яго ведае, — махнула рукой Аніся. — Еж, мо' яно i не смачнае,— перавяла гаворку жанчына зусiм на другое, i Мiтрафан зразумеў, што пра родных сыноў яна не хоча больш гаварыць.

— Я ем, мама, ем, хiба ж вы не бачыце, што аж нос ходирам ходзiць. Гэтакае смачнае ўсё.

— Ты бо ўжо не смейся. Якi там смак з нашае яды.

А Мiтрафану сапраўды падабалася i шчаўё i пшонная каша. Здавалася, што з палiванай мiсы ён сёрбаў не шчаўё, а пiў жыватворны сок свайго юнацтва. Ён еў i хвалiў яду: хвалiў Анісю за ўмельства згатаваць такі боршч, хвалiў мо' за тое, што сядзеў за бацькавым сталом i яго ўпершыню тут прымалi, як роднага сына. Чалавек толькi дзiвiўся: адкуль i чаму ў мачыхi паявлiлася такая шчырасць да яго? Сляпiцаю лезлi ў галаву ўспамiны дзяцiнства, тыя здзеки, якiх ён нацярапеўся ў гэтай хаце. I хоць ён быў чалавек цвярозага розуму, усё ж нiяк не мог зразумець тых змен, якiя адбылiся ў Анісi ў адносінах да яго.

Мiтрафан быў чалавек не вельмi патрабавальны да свайго камфорту: спаў ён у адрыве на вышках, затачыўшыся ў пахучае сена, еў тое, што ставiлi на стол, нават кiнуў мачысе дакор, што яна зарэзала спецыяльна для яго курчо. А Аніся старалася, вунь як старалася дагадзiць пасынку. Ды i бацька хадзiў каля сына, не ведаючы дзе яго пасадзiць. Колькi разоў Нiчыпар зваў сына на вулицу пасядзець на лавачцы, i Мiтрафан зразумеў, што гэта рабiлася для таго, каб напасельчанае бачылi, якi ў яго, Нiчыпара, сын, разумны ды прыгожы. А Мiтрафан i сапраўды быў чалавек разумны: ён глыбока ведаў i разумеў сялянскую душу, таму i рабiў усё так, каб не ўкрыўдзiць яе. Нават паехаў на балота грузiць торф. Там на адзiноце з бацькам выпадкова i высветлiлася прычына такога ветлага прыёму мачыхай колiшняга нялюблага пасынка.

— От ты ж, бач, чалавек як чалавек, хоць i вучаны,— казаў бацька.

— А хiба вучаны павiнен быць не чалавекам? Наадварот, вучаны павiнен быць чалавекам.

— Ат, не кажы так. Катораму тая навука, як свiннi рогi. Тыднi за тры перад тваiм прыездам тут жа Гарасiм з жонкай гасцявалi. Дык што яны вады папаварылi з маткi. Яна выжыльвалася, старалася як смачней згатаваць, а яны сядуць за стол i насы паадварочваюць. Старая дык аж плакала ад тых гасцей, як ад напасцi якой. А летась паехала яна да iх у горад. Ведама, якiя нашы сялянскiя ўборы ды строi. А ў iхняй хаце блiшчасты паркет, дык яна сваiмi гумовымi падэшвамі пiсягу зрабiла на паркеце. То яе як пасадзiлi ў прызднiм пакоi ля дзвярэй, дык яна цэлы тыдзень i прасядзела там. Хоць бы да яе хто добрым словам абазваўся. А самi прыехалi сюды, дык яшчэ ваду вараць.

— Не ўсе ж такія, тата, у кожнага свая завяздзёнка,— сказаў Мiтрафан.— Справа не ў тым, што чалавек вучаны. Я, тата, на сваiм вяку зазнаў нямала гора, дык таму i ведаю, што такое радасць.

Пасля гэтых сынавых слоў Нiчыпар неяк спахмурнеў. Мо' яму здалося, што сын яго ўпiкае за мiнулае. Аднак жа Мiтрафан i не думаў упiкаць бацьку. Ён зразумеў прычыну таго, чаму Гарасiм так абыходзiцца з мацi. З маленства чалавек прывык, каб за iм бегалi, выстачалi яму. Але растлумачваць бацьку гэта Мiтрафан не хацеў, каб той не падумаў, што ён яго напiрае.

Два тыднi Мiтрафан прагасцяваў у бацькi. Памагаў бацьку працаваць у гаспадарцы, ды i мачысе то вады прынясе з калодзежа, то расколе якое паленца дроў. Хадзiў ён i з касой на калгасную сенажаць, але панабiваў такімi лазалi-кываўкi, што рук не мог сцяць. Аніся дык не ведала дзе пасадзiць пасынка, чым яго пачаставаць.

Праводзячы Мiтрафана, Аніся выцiрала скупую сялянскую слязу.

— На другое лета прыязджай, сыноч: з Марынай, з дзеткамі, я ж бо на iх яшчэ не наглядзелася.

— Прыеду, прыедзем. Але раней вы з татам да нас прыязджайце.

І сямброўства

НЯМА шчаслівейшага чалавека, які мае шчырага сябра і добрых таварышаў. «Хто не шукае дружбы ў блізім, той сабе закляты вораг», — гаварыў грузінскі паэт Шота Руставелі.

У гісторыю ўвайшлі ўзоры сапраўднай дружбы, заснаваныя на адзінстве жыццёвых мэт і перакананняў, узаемным разуменні і глыбокіх сардэчных пачуццях. Сучаснікі шмат раскажваюць аб дружбе Маркса з жонкай, якую ён называў сяброўкай жыцця. Дні і ночы Жэні праводзіла ў кабінце мужа. Маркс дыктаваў ёй свае творы. І-ы том «Капітала» цалкам перапісаны яе рукой.

Поруч прайшлі свой светлы і нялёгкі жыццёвы шлях, застаючыся прыкладам для нас, У. І. Ленін і Н. К. Крупская.

Узаемаадносінны, якія складаюцца паміж мужчынам і жанчынай у сям'і і грамадстве, залежаць ад таго, якія зярнаты былі кінуты яшчэ ў іх дзіцячыя душы.

Адсутнасць клопатаў аб выхаванні сямброўскіх адносін паміж хлопчыкамі і дзяўчынкамі прыводзіць да няправільнага разумення дружбы, да няправільных адносін паміж падлеткамі. Часта вы бачыце, як у позні час на дрэнна асветленых лесвічных пляцоўках тоўпяцца хлопчыкі і дзяўчынкі. Мы можам сустрэць іх парамі або групамі на вуліцах і праспектах.

Падлеткавы ўзрост — ад 12 да 15—16 год. Ён характарызуецца ўзмацнёным ростам і фізічным развіццём. За гэты час хлопчык ператвараецца ў юнака, а дзяўчынка — у дзяўчыну. Змены, якія адбываюцца ў арганізме, уплываюць на псіхічнае развіццё падлеткаў. Яны хочуць здавацца старэй сваіх год, пераймаюць звычкі дарослых, да ўсяго адносяцца крытычна, стараюцца звярнуць на сябе ўвагу.

Хлопчыкі і дзяўчынкі гэтага ўзросту рыхтуюць сябе да здзяйснення вялікіх спраў. Яны мараць стаць першымі касманаўтамі, прагнуць гераічных падзвігаў, хочуць рабіць такія адкрыцці, якіх яшчэ не ведаў свет.

Інтэнсіўнасць і складанасць духоўнага жыцця падлеткаў выклікае ў іх патрэбу ў блізім сябры, якому можна даверыць усе свае таямніцы і перажыванні. Сярод сяброў і таварышаў яны папаўняюць запасы ведаў, якія не атрымалі ў школе і сям'і; не саромеючыся, высвятляюць цэлы рад хваляючых, цікавых іх пытанняў.

У малодшым школьным узросце сямброўскія сувязі паміж хлопчыкамі і дзяўчынкамі — з'ява звычайная, але яны грунтуцца на знешніх фактарах: разам жывуць, гуляюць, сябруюць бацькі і г. д. Напярэдадні паловага паспявання, наадварот, хлопчыкі пазбягаюць дзяўчынак, дзяўчынкі — хлопчыкаў. Яны не хочуць сядзець за адной партай, пагарджаюць думкамі адзін аднаго.

Як дружба паміж хлопчыкамі і дзяўчынкамі ў раннім узросце, так і далейшы адыход адзін ад аднаго звычайна не выклікаюць трывогі ў бацькоў. Аднак пытанні дружбы паміж хлопчыкамі і дзяўчынкамі ў падлеткавым узросце хваляюць бацькоў, а часам абвастраюць адносіны паміж бацькамі і дзецямі.

Прыхільнасць хлопчыка да дзяўчынкі і дзяўчынкі да хлопчыка ў гэтым узросце — зусім натуральная з'ява. Падлетак, у душы якога зараджаецца новае пачуццё, сам яшчэ часам не разумее, што з ім адбываецца, але яго думкі ўсё часцей і часцей вяртаюцца да дзяўчынкі або хлопчыка.

Прыгожасць адносін, якія складаюцца паміж імі, змястоўнасць іх дружбы ў многім залежаць ад вас, таварышы бацькі, вашага такту, ад разумення перажываемага вашым сынам або дачкой першага пачуцця дружбы, ад вашай бацькоўскай чуласці.

Шмат шкоды для іх узаемаадносін прыносяць неабдуманая кінутыя рэплікі бацькоў, халодныя, а часам і варожыя адносіны да хлопчыка, які ўпершыню пераступіў парог дома дзяўчынкі. Шматзначныя погляды, якімі аглядаюць дзяўчынку, і без таго ўсхваляваную сваім першым наведаннем хлопчыка, прыгнятаюць дзіця і прымушаюць бачыць у яе ўчынку нешта дрэннае.

Мне ўспамінаецца выпадак, расказаны настаўніцай адной са школ.

На адным з класных сходаў вучаніцы 7 класа Лене Броўкінай даручылі дапамагаць у вучобе Мішы Талочыну, які не паспяваў па алгебры. Сход зацягнуўся, было ўжо каля дзевяці гадзін вечара, калі падлеткі, не спяшаючыся, вярталіся са школы. Суседка, якая абагнала іх, паспела расказаць бацькам хлопчыка, што Міша праводзіць дзяўчынку і таму спазняецца на вячэру.

— Рана пачаў дзяўчынак праводзіць! Кавалер знайшоўся! — грозна сустрэў яго бацька.

— Гэта дзяўчынка з нашага класа. Я не разумею некалькіх правіл па алгебры і за апошнюю кант-

рольную атрымаў «двойку». Яна абяцала са мной пазаймацца.

— Мог бы з Сярогам Гусевым займацца. Гэта дзяўчынка сама, напэўна, горш за цябе вучыцца.

На наступны дзень, калі Лена скончыла заняткі з Мішам і спускалася па лесвіцы, яна пачула за спіной крык: «Нявеста без месца! Нявеста без месца!»

Боязь насмешак, якія хлопчык не раз чуў ад сястры і бацькоў, прывяла да таго, што хлопчык перастаў з Ленай размаўляць, пачаў крыўдзіць дзяўчынку: то падставіць ёй ножку, то балюча штурхне ў спіну, а аднойчы схапіў з галавы берэт і закінуў яго на дрэва. Прабыванне Лены ў адным класе з Мішам стала невыносным. Шмат сіл было патрачана класным кіраўніком, каб прымірыць школьнікаў.

Вядома шмат іншых выпадкаў. Напрыклад, Галя, вучаніца 8 класа, чыстасардэчна прызналася маці, што ёй падабаецца Барыс. Ён запрасіў яе пайсці ў нядзелю ў кіно. Пра гэта яна нікому з сябровак не адважылася сказаць. «Мама ж самы блізкі чалавек, параюся з ёю», — падумала Галя.

— Вельмі рана заводзіш размовы пра хлопчыкаў! лепш кнігу прачытай за гэты час — больш карысці будзе! Я пасаромелася б і гаварыць пра гэта! — абарвала яе маці.

Галя не стала супярэчыць маці, але з таго часу перастала быць з ёй адкрытай.

Была ўпушчана такая цудоўная магчымасць увайсці ў давер'е дачкі і стаць яе блізім сябрам!

Вы, напэўна, хацелі б даведацца, ці перастала Галя сябраваць з Барысам? Не. Тайком ад маці, спасылаючыся на тое, што ў іх пасля ўрокаў быў сход, дзяўчынка хадзіла з Барысам на каток, яны разам гулялі па горадзе, часам заходзілі да хлопчыка на шклянку чаю. На шчасце, маці Барыса, гасцінная і ветлівая жанчына, была заўсёды рада яго таварышам.

Некаторыя бацькі замест таго, каб бліжэй пазнаёміцца з сябрамі дачкі або сына, зразумець аснову іх дружбы, разабрацца ў моцных і слабых баках сябра свайго дзіцяці, не лічаючыся з іх прыхільнасцю, дабіваюцца разрыву дружбы, штурхаючы тым самым падлетка на шлях хлусні і крывадушнасці. У такіх выпадках хлопчык і дзяўчынка стараюцца не трапляцца бацькам і знаёмым на вочы, наладжваюць спатканні ў такіх месцах, дзе іх ніхто не мог бы бачыць, што да добрага не прыводзіць.

«Пакуль мама мне не дазваляла сустракацца з Юрам, — прызналася Надзея, — мне было цікава бачыць

Хіба гэта не шчасце?

Калі б спыталі ў мяне, што табе, Надзя, даў Вялікі Кастрычнік, я адказала б: «Шчасце». Не будзь яго — усякае магло быць. Мяркуйце самі. Без мужа выхавала чацвёрта дзяцей. Двое з іх інжынерамі працуюць. Хіба ж гэта не шчасце, не радасць!

Шчасце, ды яшчэ якое. Асабліва для мяне, жанчыны, якая ўсяго год вучылася ў школе. А ўсё таму, што некалі было за цяжкай працаю і перадыхнуць. І хоць нас у бацькоў было двое, я з сямі год пачала працаваць.

Старэйшы сын — Фёдар, інстытут скончыў, на інжынера па машынах вывучыўся. Мікалай таксама інжы-

нер-будаўнік, у Оршы цяпер. Сцяпан — гэта значыць самы малодшы — служыць у арміі. Хутка дэмабілізуецца. Але і ён без спецыяльнасці не застаўся. Пасля дзесяці класаў скончыў тэхнічнае вучылішча і атрымаў спецыяльнасць слесара-наладчыка пятага разраду.

Дачка Ніна працуе бухгалтарам. Замужам ужо. Жыве добра...

Дык чаму ж мне не радавацца. Нават спяваць ахвота, калі збіраюцца мае дзеці да мяне. Вялікая сямейка. Шчаслівая. І шчасце гэта дала нам Савецкая ўлада.

Надзя ЦЫЛЬКО

Капаткевічы.

Жаданне прыносіць людзям радасць і ўпрыгожваць іх знешнасць прывяло Ларысу пасля дзесяці класаў у цырульню, з работай якой яна пазнаёмілася яшчэ будучы школьніцай, таму што яе маці таксама майстар-цырульнік. Але Ларыса не толькі цырульнік. Яна вельмі любіць мастацтва. Займаючыся ў школе-дзесяцігодцы, Ларыса адначасова скончыла аўтазаводскую музычную школу. Паступіўшы на работу ў цырульню, яна вырашыла прадоўжыць сваю музычную адукацыю. Зараз Л. Панова вучыцца на вячэрнім аддзяленні мінскага музычнага вучылішча імя Глінкі па класу баяна.

Фота М. Яніцкай.

Прыклад для многіх

Два гады таму назад у наш калгас прыйшла працаваць электрыкам маладая дзяўчына Тацяна Бусел. У вёсцы гэта спецыяльнасць новая, але вельмі патрэбная. Тацяна адразу ўзялася за справу з душой, хоць работы было вельмі многа.

У калгасе ў нас сем вёсак, і ў кожным доме электрычнасць. Электрыку даводзіцца бываць у кожнай сям'і. І нават не трэба доўга чакаць электрычнасці. За два-тры дні праводка гатова. Хапае спраў у Тацяны і на жывёлагадоўчых фермах. Многія працэсы тут механізаваны.

Быў час, калі нашы калгаснікі лічылі, што быць электрыкам гэта не жаночая справа. Тацяна Бусел даказала, што яны былі не правы. Нямаючы добрых слоў можна зараз пачуць пра яе, пра яе работу.

Тацяна яшчэ і добры грамадскі работнік. Яна сакратар камсамольскай арганізацыі. За гэты час больш сарака юнакоў і дзяўчат уступілі ў камсамол.

А. ЦАРЫКЕВІЧ,
трактарыст.

Калгас «Партызанскі край»
Старобінскага раёна.

з ім тайком. Я адчувала сябе гераіняй. А калі мама запрасіла Юру да нас і сказала, што мы можам сустракацца ў нас дома, усё стала звычайным, і ён нават перастаў мне падабацца».

Пачуццё дружбы паміж хлопчыкам і дзяўчынкай у падлеткавым узросце — гэта яшчэ, як правіла, не каханне, а толькі выказванне сваёй асаблівай сімпатыі да адной з дзяўчынак або аднаго з хлопчыкаў калектыву, імкненне падабацца адзін аднаму, быць разам у вучэнні, працы і адпачынку.

Якія формы і змест прыме дружба паміж хлопчыкам і дзяўчынкай, у многім залежыць ад саміх бацькоў. Мікалай Іванавіч Арэшкаў, інжынер па спецыяльнасці, расказваў: «Калі да сына прыходзілі сябры і таварышы, я не ўмешваўся ў іх справы, а прыслухоўваўся да зместу іх гутаркі і, калі яны вычэрпвалі свае веды ў той ці іншай галіне, у гэтым выпадку я звяртаў увагу на які-небудзь ці-

кавы факт, стараўся накіраваць іх інтарэсы ў пэўнае рэчышча, распаляць дзіцячую цікавасць. Падкажу думку, а сам убок — няхай самі вырашаюць. У нас заўсёды было весела і цікава».

Калі дзеці ўбачаць, што да ўзаемаадносін хлопчыка і дзяўчынкі ў сям'і адносяцца як да звычайнай з'явы, яны не будуць рабіць вакол сваіх пачуццяў тайны, шукаць адказу на хвалючыя іх пытанні дзесяці, дзе іх могуць няправільна вытлумачыць і апошліць. Нярэдка адказы на пытанні ўзаемаадносін полаў яны шукаюць у кнігах, прызначаных для дарослых, змест якіх разумеюць няправільна. лепш, калі аб гэтым яны даведаюцца ад бацькоў.

Тым больш трэба быць уважлівым да свайго дзіцяці, калі вы заўважылі, што ў яго ўспыхнула не простае пачуццё дружбы да дзяўчынкі або хлопчыка на глебе сімпатыі, а сапраўднае каханне.

Задача бацькоў заключаецца ў тым,

каб даказаць падлетку, што моцная і змястоўная дружба магчыма толькі пры наяўнасці агульных інтарэсаў, імкнення да ведаў, духоўнага росту, да ўнутранай і знешняй прыгожасці.

Даражыць дружбу і каханнем — значыць увесць час працаваць над сабой, расшыраць кругагляд, узбагачаць сябе ведамі, жыць жыццём калектыву — вось што неабходна ведаць падлетку. Інакш яны хутка надакучваюць адзін аднаму, адна дружба змяняецца наступнай і г. д. На дружбу прывыкаюць глядзець несур'ёзна.

Як бачым, сяброўскія і таварыскія адносіны паміж хлопчыкамі і дзяўчынкамі, а пазней юнакамі і дзяўчатамі, неабходна выхоўваць. Такой дружбы не трэба палохацца. Трэба ствараць такія ўмовы, пры якіх бы яна праходзіла на вачах сям'і і школы.

А. К. ПАНШЫНА,

ст. навуковы супрацоўнік навукова-даследчага Інстытута педагогікі.

А. ПЛАТНЕР

ВЯСЕЛАЯ ІГОЛКА

Іголка
Уторкнута ў падушачку,
тырчыць яна ўсю ноч.
Ды ёй —
з адзіным вушачкам —
усё чутно.
Чутно,
пра што ты думаеш
у гэты час.
Як шыецца адзенне,
ты думаеш якраз.
У вушка ўцягнеш нітку —
іголка шыць пачне.
Малая,
а дагодзіць
яна табе і мне.
Калі пальцы спрытна ходзяць,
Роўны шоў яна выводзіць.
А пачні ўтыркаць наўскос —
І наколешся да слёз.
Ды іголка не знарок
Задала табе ўрок.
Не крыўдуй жа дарма:
Вінавата сама.
Тонкая іголачка,
ды кожны працаўнік
Яе больш паважае
за меч і за штык.
Можа вышыць шоўкам
сцяг яна

І пашыць сукенку
з палатна.
Зробіць для таты
Зграбны гарнітур.
Для малога брата —
Цёплы каптур.
Шыючы,
танцуе —
весела ёй:
Убранне рыхтуе
яна краіне ўсёй.
І нават падушачку,
дзе ўночы спіць,
Сама
паклапацілася
сабе зрабіць.

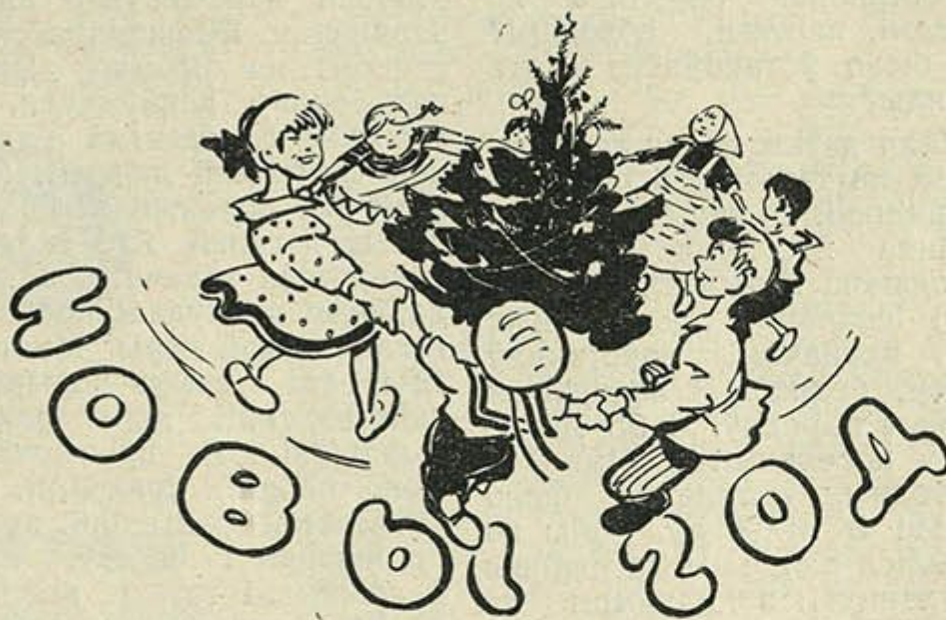
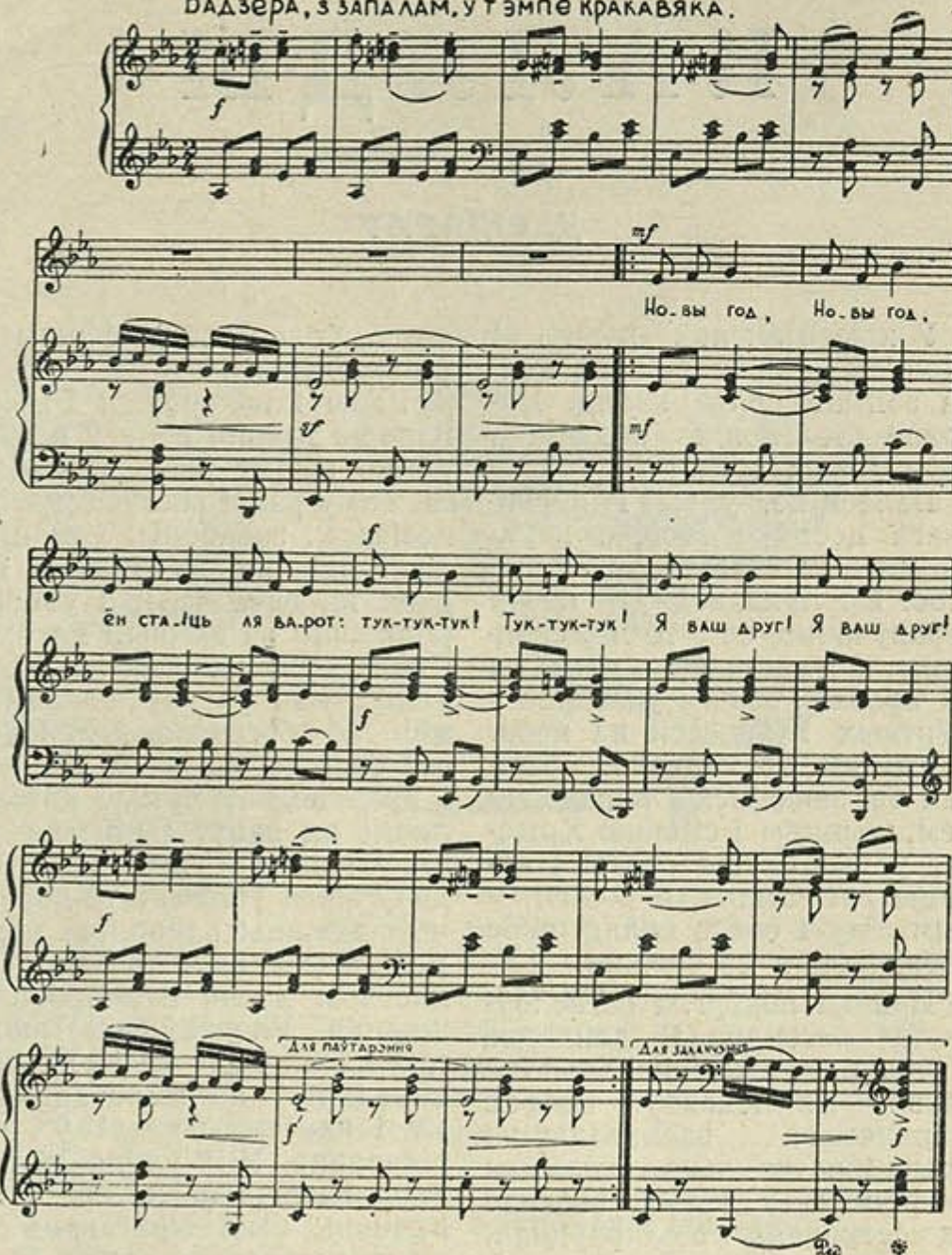
Напарстак

Добра мець парасон —
Ад дажджу схавае ён.
Саламяны капялюш —
калі сонца паліць.
А напарстак-каптурок
надзявай на трэці палец.
З гэтай шапачкай
ніколі
Ужо іголка не наколе.

Пераклад А. ВОЛЬСКАГА і П. МАКАЛЯ

Бадзёра, з запалам, у тэмпе кракавяка.

Новы год, Новы год,
Ён стаіць ля варот:
— Тук-тук-тук! Тук-тук-тук!
Я ваш друг! Я ваш друг!

Госці тут, госці йдуць, —
Ім пірог пададуць!
Ножык — стук! Ножык — стук!
А пірог тут, як тут!

Кожны рад, кожны рад —
Новы год у рабят.
Стук — абцас! Стук — абцас!
Свята ў нас! Свята ў нас!

КАЛЯДЫ

Д. СІДАРАУ

У хрысціянскай рэлігіі і быццё веруючых важнае месца займае свята каляд. Паводле біблейскіх паданняў, каля дзвюх тысяч год назад у Палесціне, у сям'і яўрэйскага цесляра Іосіфа, нарадзіўся сын бога Ісус Хрыстос. Ён прапаведваў новае веравучэнне, за што быў схоплены, асуджаны і распяты на крыжы, затым уваскрос з мёртвых і ўзніўся на неба. У памяць аб падзеях, быццам бы звязаных з нараджэннем, жыццём і смерцю Хрыста, устаноўлены святы і абрады хрысціянскай рэлігіі, у тым ліку і свята каляд, якое адзначаецца 25 снежня.

Навука абвергла багаслоўскую легенду і дакладна ўстанавіла, што Ісус Хрыстос ніколі не існаваў. Вобраз мяркуемага заснавальніка хрысціянства чыста казачны (міфічны). У гэтым вобразе адлюстравана не сапраўдная, а выдуманая асоба.

Але калі Хрыстос ніколі не існаваў, то чаму ўзнікла хрысціянская рэлігія з яе святамі, пастамі, абрадамі? Як было ўстаноўлена свята каляды?

Каля дзвюх тысяч год таму назад на тэрыторыі рабаўладальніцкай Рымскай імперыі ўзнікла хрысціянства. Яно пароджана невыноснымі ўмовамі існавання прыгнечаных мас, няўдачамі паўстанняў рабаў, беднаты і пакораных Рымам народаў. З 55 мільёнаў насельніцтва імперыі свабодных грамадзян было толькі 5 мільёнаў. Рабы не лічыліся людзьмі. Закаваныя ў ланцугі, з кляймо на ілбу, яны працавалі з раніцы да ночы пад бічамі жорсткіх наглядачыкаў. Рабаўладальнік мог прадаць раба, як любую рэч, мог збіць і нават забіць яго, не адказваючы перад законам.

Пазбаўленыя бацькаўшчыны, сям'і, задушаныя беспрасветным прыгнётам і самавольствам, рабы не раз рабілі адчайныя спробы змяніць сваё становішча. У самым буйным паўстанні пад кіраўніцтвам Спартака ўдзельнічала больш 70 тысяч рабаў. Але паўстанні цярпелі паражэнні. Тысячы паўстаўшых распіналіся на крыжах па дарогах Рымскай імперыі, а рабства становілася

яшчэ больш невыносным і ўнізіцельным.

Рабы і пакораныя Рымам народы трацілі веру ў вызваленне сваімі ўласнымі сіламі. Таму раслі разгубленасць, песімізм, забавоны; узмацнялася чаканне цудоўнага, надзея на пасмяротнае ўзнагароджанне за зямныя нягоды. Сярод прыгнечаных і абяздоленых мас распаўсюджваўся міф аб богачалавеку Ісусе, які быццам бы жыў у Іудзеі і прапаведваў хуткае пазбаўленне ад пакут і прыгнечання. Сутнасць яго прапаведзяў была ў тым, што веруючыя павінны пакорліва пераносіць усе зямныя нягоды і нястачы дзеля пасмяротнага шчасця. Бяспраўныя людзі прагна слухалі расказы прапаведнікаў аб выратавальніку і ахвотна верылі ў яго існаванне. У іх уяўленні гэта быў звышчалавек, бог, які павінен быў выратаваць іх ад жорсткага прыгнёту Рымскай дзяржавы.

Міф аб Хрысце не быў створан якім-небудзь адным чалавекам. Ён складаўся па ступова на працягу многіх пакаленняў, дапаўняўся, упрыгожваўся багатай рэлігійнай фантазіяй людзей, абрастаў усё большай колькасцю новых дэталей. Яго складалі невядомыя казачнікі з народа, якія выступалі прапаведнікамі новай веры. Многія з іх і самі шчыра верылі ў тыя паданні, якія распаўсюджвалі. А прыгнечаныя масы першых хрысціян, з іх хвалятай фантазіяй, прагай суцяшэння і цудаў, слепа ўспрымалі гэтыя выдумкі, лёгка паддаваліся ашуканству і самаабману. Рэчаіснасць была вельмі бязрадаснай, а казка аб Хрысце падавала ім надзею хоць на «тым свеце» атрымаць узнагароду за пакуты. Але гэта была шкодная казка, таму што яна клікала не да барацьбы супраць прыгнятальнікаў, а заклікала цярпліва чакаць «выратавання» з неба.

Легенда аб Хрысце і цесна звязаная з ёй легенда аб бязгрэшным зачацці дзевы Марыі не арыгінальныя. Вывучэнне гісторыі розных рэлігій дае пераканаўчыя доказы таго, што за сотні і тысячы год да ўзнікнення хры-

сціянства ў розных народаў — егіпцянаў, індусаў, персаў, кітайцаў, яўрэяў, грэкаў і іншых — існавалі падобныя паданні аб багах — Буддзе, Мітры, Азірысе, Адонісе і г. д.

Спачатку ў хрысціянскіх абшчынах не было аднадушнасці нават у тым, як назваць новага бога. Некаторыя называлі яго Іаанам, іншыя ўзялі імя паўзабытага іудзейска-ізраільскага бога «выратавальніка» Іашчуа (Ісуса). Рэшткі гэтага рознагалосся ў назве новага бога захаваліся і ў евангеллях, дзе пра Ісуса Хрыста гаворыцца: «...Адны гаварылі, што гэта Іаан устаў з мёртвых; другія, што Ілія з'явіўся, а іншыя, што адзін са старажытных праракаў уваскрос».

Паўстае пытанне, каму і навошта патрэбна легенда аб нараджэнні Ісуса Хрыста, яго пакутах і смерці? Якая сутнасць гэтага свята?

У калядныя дні веруючым яшчэ і яшчэ раз напамінаецца, што ўсё ў свеце залежыць толькі ад бога, што людзі нічога ў жыцці не могуць змяніць, што ва ўсіх сваіх імкненнях і надзеях яны могуць спадзявацца толькі на бога.

Святкаванне каляд умацоўвае ў свядомасці веруючых уяўленні, якія адпавядаюць інтарэсам эксплуатацыйнага класа. У дзень гэтага свята духавенства з асаблівай сілай прапагандуе неабходнасць рэлігійнай веры, цярпення, рабскай пакорнасці, за што абяцае веруючым

працоўным пасля смерці шчасце «на тым свеце».

У наш час імперыялістычная буржуазія ўсімі сродкамі падтрымлівае ў народзе евангельскую казку аб нараджэнні Хрыста. У перадсвяточныя дні прэзідэнты, каралі, міністры і іншыя афіцыйныя асобы капіталістычных краін звяртаюцца да народа з каляднымі пасланнямі, у якіх заклікаюць жыць у хрысціянскай любові і ўсёдараванні. Капіталісты, памешчыкі, духавенства заклікаюць працоўных пакорліва любіць сваіх прыгнятальнікаў, пакарацца ім і нават маліцца за іх. «Любіце ворагаў ваших, благаслаўляйце праклінаючых вас, благодзячыце ненавідзячых вас і маліцеся за крыўдзячых вас і гонячых вас», — прыводзяць яны вытрымкі з евангелля. Нічога, апроча шкоды, такая прапаведзь усеагульнай любові не можа даць працоўным.

Калядная легенда не перастала быць шкоднай і ў нашым сацыялістычным грамадстве. Яна засмечвае свядомасць веруючых няправільнымі, антынавуковымі ўяўленнямі аб навакольным свеце, зніжае актыўнасць чалавека, перашкаджае яго свядомай творчай працы.

Савецкаму народу не патрэбна евангельская казка аб ніколі не існаваўшым Ісусе Хрысце, яго нараджэнні і смерці. Савецкія людзі не чакаюць міласці ад бога, а самі будуць сваё жыццё, сваё шчасце.

(Скарочаны артыкул з часопіса «Навука і рэлігія»).

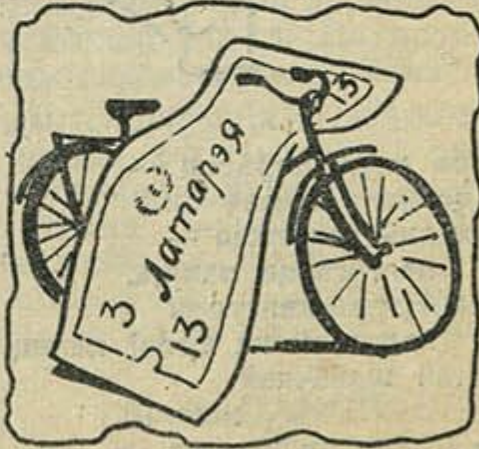
— Гэта ж няшчасцю — чорны кот. Пайду я лепей у абход!

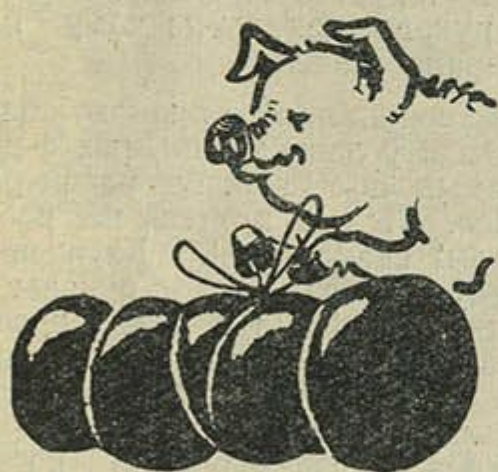
І хоць вялікі круг зрабіла, А ўсё-ткі «двойку» зарабіла.

Што? Браць білет нумар «13»? Шкада, не ўзяў я той білет: Дзе ад бяды тады дзявацца?.. А так бы меў веласіпед!

Кулінарыя

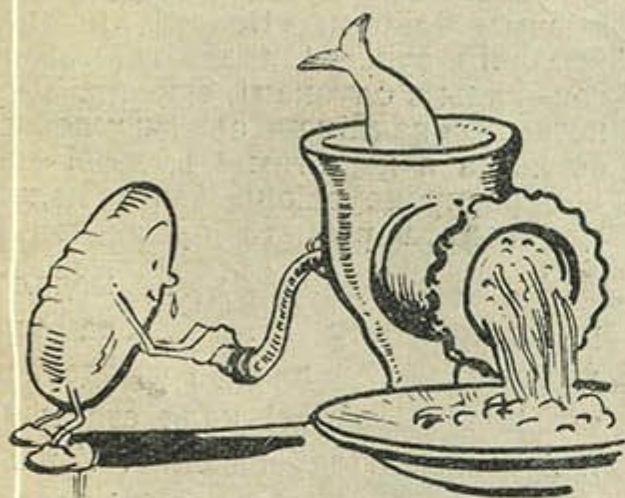
РУЛЕТ СА СВІНОЙ ГРУДЗІНКІ

1—1,5 кг свіной грудзінкі, 2 морквы, 1 цыбуліна, 1 лаўровы ліст, 12 гарошын перцу, соль.

Нятлустую свежую свіную грудзінку абмыць, абсушыць чыстай сурвэткай, надрэзаць плёўку і дастаць рэбры, пасыпаць соллю, молатым перцам, згарнуць рулетам (скурай уверх) і моцна перавязаць ніткай або шпагатам.

Рулет пакласці ў каструлю, заліць гарачай вадой, пакласці ачышчаную моркву, цыбулю, лаўровы ліст, гарошыны перцу. Каструлю накрываць, варыць 2—3 гадзіны. К канцу варкі пасаліць, затым прыціснуць рулет грымзам і даць астыць у тым жа бульёне.

Перад падачай на стол выцягнуць ніткі, нарэзаць лустачкамі таўшчынёй 1 см і пакласці на круглае блюда радамі або ў форме вянка так, каб кожны кружок закрываў трэць другога.

ФРЫКАДЭЛЬКІ З РЫБЫ ЗАЛІўНЫЯ

1 кг рыбы (траскі, вокуня), 2 лустачкі булкі, 1 яйка, малако для размочвання булкі, 1 ст. ложка масла, 2 цыбуліны, 1/2 ст. лыжкі масла для смажання цыбулі, молаты перац, соль, зяленіва пятрушкі.

Рыбу ачысціць, зняць скуру, дастаць косці, мякаць прапусціць праз мясарубку разам з замочанай у малаце або вадзе і выціснутай булкай і падсмажанай на масле цыбуллі. Дадаць масла, соль, перац, яйка; масу перамяшаць і зрабіць фрыкадэлькі велічынёй з каштан. Фрыкадэлькі ад-

варыць у бульёне з адыходаў рыбы і прыправамі, астудзіць, пакласці ў круглы салатнік і заліць бульёнам, які прызначан для жэле. Перад тым, як гатаваць бульён для халадца з адыходаў рыбы, яе косці, плаўнікі, скуру, галаву (выдаліўшы папярэдне жабры) трэба прамыць, заліць халоднай вадой і, дадаўшы карэнні і прыправы, варыць на слабым агні 1 1/2—2 гадзіны. Затым даць бульёну адстаяцца, працадзіць.

ГРЫБНЫЯ ПАШТЭТЫ

500 г булкі, 2 шклянкі сечаных вараных грыбоў, 1 ст. лыжку масла, 1/2 шклянкі смятаны, 1/2 цыбуліны, 1/2 ст. лыжкі мукі, 2 ст. лыжкі нацёртага сыру, перац, соль.

Адвараныя сушаныя грыбы (можна замяніць добра прамытымі салёнымі грыбамі) пасячы, падсмажыць на масле з дробна нарэзанай цыбуллі, дадаць муку, смятану і некалькі мінут тушыць. Затым дадаць адзін яечны жаўток (не абавязкова), соль, перац і перамяшаць. Булку (зрэзаць скарынку) разрэзаць на лустачкі і падсмажыць з абодвух бакоў на масле. Затым на кожную лустачку намазаць прыгатаваную грыбную масу, калі ёсць сыр — пасыпаць цёртым сырам, пакласці па два кавалчкі масла і пячы ў духоўцы, пакуль не зарумянцца. Дастаць і ў гарачым выглядзе падаць на закуску.

ВІНЕГРЭТ МЯСНЫ АБО РЫБНЫ

2 шт. бульбы, 2 морквы, 1 бурак, 1 пятрушка, 1/2 шклянкі фасолі або зялёнага гарошку, 150 г варанай або смажанай ялавічыны, цяляціны або птушкі, 1 салёны або 2 марынаваныя агуркі, чвэртку невялічкага качана капусты, 1 яйка, 1/3 шклянкі алею, воцат, соль, цукар па смаку.

Гародніну прыгатаваць гэтак жа,

як для гародніннага вінегрэту. Пятрушку зварыць у мясным бульёне (пры варцы супу) і нарэзаць кавалачкамі. Капусту нашынковаць, дадаць солі, расцерці, паліць разбаўленым воцатам і пакінуць на паўгадзіны, каб яна насыцілася воцатам. Прыгатаваную гародніну, нарэзанае лустачкамі варанае або смажанае мяса перамяшаць, дадаць па смаку соль, алею і цукар. Лепшыя кавалчкі мяса можна пакінуць для ўпрыгожвання вінегрэту.

Такім жа чынам прыгатаўляецца

рыбны вінегрэт, толькі замест мяса бяруць вараную або смажаную (без касцей) рыбу.

У вінегрэт з цяляцінай, птушкай або рыбай можна дадаць марынаваныя слівы або мочаныя яблыкі, а для ўпрыгожвання ўжываць салёныя або марынаваныя грыбы.

СЛАЁНАЕ ЦЕСТА

Асноўны рэцэпт: 250 г тлушчу, 250 г мяккай мукі, 1 жаўток, 1 ст. лыжка 4-працэнтнага воцату або 2 ст. лыжкі лімоннага соку, 6 ст. лыжак вады, дробачка солі.

Чацвёртую частку мукі па норме замясіць з тлушчам і паставіць у халоднае месца. Астатнюю муку прасеяць на дошку, зрабіць пасярэдзіне паглыбленне, у якое ўліць ваду з воцатам і соллю і пакласці жаўток. Замясіць мяккае цеста. Калі цеста некаторы час пастаіць, раскатаць з яго квадрат, пасярэдзіне пакласці меншы квадрат з тлустага цеста, вуглы вялікага квадрата скласці ў форме канверта і зашчыпаць. Цеста асцярожна раскатаць і тройчы скласці па даўжыні і па шырыні. Паўтарыць гэта яшчэ два разы пасля таго, як цеста некаторы час пастаіць у халодным месцы. З гатовага цеста раскатаць пласт, нарэзаць яго палоскамі, а з іх прыгатаваць ражкі, «хустачкі» або выразаць з пласта маленькія праснакі і інш. Пячы трэба 10—20 мінут у добра разагрэтай духовай печы, мінут праз 7 тэмпературу знізіць і давесці іх да гатоўнасці.

АДКАЗЫ НА КРАСВОРД, ЗМЕШЧАНЫ ў НУМАРЫ 11

ПА ГАРЫЗАНТАЛІ: 2. Драматург. 4. Раманс. 5. Апэка. 8. «Алеся». 11. Вісла. 13. «Жаваранак». 14. Бокс. 15. Атоса. 16. Пікет. 17. Аніс. 21. Баскунчак. 22. Кайла. 23. Шторм. 26. Раніца. 27. Ядвіся. 29. Санаторый. ПА ВЕРТЫКАЛІ: 1. Пакт. 2. Драма. 3. Глэр. 4. Растан. 6. Алігер. 7. Нерат. 8. «Астрожнік». 9. Пантограф. 10. Балакіраў. 12. Альпінізм. 18. Ювелір. 19. Ягуар. 20. Партыя. 24. Анонс. 25. Кітай. 28. Унты. Па кругах (па ходу стрэлкі гадзінніка): 30. Акампанемент. 31. «Залаташвейка». 32. Магнітагорск. 33. Белінсгаўзен. 34. Салідарнасць.

Карысныя парады

Калі птушка або дзічына, якую абсмажваюць у духоўцы, моцна падрумянілася, але яшчэ не гатова, яе прыкрываюць зверху кавалкам пергаментнай паперы, змазанай тлушчам.

Марожанае мяса трэба абмыць халоднай вадой, пакласці ў чысты посуд і накрыць накрыўкай. Рэкамендуецца адрэзаць ад замарожанага мяса толькі тую колькасць, якая патрабуецца для варкі, бо мяса, што спачатку адтаяла, а затым зноў было замарожана, робіцца цвёрдым, сухім і траціць свае пажыўныя ўласцівасці.

Перад тым, як напоўніць насыпку падушкі пухам, трэба прамачыць яе гарачым мыльным растварам і высушыць, не спалоскваючы. Затым насыпку прасуюць не вельмі гарачым прасам. лепшы матэрыял для насыпак — паркаль. Мыла для прамочвання трэба браць добрага гатунку, пажадана туалетнае.

СОЛЬ У ХАТНЯЙ ГАСПАДАРЦЫ

З дапамогай солі бялізне можна надаць асаблівы бляск. Для гэтага бялізну пасля мыцця палощуць апошні раз у падсоленай вадзе. Пасля прасавання яна будзе блішчэць.

Калі фарбы на дыване пабялкі, то дыван трэба пачысціць шчоткай, якую змочваюць у салёнай вадзе (да яе можна дадаць крыху лімоннага соку). Пасля выбівання дывана фарбы яго зноў робяцца свежымі.

КАЛІ ДАПАМАГАЕ ЛІМОН

Калі ў вас тлустыя валасы: дадайце лімонны сок у вадку, якой вы спалоскваеце валасы.

Калі скура твару выглядае ў вас вялай (друзлай): пакласці некалькі лустачак лімона ў вадку, якой вы збіраецеся мыць твар, памыць ёю твар (без мыла), і скура стане зноў гладкай і пругкай.

Калі вашы рукі выглядаюць дрэнна пасля чысткі гародніны: пацерці пальцы кавалчкам лімона, і яны ўжо выглядаюць зусім чыстымі!

Калі ў вас тлустая скура твару: штодзённа праціраць палавінкай лімона і гэта цалкам выправіць становішча.

На першай старонцы вкладки малюнак А. Кашкурэвіча. На чацвёртай старонцы — карціна мастака Б. Няпомняшчага «На ўскраіне».

Апранайцеся з густам

Многія жанчыны, жадаючы прыгожа апранацца, стараюцца выбраць для сябе які-небудзь складаны, арыгінальны фасон сукенкі, упрыгожваюць яе ўсялякімі лініямі або швамі, вялікай колькасцю аздобы або вышыўкай. Некалькі год назад такая сукенка і магла здацца прыгожай, але за апошні час паняцце прыгожасці адзення істотна змянілася.

Галоўнымі сталі — форма сукенкі, яе колер і падбор дапаўненняў. Іменна з гэтымі рысамі адзення і прынята зараз звязваць паняцце добрага густу. Формай сукенкі, або сілуэтам, прынята называць яе знешнія абрысы, контур. Калі сукенка вузкая, прамая, яе форма павінна быць вельмі ясна бачна; калі сукенка з вузкім ліфам і шырокай спадніцай, — гэта таксама павінна выразна вырысавана на адлегласці. Шырокі, свабодны ліф пры шырокай спадніцы не дасць выразнага сілуэта, і сукенка будзе здавацца бясформеннай.

Апрача ж формы адзення, яе колеру і падбору дапаўненняў, добры густ выяўляецца і ва ўменні апранацца ў адпаведнасці з абстаноўкай. Сустрэкаюцца жанчыны, якія, імкнучыся апранацца прыгожа, пачынаюць насіць на работу свае выхадныя туалеты, зробленыя з тафты або іншай шыкоўнай тканіны, або надзяюць празрыстую капронавую кофтакі і выглядаюць проста непрыстойна (празрыстыя блузкі можна надзяваць толькі пад жакет). Такія туалеты, дапоўненыя часта яшчэ бліскучымі вярчэлімі ўпрыгажэннямі, выглядаюць на рабоце безгустоўна і вульгарна, таму што яны не адпавядаюць абстаноўцы.

На рабоце трэба апранацца ў скромныя сукенкі няяркіх танаў, выбіраць больш строгія лініі пакрыю. Такі туалет, добра пашыты, будзе выглядаць у дзелавой абстаноўцы па-сапраўднаму прыгожа. А цяпер некалькі слоў пра моду.

Наша адзенне ўвесь час мяняецца, як паступова змяняецца ўсё навокал, развіваецца тэхніка і навука. Мода робіць адзенне сучасным, сугучным нашай эпосе. Яе, вядома, не трэба баяцца, модныя лініі трэба абавязкова ўлічваць у сваім адзенні, але выкарыстоўваць іх у меру, умела і тактычна. У модзе заўсёды бывае некалькі форм адначасова, але ўсе яны маюць агульныя рысы. Напрыклад, для сучаснага жаночага

адзення вельмі характэрна прастата: адсутнічаюць складаныя лініі і дэталі, розныя награвашчванні і выкрутасы.

Агульнымі з'яўляюцца таксама кароткая даўжыня і своеасаблівыя лініі пляча з плаўным пераходам да рукава, дзякуючы чаму плечы ўмерана пакатыя.

Жаночыя паліто прапануюцца мастакамі ў дзвюх асноўных формах: прамыя або злёгка расшыраныя ўнізе. Тыя і другія не робяцца вельмі свабоднымі. Даўжыня рукавоў — да запясця, рукавы робяць устаўныя і цэльнакроеныя. Паліто, як і сукенкі, нядоўгія, каля 40 см ад падлогі (для поўных і пажылых жанчын крыху даўжэй). Засцежку часта робяць на простыя, плоскія, рэдка расстаўленыя гузікі. Паліто, якія прылягаюць у таліі, выглядаюць менш сучасна, але яны таксама прапануюцца ў асартыменце. Талія пры гэтым моцна не зацягваецца. Самыя разнастайныя формы прапануюць зараз мастакі ў жаночых касцюмах. Большасць з іх — з вузкай прамой спадніцай. Шырокая спадніца робіцца толькі пры кароткім жакете і рэкамендуецца галоўным чынам для моладзі.

Форма жакетаў, як і паліто, часцей — прамая, пры прамой спінцы перад робяць паўпрылягаючым. Даўжыня вар'іруецца ад 10—12 см ніжэй таліі да даўжыні паўпаліто. Жакеты ў талію зараз больш свабодныя, чым раней, паўпрылягаючыя. У жаночых сукенках мы можам адзначыць перавагу дзвюх асноўных ліній: сукенкі з поясам на таліі і вузкай або шырокай спадніцай і сукенкі, адрозныя ніжэй таліі з паўпрылягаючым ліфам. Вельмі модныя ўсялякія сукенкі з дзвюх частак: сарафаны з блузкамі, сукенка з жакетам, спадніца з джэмперам, спадніца з жакетам і г. д. Мастакі распрацоўваюць такія мадэлі для самага рознага прызначэння.

Агульнасаюзны дом мадэлей у кастрычніку гэтага года прадэманстравалі для грамадскасці сталіцы Беларусі каля ста мадэлей розных відаў адзення. У паказаную калекцыю ўваходзілі мадэлі, якія ўдзельнічалі ў XI Міжнародным кангрэсе мод у Балгарыі.

Л. ЯФРЭМАВА,

старшы мастак
Агульнасаюзнага дома мадэлей.

Адказны рэдактар А. П. УС. Рэдакцыйная калегія: М. Н. БАРСТОК, А. С. ВАСІЛЕВІЧ, Г. Л. ДАЗОРЦАВА, Т. Т. ДЗМІТРЫЕВА, А. Н. ЗАХАРАВА, М. Ф. НІКІФАРАВА, М. М. ТУР, В. І. ФІЛІПАВА.

АТ 12453 Журнал «Работница и крестьянка» на беларусском языке. Издание ЦК КП Белоруссии. Зак. 852.
Надписана да друку 1/XII 60 г. Тыраж 195950 экз. Адрас рэдакцыі: Мінск, праспект імя Сталіна, 77. Тэлефоны: адказ. рэдактара — 3-17-51, адказ. сакратара — 3-38-14, аддзелаў прамысловасці, сельскай гаспадаркі і культуры — 3-38-24.
Друкарня імя Сталіна, Мінск. Цана 1 р. 80 к. З 1/I-1961 г. — 18 кап. Дадатак — выкрайка. Друк. арк. 3. Аўт. арк. 4.

Моды

Мы змяшчаем некалькі мадэлей, што былі паказаны жыхарам Мінска Агульнасаюзным домам мадэлей.

На верхніх здымках: прыгожы камплект з тафты. Простая сукенка без рукавоў і прамы жакет з поясам. Летняя сукенка са штапельнага папліну для дзяўчынкі-падлетка. Сукенка адразная ў таліі, з вузкім ліфам і прамой спадніцай у зборку.

Унізе злева направа: зімовае паліто прамого пахрою з цэльнакроенымі рукавамі. Каўнер са штучнага каракулю. Дэмісезонны камплект: прамое паўпаліто з цэльнакроеным рукавом і шырокім адкладным каўняром і вузкая прамая спадніца. Камплект для тэатра для поўных жанчын. Сукенка і паліто выкананы з баваўнянага гіпюру на падкладцы. Аздабай з'яўляецца бейка з тканіны падкладкі.

